

กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

HIGHER EDUCATION INSTITUTION MANAGEMENT STRATEGIES FOR DEVELOPING
CITIZENSHIP OF UNIVERSITY STUDENTS

Miss Phatsayakorn Laosawatdikul

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration
Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองของนิสิตนักศึกษา
โดย	นางสาวภัศกร เลาสวัสดิ์กุล
สาขาวิชา	บริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ศาสตราจารย์ ดร.พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร.พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโท)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ปิยพงษ์ สุเมตติกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร. รังสรรค์ มณีเล็ก)

ภัสยกร เลาสวัสดิกุล : กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็น
พลเมืองของนิสิตนักศึกษา (HIGHER EDUCATION INSTITUTION MANAGEMENT
STRATEGIES FOR DEVELOPING CITIZENSHIP OF UNIVERSITY STUDENTS) อ.ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ศ. ดร.พฤทธิ์ ศิริ
บรรณพิทักษ์, หน้า.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการ
บริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส
และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาและ 3)
พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัย
แบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างแก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 94 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ สถิติที่ใช้ในการ
วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ และการ
วิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ของนิสิตนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าด้านมีความรอบรู้ใน
ประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($x = 3.041$) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหาร
สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน
พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ ($x = 4.445$) เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย มี
ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด ($x = 4.454$) 2) จุดแข็งของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็น
พลเมืองของนิสิตนักศึกษา คือ มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย และมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ส่วน
จุดอ่อน คือ มีทักษะทางประชาธิปไตย โอกาสของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ของนิสิตนักศึกษา คือ สภาพเทคโนโลยี ส่วนภาวะคุกคาม คือนโยบายของรัฐ สภาพเศรษฐกิจ และสภาพ
สังคม 3) กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา มี 3 กลยุทธ์
หลัก คือ (1) ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา (2)
ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา (3) ปฏิรูป
การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

ภาควิชา	นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำ	ลายมือชื่อนิสิต
	ทางการศึกษา	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก
สาขาวิชา	บริหารการศึกษา	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม
ปีการศึกษา	2557	

5384462827 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEYWORDS: CITIZENSHIP OF UNIVERSITY STUDENTS / HIGHER EDUCATION INSTITUTION MANAGEMENT / STRATEGIES FOR DEVELOPING CITIZENSHIP

PHATSAYAKORN LAOSAWATDIKUL: HIGHER EDUCATION INSTITUTION MANAGEMENT STRATEGIES FOR DEVELOPING CITIZENSHIP OF UNIVERSITY STUDENTS. ADVISOR: ASST. PROF. DR.NUNTARAT CHAROENKUL, Ph.D., CO-ADVISOR: PROF. DR.PRUET SIRIBANPITAK, Ph.D., pp.

The objectives of this research were 1) to study the current and desirable states of management for developing citizenship of university students 2) to analyze strengths, weaknesses, opportunities and threats of management for developing citizenship of university students and 3) to develop management strategies for developing citizenship of university students. The study applied a mixed method approach. The sample population were 94 higher education institutions. The instruments used in this study were questionnaires and the strategic evaluation form to testify feasibility and appropriateness of the strategies. The data were analyzed by frequency, percentage, standard deviation, PNI_{Modified} and content analysis.

The research results showed that 1) In general, the current state of management for developing citizenship of university students was performed at the middle level. While considering each aspect, democratic knowledge had the highest average ($x = 3.041$). The desirable state of management for developing citizenship of university students was performed at a high level as a whole ($x = 4.445$). While considering each aspect, democratic knowledge had the highest average ($x = 4.454$). 2) The strengths of management for developing citizenship of university students were democratic participation and democratic knowledge, while the weakness of management for developing citizenship of university students was democratic skills. The opportunity for management for developing citizenship of university students was technology. While the threats of management for developing citizenship of university students were the government policy, economy and society. 3) The management strategies for developing citizenship of university students comprised (1) reforming higher education institution management for developing democratic skills of university students (2) reforming higher education institution management for developing democratic participation of university students and (3) reforming higher education institution management for developing democratic knowledge of university students.

Department: Educational Policy, Student's Signature

Management, and Leadership Advisor's Signature

Field of Study: Educational Administration Co-Advisor's Signature

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จและความเมตตาและเอาใจใส่อย่างดียิ่งจากของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ ศาสตราจารย์ ดร.พทธี ศิริบรรณพิทักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำอันมีคุณค่ายิ่งตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย ตลอดจนเสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือปรับปรุงและแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพิมพ์ อู่สาโท กรรมการสอบวิทยานิพนธ์และ ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่ง จนทำให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่ายิ่งต่อผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบร่างกลยุทธ์และเข้าร่วมสนทนากลุ่ม และขอขอบคุณพี่ เพื่อน น้อง นิสิตปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา ที่ให้กำลังใจและมีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการสนับสนุนทุนจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมาไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพี่ๆ น้องๆ เพื่อนร่วมงาน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี และคุณค่าอันเกิดจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้กับคุณพ่อประทีป เลาสวัสดิกุล (ผู้ล่วงลับ) คุณแม่เทียมใจ แพรม้วน ตลอดจนบูรพคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณความดี วางรากฐานในการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	5
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ความเป็นพลเมืองและการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง	11
2.1.1 ความหมายของความเป็นพลเมือง	11
2.1.2 ลักษณะของความเป็นพลเมือง.....	12
2.2 การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education).....	21
2.2.1 ความหมายของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง.....	21
2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง.....	23

2.2.3	หลักของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง	26
2.3	การบริหารสถาบันอุดมศึกษา.....	40
2.3.1	กระบวนการบริหารสถาบันอุดมศึกษา.....	40
2.4	การพัฒนากลยุทธ์	41
2.4.1	ความหมายของกลยุทธ์	41
2.4.2	กระบวนการเชิงกลยุทธ์ (Strategy process)	43
2.4.3	การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษา	53
2.5	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
2.5.1	งานวิจัยภายในประเทศ	58
2.5.2	งานวิจัยภายในต่างประเทศ	62
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
3.1	ระเบียบวิธีวิจัย.....	63
3.2	ขั้นตอนการวิจัย	63
3.2.1	ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	65
3.2.2	วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริการ สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	69
3.2.3	พัฒนากลยุทธ์การบริการสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต นักศึกษา	70
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4.1	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองของนิสิตนักศึกษา.....	75
4.1.1	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนและผู้ตอบแบบสอบถาม.....	76

4.1.2	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน	78
4.1.3	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ..	86
4.2	จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	91
4.2.1	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา.....	91
4.2.2	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา.....	98
4.3	กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	102
4.3.2	ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหาร สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 โดย ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล.....	111
4.3.3	ปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นิสิตนักศึกษา เป็นฉบับที่ 2.....	121
4.3.4	ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหาร สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาฉบับที่ 2 โดย ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกลุ่ม	124
4.3.5	ปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นิสิตนักศึกษา ฉบับสมบูรณ์.....	128
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	133
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	133
5.1.1	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา.....	133

5.1.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อ สร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา.....	134
5.1.3 กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต นักศึกษา	135
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	136
5.2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา.....	136
5.2.2. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อ สร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา.....	137
5.2.3. กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต นักศึกษา	138
5.3 ข้อเสนอแนะ	139
5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	139
5.3.2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	140
ภาคผนวก.....	142
ภาคผนวก ก เครื่องมือในการวิจัย	143
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	159
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	174
ภาคผนวก ง หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย.....	179
รายการอ้างอิง	184
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	191

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ตารางสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมือง	21
ตารางที่ 2	ตารางสังเคราะห์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง.....	39
ตารางที่ 3	ตาราง TOWS Matrix สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก องค์การ.....	56
ตารางที่ 4	จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งและได้รับคืนของกลุ่มตัวอย่างของ สถาบันอุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2557.....	76
ตารางที่ 5	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	77
ตารางที่ 6	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนิสิต นักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวม	78
ตารางที่ 7	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวมจำแนกตาม วิธีการสร้างความเป็นพลเมือง	79
ตารางที่ 8	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจำแนกตามกระบวนการบริหาร จากการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายใน.....	81
ตารางที่ 9	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในจำแนกตาม วิธีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	83
ตารางที่ 10	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน	85
ตารางที่ 11	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก	87
ตารางที่ 12	สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกจำแนก ตามรายด้านของคุณลักษณะความเป็นพลเมือง	89

ตารางที่ 13 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบัน อุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ในภาพรวม.....	93
ตารางที่ 14 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของวิธีการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ในภาพรวม.....	94
ตารางที่ 15 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบัน อุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายใน.....	95
ตารางที่ 16 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบัน อุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายใน.....	97
ตารางที่ 17 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบัน อุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกในภาพรวม.....	100
ตารางที่ 18 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบัน อุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกในภาพรวมจำแนกตามคุณลักษณะความเป็นพลเมือง.....	101
ตารางที่ 19 SWOT Matrix การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต นักศึกษา	103
ตารางที่ 20 SO / ST / WO / WT การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นิสิตนักศึกษาด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	104
ตารางที่ 21 SO / ST / WO / WT การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นิสิตนักศึกษาด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย.....	105
ตารางที่ 22 SO / ST / WO / WT การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นิสิตนักศึกษาด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	106
ตารางที่ 23 ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต นักศึกษา.....	108

ตารางที่ 24 ร่างกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินงาน การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 109

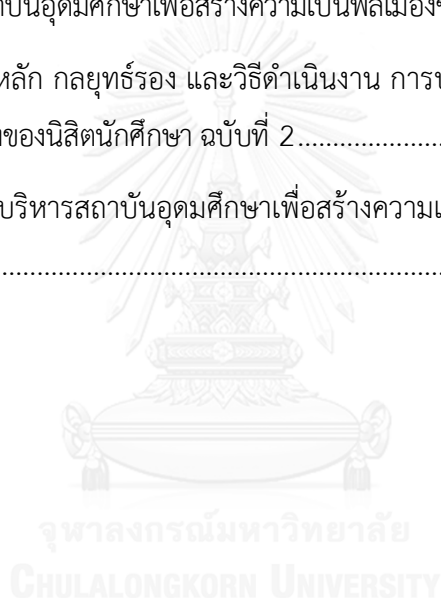
ตารางที่ 25 สถานภาพของผู้ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์ การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 111

ตารางที่ 26 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 113

ตารางที่ 27 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของวิธีดำเนินการของ ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 116

ตารางที่ 28 ร่างกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินงาน การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2 121

ตารางที่ 29 กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต นักศึกษา 128

สารบัญภาพ

แผนภาพที่ 1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
แผนภาพที่ 2	องค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการบริหารกลยุทธ์	53
แผนภาพที่ 3	องค์ประกอบพื้นฐานในการบริหารกลยุทธ์	54
แผนภาพที่ 4	ขั้นตอนการวิจัย	64

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา คุณธรรม คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงานและคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้องแยกแยะ สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ แข็งแรงประกอบอาชีพได้ มีวิถีชีวิตกลมกลืนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสามารถปรับตัวได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว(สุนน อมรวิวัฒน์, 2550) อีกทั้ง “การศึกษา” ถือเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาประเทศ หากประชากรในประเทศมีความรู้และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้นั้น จะเป็นการสร้างความยั่งยืนให้แก่บ้านเมือง รัฐบาลจึงให้ความสำคัญและเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาในทุกกระดับและให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตได้ (สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพโดยกำหนดให้มีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคูณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) และผลจากการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สองได้เป็นที่มาของคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ได้กำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์และตัวบ่งชี้ให้คนไทยเป็นคนใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่านและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นคนใฝ่ดีที่มีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึก และค่านิยม ที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งมีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย เป็นคน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพได้มาตรฐานระดับสากล นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานตามแผนปกรองดอง โดยใช้ระบบ การศึกษาสร้างปัญญาให้แก่ประชาชนในการสืบสานอุดมการณ์ วัฒนธรรม ความเป็นพลเมืองที่ดีของ ชาติ และอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานเคารพกติกาของสังคม เคารพผู้อื่น และเคารพหลักการการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยได้เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนา การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลในหลักการสำคัญ คือ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยให้ความสำคัญในเรื่องการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ

และเจตคติที่ดีต่อวิธีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 โดยคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี ได้มีการกำหนดเป้าหมายในการสร้าง“พลเมือง”ที่มีความสามารถในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงสมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกภาคส่วนและหน่วยงานที่สนับสนุนความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ฝึกสรรพความคิดและเครื่องมือที่สามารถยกระดับเด็ก เยาวชน และประชาชนของประเทศสู่ “ความเป็นพลเมือง” ให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 ของประชากรทั้งหมด ความเป็นพลเมืองในระยะแรกตามกรอบเวลาการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2553-2561) เพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่ความเป็น “สังคมพลเมือง” (Civil Society) ซึ่งหมายถึงประเทศที่ประกอบด้วยสมาชิกที่ตระหนักในพลังของตนเอง และร่วมกันสร้าง “สังคมที่เข้มแข็ง” ในมิติต่าง ๆ อาทิ การเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง ประชาชนแต่ละกลุ่มความคิด ความเชื่อ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและปราศจากความรุนแรง ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อเตรียมความพร้อมทรัพยากรบุคคลของประเทศในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างสมศักดิ์ศรี และเป็นพลังสำคัญในการสร้างสันติภาพถาวร รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมแก้ปัญหาของโลกและมนุษยชาติ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554) นอกจากนี้องค์กรของภาครัฐก็ได้มีการทำงานด้านการสร้าง “พลเมือง” อย่างเข้มข้นหลายองค์กร อาทิ คณะกรรมการการเลือกตั้ง สถาบันพระปกเกล้าและสภาพัฒนาการเมือง เป็นต้น รวมทั้งภาคประชาชนหรือภาคพลเมืองก็ได้มีการเคลื่อนไหวด้าน การ“สร้างพลเมือง”โดยกลุ่มองค์กร สมาคม และนักวิชาการอิสระ ทำการศึกษาเพื่อหารูปแบบ “การสร้างพลเมือง”ที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง (ทิพย์พพร ดันติสุนทร, 2554)

สถาบันอุดมศึกษาไทย ถือเป็นแหล่งองค์ความรู้ ศาสตร์และวิทยาการแขนงต่าง ๆ ตลอดจนเป็นบ่อเกิดแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี อีกทั้งยังเป็นสถาบันทางวิชาการที่ให้ความรู้และความชำนาญในการปฏิบัติกับวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา และส่งเสริมงานวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดปัญญาเพื่อพัฒนาสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีคุณภาพ โดยยึดหลักจริยธรรมทางวิชาการ และหลักในการให้โอกาสในการศึกษาแก่ประชาชนรวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมของรัฐและท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยมีพันธกิจหลัก

4 ประการของสถาบันอุดมศึกษา ในการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคมและการบำรุง ศิลปวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษามี บทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและ ความคิด มุ่งสร้างคนในระดับวิชาชีพชั้นสูง อันจะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ ดังนั้น การศึกษา ในระดับอุดมศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก (อมรวิเศษ นาคธรรม, 2540) สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้และทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของสังคม เป็นการพัฒนา คนในทุกด้านให้เต็มศักยภาพ ผู้ที่ได้รับการศึกษาจึงได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี คนเก่งมีความสุข ดังนั้นการเตรียมนักศึกษาเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีวุฒิภาวะมักจะ ถูกกล่าวถึงในฐานะเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเสมอมา โดยเฉพาะ คนอเมริกันส่วนใหญ่เชื่อว่า งานหลักของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ การพัฒนา พลเมืองให้เป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญในสังคมประชาธิปไตย (Harvey & Immerwahr, 1995) ซึ่งสอดคล้องกับ วรากรณ์ สามโกเศศ (2554) ที่กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษามีภารกิจสำคัญในการ ถ่ายทอดความรู้ พัฒนาคุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาให้มีความเป็นพลเมืองของประเทศและมีความ เป็นพลเมืองของโลก มีความผูกพัน ห่วงใย ต่อสมาชิกของสังคมในระดับประเทศและระดับโลก นอกจากนี้ควรมีความรับผิดชอบ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมโลก

แต่ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษายังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ โดยเฉพาะผลผลิตหนึ่งของ สถาบันอุดมศึกษา คือ บัณฑิตที่มีคุณภาพมีความเป็นพลเมืองที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ บัณฑิตไทยทั่วไปยังมีความรู้ ความสามารถในการคิดและทักษะไม่เพียงพอต่อการพัฒนาตนเองและ หน่วยงาน ทำให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยเฉพาะใน เรื่องของความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา หากสถาบันอุดมศึกษาศักยภาพ ในการบริหารและจัดการศึกษา ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณภาพและ ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีสมรรถนะสูง (Competency) มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ (Critical Thinking) มีจริยธรรม (Ethics) มีความเห็นอกเห็นใจ (Compassion) เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Civic Engagement) นำไปสู่การสร้างสังคมพลเมือง (Civil society)

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) จะเป็นการจัดการศึกษา ที่สำคัญในการสร้างผู้เป็นกำลังสำคัญของเมือง ในอันที่ จะสืบต่อวัฒนธรรม ความเป็นพลเมือง ที่ดีของชาติ ก่อเกิดการสืบสานอุดมการณ์และความเป็นพลเมืองที่มีพลังความคิด พลังความรัก และพลังความสามัคคีอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของการเคารพกติกาของสังคม เคารพผู้อื่นและ เคารพหลักการของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(นวรรตน์ รามสูตร & บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2554) การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองนั้นคือการสร้างสังคมพลเมือง (Civil society) การศึกษา ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่มีคุณค่าที่พึงประสงค์ของความเป็นมนุษย์และของสังคมและด้วยการศึกษายังเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลாதองการเมืองอีกด้วย ระบบการเมือง การปกครองต้องการการค้ำจุนจากสมาชิกในสังคมหรือพลเมือง ซึ่งพวกเขาจำเป็นต้องได้รับ การบ่มเพาะความคิด วิธีปฏิบัติให้สอดคล้องกับระบบการปกครองนั้นด้วย การศึกษาที่มีความหมาย จึงควรเป็นการศึกษาที่ทำให้มนุษย์แต่ละคนสามารถที่จะเข้าใจเชื่อมโยงตัวตนเข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นการเมือง ระบอบการปกครอง สังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและความเป็นไปของโลก (ทิพย์พาพร ต้นตีสุนทร, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2551) ที่กล่าวว่า การให้การศึกษาทางการเมืองหรือการพัฒนาพลเมือง (Civic Education) ไม่ใช่เป็นแค่เรื่องการเมืองเท่านั้นเพราะในระบอบประชาธิปไตยเมื่อคนมีสิทธิเสรีภาพ ทุกคนต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ดังนั้นในระบอบประชาธิปไตยทุกคนต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน เรื่องของความเป็นพลเมืองจึงมีมิติกว้างกว่าเรื่องของการเมือง แต่คือพื้นฐานของชีวิตและการดำรงชีวิตในระบอบประชาธิปไตย

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้และทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของสังคมเป็นสถาบันหลักในการที่จะส่งเสริมเพื่อให้เกิดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพด้วยรูปแบบของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง แต่จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าสถาบันอุดมศึกษามีการค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาไม่มากเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในเรื่องกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองทั้งนี้เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่มีพลังขับเคลื่อนในการที่จะพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ออกไปเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและของโลกต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างไร
2. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างไร
3. กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน โดยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองโดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับนำมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
2. ขอบเขตด้านประชากร
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลและเอกชน ในสังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 122 แห่ง
3. ขอบเขตด้านเวลา
ระยะเวลาในการศึกษา ปีการศึกษา 2557

1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

กลยุทธ์การบริหาร หมายถึง แนวทางเชิงรุกในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายในการบริหารการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาและให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นิสิตนักศึกษา

สถาบันอุดมศึกษา หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาทั้งรัฐบาลและเอกชน

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง กระบวนการในการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติการประเมินผลการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความเป็นพลเมือง หมายถึง คุณลักษณะของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย 3 ประการ ดังนี้ คือ มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย มีทักษะทางประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย

มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย หมายถึง พลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม ตนและสังคมโลก เห็นคุณค่าพื้นฐานเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตย สิทธิความรับผิดชอบของพลเมือง กระบวนการตัดสินใจระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา บทบาทของสื่อที่มีผลต่อบุคคล รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เข้าใจในหลักสิทธิมนุษยชน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง และระบบการทำงานของกลุ่มอาสาสมัคร

มีทักษะทางประชาธิปไตย หมายถึง พลเมืองที่มีความสามารถพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความรับผิดชอบ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ห้อย่างมีเหตุและเป็นระบบ มีทักษะในการตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีทักษะในการแก้ปัญหา รับผิดชอบต่อตนเองและรับผิดชอบต่อสังคม เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพกฎหมาย และหลักนิติรัฐ

มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย หมายถึง พลเมืองที่สามารถนำความรู้พื้นฐานทางการเมืองไปใช้ได้อย่างถูกต้องในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับโลกทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งออกเสียงประชามติอย่างมีวิจารณญาณ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง รวมกลุ่มทำกิจกรรมทางด้านการเมือง จัดเวทีแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง หมายถึง กระบวนการในการจัดการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังให้ประชาชนของรัฐมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้ คือ จัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จัดการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคม จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

จัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง การกำหนดให้มีวิชาพลเมืองศึกษาไว้ในหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาโดยระบุไว้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ให้นิสิตนักศึกษาทุกคนต้องเรียนเพื่อสร้างนิสิตนักศึกษาให้มีความเป็นพลเมือง

จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม หมายถึง กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการบริการสังคมโดยให้นิสิตนักศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในการให้บริการแก่สาธารณะซึ่งสอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของชุมชน

จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ หมายถึง กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษา มีความรู้ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความเป็นพลเมือง

จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในระดับนานาชาติที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน หมายถึง กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่ สนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาจัดโครงการในการสร้างความร่วมมือทางด้านความเป็นพลเมืองระหว่าง สถาบันอุดมศึกษากับชุมชนและหน่วยงานภายนอก

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยประมวลจาก แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง แล้วนำแนวคิดเหล่านี้มาสังเคราะห์เพื่อพัฒนากลยุทธ์ การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กรอบแนวคิดความเป็นพลเมือง (Citizenship)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง 7 แนวคิด คือ

1. ลักษณะความเป็นพลเมืองในประชาธิปไตยที่เป็นสากลของ John J. Cogan (Cogan, 1997)
2. ลักษณะของพลเมืองของ Alan Smith (Smith, 2005)
3. คุณลักษณะของผู้เรียนจากการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองของ Ahmet Doganay (Ahmet, 2012)
4. คุณลักษณะของพลเมืองของ Thai Civic education (Thai Civic Education, 2556)
5. พลเมืองของระบอบประชาธิปไตยตามแนวคิดของ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555)
6. คุณลักษณะของพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย ของทิพย์พพร ตันติสุนทร (ทิพย์พพร ตันติสุนทร, 2554)
7. คุณลักษณะของคนไทยในเป้าหมายยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554)

จากแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดความเป็นพลเมือง ดังนี้

1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง 3 แนวคิด คือ

1. แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาลักษณะของพลเมือง ของ Alan Smith (Smith, 2005)
2. แนวทางการปฏิบัติในการสร้างพลเมืองในประชาธิปไตยในประเทศไทยของ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (ปริญญา, 2552)
3. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในแต่ละช่วงวัยของ Citizenship Foundation (Citizenship Foundation, 2006)
4. ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553 - 2561 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554)

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์
4. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลาย

ทางวัฒนธรรม

5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

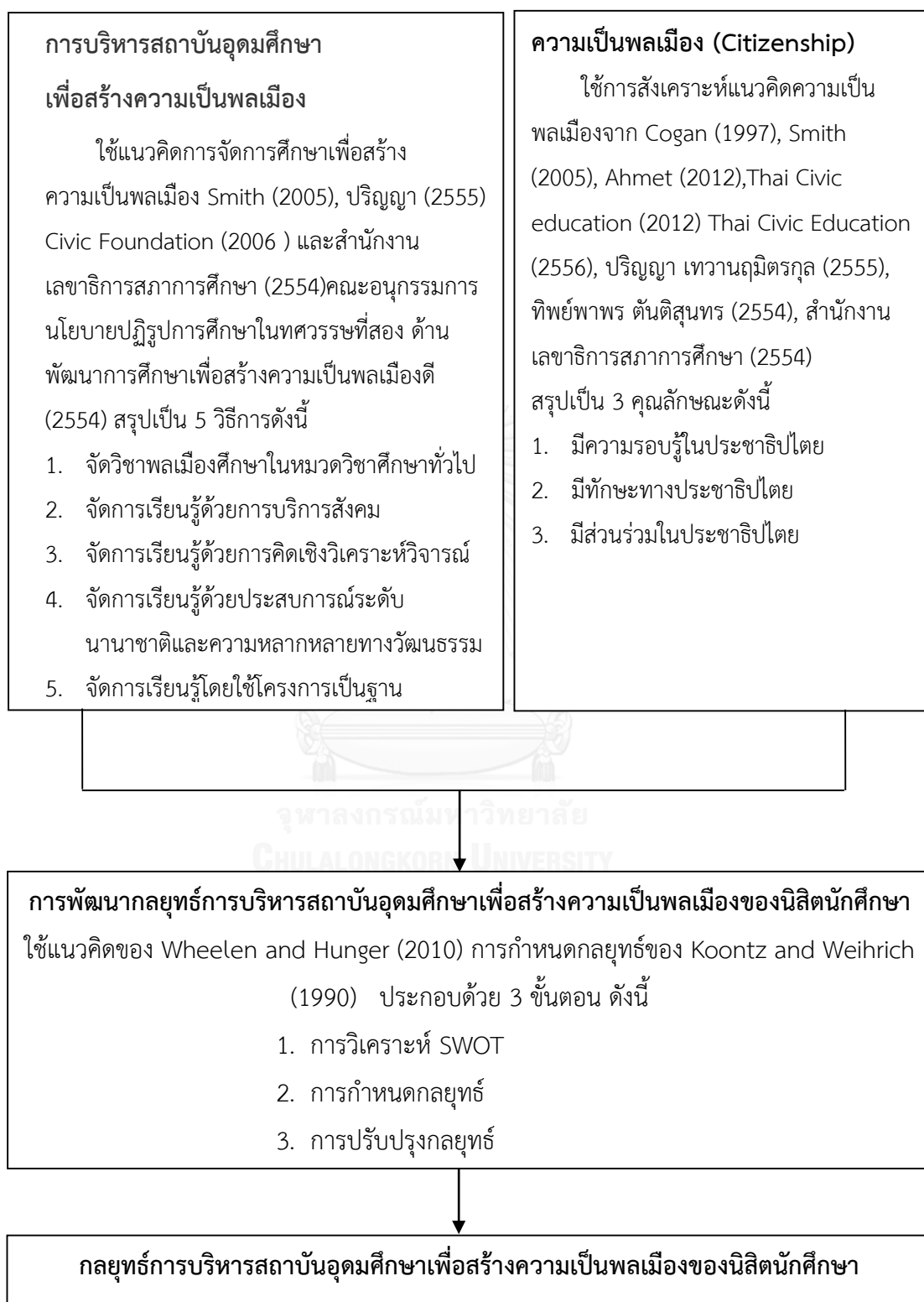
3. กรอบแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ของ Wheelen and Hunger (Wheelen & Hunger, 2010) การกำหนดยุทธศาสตร์ ใช้ TOWS Matrix ของ Koontz and Wehrich (Koontz & Wehrich, 1990) สรุปเป็นขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ SWOT
2. การกำหนดกลยุทธ์
3. การปรับปรุงกลยุทธ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง การบริหารสถาบันอุดมศึกษาและการพัฒนากลยุทธ์ สรุปเป็นกรอบวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
2. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
3. ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
4. ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
5. พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานในระดับนโยบายจะได้แนวทางในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา จากการนำแนวคิดและหลักการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองมาใช้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย
2. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาได้แนวทางในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางหรือประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในการพัฒนาบัณฑิตให้มีความเป็นพลเมืองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. นิสิต/นักศึกษาได้รับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพจากการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง
4. คณาจารย์และนิสิต นักศึกษาสาขาวิชาบริหารการศึกษา สามารถนำผลวิจัยไปศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- 2.1 ความเป็นพลเมือง
- 2.2 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง
- 2.3 การบริหารสถาบันอุดมศึกษา
- 2.4 การพัฒนากลยุทธ์
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง

2.1 ความเป็นพลเมืองและการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง

2.1.1 ความหมายของความเป็นพลเมือง

Barber (2003) กล่าวถึง ความเป็นพลเมือง คือผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือคุณสมบัติที่สำคัญของความเป็นพลเมือง

Turner (1993) หมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพควบคู่กับความรับผิดชอบ และมีสิทธิเสรีภาพควบคู่กับหน้าที่ โดยมีความสามารถในการยอมรับความแตกต่าง การเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมต่อความเป็นไปและการแก้ปัญหาสังคมของตนเอง

วิชัย ตันศิริ (2551) ได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมือง ในความหมายกว้างไว้ว่า พลเมืองหมายถึง การเป็นผู้รับ การเป็นผู้ตาม คอยรับผลบวกและลบจากนโยบายของรัฐบาล เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งและกฎหมายอย่างเคร่งครัด ยอมรับอำนาจทางการเมืองอย่างเป็นทางการ คือ ผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง ส่วนพลเมืองในความหมายใหม่ คือ พลเมืองที่มีส่วนเป็นผู้กระทำ มีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบและพร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ ยอมรับว่าการเมืองเป็นเรื่องที่ทุกคนภายใต้สังคมพลเมืองต้องรับผิดชอบ

คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (2554) กล่าวว่า “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (independent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพ

กตีกาไม่แก้ปัญหาคด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบหรือร่วมขับเคลื่อนสังคม และแก้ปัญหาคสังคมในระดับต่างๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียนและระดับประชาคมโลก

ทิพย์พาวร ดันตีสุนทร (2554) ได้ให้ความหมายของพลเมืองไว้ว่า พลเมืองมีส่วนเป็นผู้กระทำ มีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนร่วม มีความรับผิดชอบและพร้อมจะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกกระดับ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2556) ได้ให้ความหมายความเป็นพลเมืองไว้ว่า พลเมืองคือผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตามกฎหมายและดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติให้เป็นสังคมและเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

Thai Civic Education (2556) ได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมือง (Citizenship) ไว้ว่า ความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ โดยมีความสำนึกของความเป็นเจ้าของประเทศ ซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองการปกครอง และประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต

จึงสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมือง หมายถึง สมาชิกของที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพในสิทธิและหน้าที่ของตน เห็นต่อประโยชน์ส่วนร่วมและมีจิตสาธารณะ

2.1.2 ลักษณะของความเป็นพลเมือง

พลเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมไทย การปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยนั้น จำเป็นต้องมีประชาชนที่มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง ซึ่งคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองนั้น ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

Abowitz and Harnish (2006) การเป็นพลเมืองมีหลายมิติ ซึ่งการที่จะเป็นพลเมืองได้นั้น จะต้องมืองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. มีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง
2. ยึดถือค่านิยมเฉพาะและอุดมคติ
3. มีสิทธิและหน้าที่
4. มีส่วนร่วมทางการเมือง
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

Cogan (1997) ได้ทำการศึกษาวิจัยจากนักวิชาการทุกทวีปมารวมตัวกันเพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งกล่าวถึงลักษณะของพลเมืองในประชาธิปไตยที่เป็นสากล ซึ่งมีลักษณะของการเป็นได้ทั้งพลเมืองของประเทศไทยและพลเมืองของโลกโดยมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. การเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษา และความสามารถที่จะมองเห็นและเข้าใจในสังคมของตนและสังคมของโลก ในฐานะสมาชิกของสังคมโลก
2. มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในบทบาทส่วนตนและต่อสังคม
3. เข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม
4. มีกระบวนการในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ
5. เต็มใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีสันติ และไม่ใช้ความรุนแรง
6. เต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตและอุปนิสัยการบริโภค เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม
7. ตระหนักถึงการปกป้องสิทธิมนุษยชน
8. มีความเต็มใจและมีความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

Smith (2005) ได้ระบุถึงลักษณะของพลเมือง ไว้ดังนี้ คือ

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่นได้ดีเท่ากับในระดับโลก
2. ความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความรับผิดชอบ
3. ความสามารถในการที่จะเข้าใจ ยอมรับ ชื่นชม อดทนต่อวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง
4. สมรรถนะในการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์และเป็นระบบ
5. มีความเต็มใจที่จะแก้ปัญหาโดยปราศจากความรุนแรง
6. มีความสมัครใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ
7. มีความสมัครใจที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิต พฤติกรรมการบริโภคเพื่อที่จะปกป้องสภาพแวดล้อม
8. มีความสามารถในการที่จะปกป้องสิทธิของมนุษย์

Ahmet (2012) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบบประชาธิปไตยควรจะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ คุณค่า และทัศนคติที่จะช่วยให้เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ผ่านการใช้ชีวิต ในรูปแบบอื่นหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองระบบประชาธิปไตยควรส่งเสริมให้พลเมืองมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย โดยผู้เรียนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าพื้นฐานและสถาบันในระบบประชาธิปไตย
2. มีความเข้าใจในสิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง ซึ่งประกอบด้วย การเมือง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม
3. มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าเกี่ยวกับกระบวนการการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ
4. มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและศาสนาที่มีอยู่ในบริบทของท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก
5. เข้าใจระบบการทำงานของกลุ่มอาสาสมัครและสังคมพลเมือง
6. เข้าใจบทบาทของสื่อที่มีผลต่อบุคคลและการใช้ชีวิตในสังคม
7. มีความเข้าใจและตระหนักถึงประเด็นและเหตุการณ์ปัจจุบันของภาครัฐ และชุมชนที่เกิดขึ้นที่มีผลต่อประเทศชาติและสังคมโลก
8. มีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของการมีส่วนร่วม
9. เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในสังคม
10. เห็นคุณค่าและมีทัศนคติทางประชาธิปไตย เช่น การกังวลเกี่ยวสิทธิและสวัสดิภาพของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคม ความอดกลั้นและเคารพต่อความแตกต่างและสิทธิมนุษยชน ยอมรับในหลักนิติรัฐ เชื่อในประชาธิปไตยและสันติภาพ
11. มีความใจกว้างในการยอมรับคำติชม
12. มีความสามารถในการได้รับข้อมูลข่าวสารมาจากแหล่งข้อมูลที่มีความแตกต่างและประเมินข้อมูลดังกล่าวด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจบนพื้นฐานของประเมินข้อมูลด้วยเหตุผล แก้ปัญหาและเข้าใจในมุมมองที่มีความแตกต่างกัน
13. การแสดงออกทางการเมืองโดยใช้ความรู้ ทักษะ คุณค่า/ทัศนคติ และการยอมรับในหน้าที่ของรัฐ เช่น การแก้ปัญหา การพูดในที่สาธารณะ การคัดค้าน และการออกเสียง
14. มีส่วนร่วมในชุมชนในฐานะสมาชิกในองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทางวัฒนธรรม สังคม การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ศาสนา ความสนใจและความเชื่อ
15. มีความสามารถในการจัดการความแตกต่างที่มีอยู่หลากหลายในสังคมและแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

Print (2012) ค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) ทศนคติและอุปนิสัยดังต่อไปนี้

1. ความรู้และความเข้าใจ

หลักการสำคัญของระบบการปกครองและกระบวนการของรัฐบาลในระบบรัฐสภาทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมืองของชาติและระบบการทำงานของกลุ่มอาสาสมัครและสังคมพลเมือง การพัฒนาท้องถิ่นและนานาชาติอย่างยั่งยืน

2. กระบวนการและทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการ และทักษะของความเป็นพลเมืองที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การคิดแบบวิเคราะห์และวิจารณ์ การทำงานร่วมกัน การประเมินและตัดสินใจและทักษะในการสื่อสาร

3. ทศนคติและลักษณะนิสัย

ลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย และการใช้ชีวิตในสังคมในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยในสังคมภาคพลเมือง

วรากรณ์ สามโกเศศ (2554) กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีความเป็นพลเมืองมีลักษณะดังต่อไปนี้

สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (liberty) และ พึ่งตนเองได้ (independent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคุมกับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาคด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหาฝืดคอหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหาสังคมในระดับต่างๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลก

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) กล่าวถึง “พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตย ประกอบไปด้วยลักษณะ หกประการดังต่อไปนี้คือ

1. มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ คือ ระบอบประชาธิปไตยคือระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอิสระสูงสุดในประเทศ ประชาชนในประเทศจึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศ เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงเป็นเจ้าของชีวิต และมีสิทธิเสรีภาพในประเทศของตนเอง ทำนองเดียวกับเจ้าของบ้านมีสิทธิเสรีภาพในบ้านของตน ระบอบประชาธิปไตยจึงทำให้เกิดหลักสิทธิเสรีภาพ และทำให้ประชาชนมี อิสรภาพ คือเป็นเจ้าของชีวิตตนเอง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็น ไท คือเป็น อิสระชน ที่พึ่งตนเองและสามารถรับผิดชอบตนเองได้ และไม่ยอมตนอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจ หรือภายใต้ “ระบบอุปถัมภ์” ของผู้ใด เด็กจะเป็น “ผู้ใหญ่” และเป็น “พลเมือง” หรือสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริงเมื่อสามารถรับผิดชอบตนเองได้

2. เห็นคนเท่าเทียมกัน คือ ประชาธิปไตยคือระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดในประเทศเป็นของประชาชน ดังนั้น ในระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าประชาชนจะแตกต่างกันทุกคนล้วนแต่มีความเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ “พลเมือง” จึงต้อง เคารพหลักความเสมอภาค และจะต้อง เห็นคนเท่าเทียมกัน คือเห็นคนเป็นแนวระนาบ (horizontal) เห็นตนเท่าเทียมกับคนอื่น และเห็นคนอื่นเท่าเทียมกับตนทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศอย่างเสมอกัน ถึงแม้จะมีการพิงพาดอาศัยแต่จะเป็นไปอย่างเท่าเทียม ซึ่งจะแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากสังคมแบบอำนาจนิยมในระบอบเผด็จการหรือสังคมนิยม ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งโครงสร้างสังคมจะเป็นแนวตั้ง (vertical) ที่ประชาชนไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียม ไม่ใช่ใช้สิทธิชน และมองเห็นคนเป็นแนวตั้ง มีคนที่อยู่สูงกว่า และมีคนที่อยู่ต่ำกว่า โดยจะยอมคนที่อยู่สูงกว่าแต่จะเหยียดคนที่อยู่ต่ำกว่าซึ่งมิใช่ลักษณะของ “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย

3. ยอมรับความแตกต่าง คือ ประชาธิปไตยคือระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงมี เสรีภาพ ระบอบประชาธิปไตยจึงให้เสรีภาพ และยอมรับความหลากหลายของประชาชน ประชาชนจึงแตกต่างกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การเลือกอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้นเพื่อไม่ให้ ความแตกต่างนำมาซึ่งความแตกแยก ในสังคม “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้อง ยอมรับ และ เคารพ ความแตกต่างของกันและกัน เพื่อให้สามารถ อยู่ร่วมกันได้ ถึงแม้จะแตกต่างกัน และ จะต้องไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่เห็นแตกต่างไปจากตนเอง ถึงแม้จะไม่เห็นด้วย แต่จะต้องยอมรับว่า คนอื่นมีสิทธิที่จะแตกต่างหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากเราได้ และต้องยอมรับ โดยไม่จำเป็น ที่จะต้อง เข้าใจ ว่าทำไมเขาถึงเชื่อหรือเห็นแตกต่างไปจากเรา “พลเมือง” จึงคุยเรื่องการเมืองกันในบ้านได้ ถึงแม้จะเลือกพรรคการเมืองคนละพรรค หรือมีความคิดเห็นทางการเมืองคนละข้างกัน

4. เคารพสิทธิผู้อื่น ในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ ทุกคนจึงมีสิทธิ แต่ถ้าทุกคนใช้สิทธิโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง หรือเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงสิทธิผู้อื่นหรือไม่สนใจว่าจะเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ใด ย่อมจะทำให้เกิดการใช้สิทธิที่กระทบกระทั่งกันจนกระทั่งไม่อาจที่จะอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกต่อไปได้ ประชาธิปไตยก็จะกลายเป็น อนาธิปไตย เพราะทุกคนเอาแต่สิทธิของตนเองเป็นใหญ่ สุดท้ายประเทศชาติย่อมจะไปไม่รอดสิทธิใน ระบอบประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมีขอบเขต คือ มีสิทธิและใช้สิทธิได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพสิทธิผู้อื่นและจะต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น

5. รับผิดชอบต่อสังคม คือ “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยยังจะต้องใช้สิทธิเสรีภาพ ของตนโดย รับผิดชอบ ต่อสังคมด้วย โดยเหตุที่สังคมหรือประเทศชาติมิได้ ดีขึ้นหรือแย่ลง โดยตัวเอง หากสังคมจะดีขึ้นได้ด้วยการกระทำ ของคนในสังคม และที่สังคมแย่ลงไปก็เป็นเพราะ

การกระทำ ของคนในสังคม “พลเมือง” นั้นก็คือผู้ที่มีสำนึกของความเป็นเจ้าของประเทศและเป็นเจ้าของสังคม “พลเมือง” จึงไม่ใช่คนที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามอำเภอใจแล้วทำให้สังคมเสื่อมลงไป หากเป็นผู้ที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม โดยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและช่วยกันทำให้สังคมดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา

6. เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม คือ ประชาธิปไตยคือการปกครองโดยประชาชน โดยใช้กติกาหรือกฎหมายที่มาจากประชาชนหรือผู้แทนประชาชนระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อมี “พลเมือง” ที่เข้าใจหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามสมควร ทั้งในเรื่องหลักประชาธิปไตยหรือการปกครองโดยประชาชน และหลักนิติรัฐหรือการปกครองโดยกฎหมาย เข้าใจเรื่องการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง ทั้งติดตามความเป็นไปและมีส่วนร่วมในเรื่องการบ้านการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการไปเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมในเรื่องอื่นๆ ตามสมควร ถ้ามีความขัดแย้งก็เคารพกติกาและใช้วิถีทางประชาธิปไตยในการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง

คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554) ได้สรุปว่า “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยมีคุณสมบัติได้ 6 ประการดังต่อไปนี้

1. มีอิสรภาพ (liberty) และพึ่งตนเองได้ (independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์
2. เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น
3. เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง
4. เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นและเห็นคนเท่าเทียมกัน มองคนเป็นแนวระนาบไม่ใช่แนวตั้ง
5. เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช้กำลังและยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย
6. รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อและร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

ทิพย์พพร ตันติสุนทร (2554) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่สำคัญของพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย

1. การเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษาและมีความสามารถที่จะมองเห็นและเข้าใจในสังคมของตนและสังคมโลกเฉกเช่นเป็นสมาชิกของสังคม
2. ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมและสังคมเป็นหลัก

3. มีความรักในเสรีภาพและความรับผิดชอบ
4. เคารพความเสมอภาคและความยุติธรรม
5. มีความสามารถที่จะคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล
6. มีความเข้าใจในเรื่องหลักสิทธิมนุษยชนและยอมรับความแตกต่างในพหุสังคม
7. เคารพหลักกฎหมายและยึดหลักนิติรัฐ
8. มีความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทางการเมือง (Political Literacy) และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ

9. ยึดมั่นในหลักสันติวิธีไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยสามารถ
สรุปคุณสมบัติได้ 6 ประการดังต่อไปนี้

1. พึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเองได้ ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์
2. เคารพสิทธิผู้อื่นไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น (ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมใช้ ... สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น”)
3. เคารพความแตกต่างว่าผู้อื่นมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็น ความรับผิดชอบที่แตกต่างจากตนเอง
4. เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นและเห็นคนเท่าเทียมกันมองคนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง
5. เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย
6. รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อ และร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

Thai civic education (2556) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะ 4 ประการในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่

1. พลเมืองที่แข็งขัน (Active citizen) เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. พลเมืองเป็นผู้ที่มีความรู้และมีข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่เพียงพอ (Informed Knowledgeable citizen) อันประกอบด้วยระบบการเมือง ระบบกฎหมาย สิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ

3. พลเมืองที่มีทักษะพื้นฐานทางประชาธิปไตย (Skilled citizen) ประกอบด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานเป็นหมู่คณะ การใช้กระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือด้วยเหตุผล

4. พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Democratic citizen) มีความเชื่อมั่นในพหุนิยมความเป็นหนึ่งท่ามกลางความหลากหลาย การใช้สันติวิธีในการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มาตรฐาน ความเสมอภาค ความยุติธรรมทางสังคม การตรวจสอบและถ่วงดุล การพึ่งตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพอกันและเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อผู้อื่นและเคารพต่อกฎหมาย

คุณลักษณะ 4 ประการ ดังกล่าว ประกอบด้วยคุณลักษณะรองอีก 8 ประการดังนี้

1. รักความเป็นธรรมและรักความเสมอภาค (Adhere to equality and justice) ยึดถือความยุติธรรม ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน โดยไม่มีการกีดกัน ในลักษณะของความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่างๆ อันได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล การนับถือศาสนา สภาพของร่างกายและจิตใจ สภาพเศรษฐกิจ ความสามารถส่วนตัว และแนวความคิดทางการเมือง

2. ใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Use freedom based on social responsibility) บุคคลในระบอบประชาธิปไตยย่อมมีเสรีภาพได้มากตราบเท่าที่ไม่ละเมิดผู้อื่น นั่นหมายความว่า ควรเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและของบุคคลอื่น กล่าวคือ บุคคลย่อมใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบต่อผู้ที่เสรีภาพนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้อื่น ด้วยการใช้สิทธิเสรีภาพภายใต้ความรับผิดชอบต่อตนเองและไม่สร้างความเดือดร้อนให้บุคคลอื่น

3. เคารพกฎหมายและกฎกติกา (Respect law and rule) ทุกสังคมต้องมีกฎหมายและกฎกติกา บุคคลในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องเคารพกฎหมายและกฎกติกาเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยที่บุคคลในระบอบประชาธิปไตยทุกคนจะต้องสนใจและช่วยกันผลักดันให้กฎหมายและกฎกติกาต่างๆของสังคมมีความเป็นธรรมสำหรับทุกคนด้วย

4. ใช้สิทธิแต่ไม่ละทิ้งหน้าที่ (Use right without neglecting duty) ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองการปกครองที่บุคคลได้รับการรับรองสิทธิต่างๆมากมายในฐานะมนุษย์และในฐานะอื่นๆ นอกจากนั้นบุคคลในระบอบประชาธิปไตยก็ย่อมมีสิทธิที่จะให้ด้วย สิทธิที่จะให้ก็คือหน้าที่นั่นเอง เช่น หน้าที่ในการเลือกตั้ง หน้าที่ในการเสียภาษี หน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น บุคคลในระบอบประชาธิปไตยจะมีสิทธิต่างๆได้ก็ต้องทำหน้าที่ด้วย เช่น บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการจากรัฐบุคคลก็ย่อมต้องมีหน้าที่ต้องเสียภาษีด้วย บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากนโยบายที่ดีของรัฐบาลบุคคลก็ย่อมต้องมีหน้าที่ในการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างหน้าที่

5. มีภราดรภาพ และเคารพความแตกต่าง (Adhere to fraternity and respect for differences) การที่บุคคลในระบอบประชาธิปไตยมีความเสมอภาคกันอาจทำให้บุคคลในสังคมขัดแย้งแตกแยกกัน เพราะบุคคลในระบอบประชาธิปไตยย่อมมีความแตกต่างกันในทางความคิดเห็นหรืออื่นๆได้ แต่ความแตกต่างเหล่านี้ต้องไม่เป็นเหตุให้บุคคลโกรธ เกลียด ทะเลาะ ขัดแย้งทำร้ายหรือสังหารบุคคลอื่นได้ บุคคลในระบอบประชาธิปไตยต้องมีขันติธรรม (tolerance) กล่าวคือ บุคคลในระบอบประชาธิปไตยต้องอดทนต่อความแตกต่างของกันและกันได้ ความแตกต่างของบุคคลในระบอบประชาธิปไตยต้องไม่ทำให้สังคมแตกแยก

6. เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม (Consider public interests) เนื่องจากบุคคลไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ จึงต้องอยู่ร่วมกันในสังคม บุคคลจึงต้องถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญด้วย เพราะหากทุกคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนรวม สังคมก็ไม้อาจดำรงอยู่ได้ และในกรณีที่มีความขัดกันผลประโยชน์ (conflict of interests) บุคคลในระบอบประชาธิปไตยต้องสามารถแยกประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตนได้ ทั้งยังพึงสังเกตเห็นให้ได้ว่า แท้ที่จริงประโยชน์ของส่วนรวมก็เป็นประโยชน์ของบุคคลนั้นเองด้วย

7. มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participate in politics) ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองการปกครองที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการเมืองเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน ดังนั้นบุคคลในระบอบประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่เพียงพอต่อการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้วย เป็นต้นว่า บุคคลในระบอบประชาธิปไตยพึงรู้และเข้าใจว่าการเมืองมีความสำคัญต่อชีวิตของตนและคนอื่นๆในสังคมอย่างไร และเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานของระบบการเมืองการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ รู้และเข้าใจขอบเขตภารกิจและอำนาจหน้าที่ของตัวแทนที่เลือกเข้าไปรับนโยบายของพรรคการเมือง รวมถึงพฤติกรรมและกลไกการควบคุมตรวจสอบบุคลากรทางการเมืองด้วยนอกจากนี้พลเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยยังสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้หลายทาง เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

8. คิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ (Think critically) บุคคลในระบอบประชาธิปไตยจะต้องได้รับข้อมูลที่เพียงพอเพื่อคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณที่ดี มีทักษะในการตรวจสอบ การตีความ การสะท้อนความคิด อันนำไปสู่การสร้างความคิดเห็นของตนเอง การเรียนรู้ที่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตน และพร้อมที่จะทบทวนแก้ไขความคิดเห็นของตน ตลอดจนรู้จักตัดสินใจเลือกบุคคล หรือตัดสินใจประเด็นทางการเมืองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักการมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมือง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมือง	Cogan (1997)	Smith (2005)	Ahmet (2012)	Print (2012)	ปริญญา (2552)	ทิพพาพร (2554)	คณะกรรมการด้านความเป็นพลเมืองดี (2556)	Thai civic Education (2556)
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. มีทักษะในประชาธิปไตย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย 3 ประการดังนี้ คือ

1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย

2.2 การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education)

2.2.1 ความหมายของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

โรนฮาร์ด ไวล์ (2551) กล่าวถึง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ไว้ว่า การให้การศึกษาด้านการเมืองแก่พลเมือง คือ การวางแผนการจัดการศึกษาที่ต่อเนื่องเพื่อผลสำเร็จของมาตรการด้านการศึกษาเพื่อยังผลให้ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่เห็นถึงความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการเมืองและสังคม

สมาชิกคณะกรรมการการทำงานด้านการให้การศึกษาด้านการเมืองแก่พลเมือง หรือ บุนเดส และ ลานเดส เช่นทราล เพื่อ โพลิตีเซ่ บิลด์ุง (2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การให้การศึกษาด้าน

ทางการเมืองแก่พลเมือง คือ การจัดการกับพฤติกรรมทางความคิดของพลเมืองให้พลเมืองสามารถหาหนทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองในยุคของสังคมที่มีความซับซ้อน หรือ คือ การสร้างให้พลเมืองสามารถอธิบายความต้องการของกลุ่มตนเองได้ ภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้พลเมืองของตนเองสามารถสร้างกลุ่มของตนเองได้ และยิ่งรวมไปถึงการสนับสนุนให้พลเมืองได้เปิดโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ควบคู่ไปด้วย

จรัส สุวรรณมาลา (2551) การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง คือ การสร้างความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและทางการเมืองของประชาชนเพื่อให้บรรลุความเป็นพลเมือง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หมายถึง การศึกษาที่มุ่งปลูกฝังให้ประชาชนของรัฐมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นต่อการปกครอง รู้จักสิทธิ หน้าที่และการปกป้องสิทธิของบุคคลและประโยชน์สาธารณะ มีความรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพและอยู่บนข้อเท็จจริงและเหตุผล และรวมถึงการมีทักษะในการเป็นพลเมืองด้วย

Hébert and Sears (2001) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หมายถึง การสร้างบุคคลให้มีความรู้เรื่องระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย และมีทักษะในการมีส่วนร่วมทางสังคมและทางเศรษฐกิจและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ราชบัณฑิตยสถาน (2551) กล่าวว่า พลเมืองศึกษา (Civic education) หมายความว่า การจัดการศึกษาและประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศมีความภูมิใจในความเป็นพลเมืองของตน มีความสนใจที่จะปกครองตนเอง มีสิทธิมีเสียง สนใจต่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย รวมทั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับรัฐบาล รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระบบการเมือง การปกครอง สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง ระบบการบริหารจัดการสาธารณะและระบบตุลาการ

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเรียกในภาษาอังกฤษว่า Civic Education ไม่ใช่แค่เรื่องของประชาธิปไตยเท่านั้น เรื่องของพลเมืองมีมิติกว้างกว่าทางการเมืองแต่คือพื้นฐานของชีวิตและการดำรงชีวิตในระบอบประชาธิปไตย

ทิพพาพร ดันตีสุนทร (2554) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง คือ การเตรียมพร้อมการปกครองตนเองอย่างยั่งยืน โดยการปลูกฝังค่านิยมผ่านการฝึกฝน ปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ ผ่านกรอบการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

Thai Civic Education (2556) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) หมายถึง วิชาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ประกอบด้วย ชุดของความรู้ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับโครงสร้าง หน้าที่ของสังคม และกระบวนการทำงาน รวมถึงระบบของการปกครอง

กระบวนการประชาธิปไตย การบริหารงานสาธารณะและระบบตุลาการที่ครอบคลุมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและระดับโลก

โดยสรุป การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง คือ การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ตระหนักและมั่นใจในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทักษะเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเกิดทัศนคติและแรงจูงใจในการกระทำหรือมีพฤติกรรมที่แสดงถึงวิถีแห่งประชาธิปไตย

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

แนวคิดการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างพลเมืองดังกล่าวมีมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ด้วยตระหนักว่าประชาธิปไตยจะพัฒนาได้ประชาชนต้องมีการศึกษาและมีความรู้เป็นพื้นฐาน แผนการศึกษาแห่งชาติมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมตามสถานการณ์บ้านเมืองและความต้องการสร้างพลเมืองของยุคสมัยเสมอมาซึ่งสามารถสรุปแนวคิดได้ดังนี้ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2548)

2.2.2.1 แนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในต่างประเทศ

ในประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเมือง การปกครอง และวิถีประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาด้านการเมืองในระดับประเทศและระดับมลรัฐ กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาต่อเนื่องของรัฐ เข้าทุกกลุ่มชนเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน แหล่งความรู้มีความหลากหลาย วิธีการให้ความรู้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ต้องมีการสนับสนุนและความร่วมมือกันของหลายฝ่ายทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชน มูลนิธิหรือสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากฝ่ายการเมืองต้องมีความเป็นกลาง มีการตั้งศูนย์การศึกษาการเมืองเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการเมือง การปกครอง กลุ่มเป้าหมายหลักคือเยาวชน มุ่งเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของประชาชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยยั่งยืนได้ประชาชนต้องเห็นพ้องและให้การสนับสนุนจากประชาชน และการเอาใจใส่ยืนยันสิทธิประโยชน์ของของผู้มีส่วนได้เสียในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย (Pluralism) เนื้อหาการศึกษาประกอบด้วย สถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญและกฎหมาย เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ คุณค่าประชาธิปไตย จริยธรรม แนวคิดทางการเมือง สันติสมานฉันท์และการป้องกันการใช้ความรุนแรง ความหลากหลายและทางวัฒนธรรม มิติหญิงชาย สื่อ สิ่งแวดล้อม ประชาคมยุโรป โลกาภิวัตน์ และสมรรถนะด้านองค์การและการสื่อสาร

ในประเทศแคนาดา การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ต้องมีความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างพลเมือง จึงมีความแตกต่างกันไปตามรัฐ มีการเปิดสอนในภาษาทางการทั้งสองภาษาคืออังกฤษและฝรั่งเศส และมีการสนับสนุนโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในระดับประเทศด้วย โดยมุ่งสร้างพลเมืองที่กระตือรือร้น (Active

citizenship) เข้าร่วมทางการเมืองและการจัดการชุมชน (Public participation) มีความเชื่อมั่นว่าประชาชนมีศักยภาพในการใช้อำนาจในการปกครองของตนเอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง (Politics) มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม รวมทั้งมีความรู้ด้านสังคม และเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการร่วมมือของชุมชน (Culture and Collaboration) ที่สัมพันธ์กับชีวิตของตนด้วย

ในประเทศสหรัฐอเมริกา แนวคิดด้านการจัดการการเรียนการสอนและการอบรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเป็นหน้าที่ของแต่ละรัฐ โดยการศึกษาวิจัย และพัฒนาอย่างต่อเนื่องของเป็นแบบเรียนและตำรามาตรฐานกลางสำหรับเป็นพื้นฐานในการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน การเรียนการสอนมุ่งสร้างให้พลเมืองเกิดความรู้ ทักษะ และ ทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ขอบเขตการศึกษา ประกอบด้วย เรื่องของการเป็นพลเมืองในบริบทของสิทธิมนุษยชน ภายใต้สังคมเปิดและการเมืองโลก ระบอบการปกครอง รัฐ สถาบัน และกระบวนการอันเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวอยู่ภายใต้ศูนย์การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่ทรงอิทธิพลมากของประเทศชื่อว่า Center for Civic Education ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ

ในประเทศอังกฤษ หลักการสอนความเป็นพลเมืองให้ความสำคัญกับหลัก 3 ประการดังนี้

1. ความรับผิดชอบของพลเมืองต่อสังคมและจริยธรรม (Social and moral responsibility)
2. ความรู้ด้านการเมืองการปกครอง (Political literacy) และ
3. การมีส่วนร่วมในชุมชน (Community involvement)

แนวทางการเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมืองในประเทศส่วนใหญ่สอดคล้องกันในกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากชีวิตจริงนอกเหนือจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน ในประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา โรงเรียนจะสอดคล้องกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น โดยกำหนดให้กิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการสร้างพลเมืองในโรงเรียน ในประเทศฝรั่งเศสใช้กิจกรรม (Activity methods) เช่น การเรียนจากสิ่งแวดล้อมโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ประเทศสวีเดนให้หลักการสอนแบบการทำงาน (Work methods) เชื่อมโยงระหว่างชีวิตจริงกับการสอน และเชื่อมโยงสู่โครงการพัฒนาต่างๆ เช่น งานสหกรณ์ งานสัปดาห์หรือแม้แต่บริษัท ภายใต้คำปรึกษาของครูเช่นกัน ประเทศสหรัฐอเมริกา เรียนรู้ผ่านงานบริการ (Service learning) ด้วยหลักคิดว่าความสมดุลของประชาธิปไตยอยู่ที่สิทธิของพลเมืองกับภาระหน้าที่ต่อสังคม ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีสอนด้วยตัวอย่าง กิจกรรม ปัญหาจากประสบการณ์ การแก้ปัญหาและการเสวนา โดยมีการติดตามประเมินผลและมีการเปรียบเทียบกับการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองในประเทศอื่นๆ ทั้งยุโรป สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นด้วย

2.2.2.2 แนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในประเทศไทย

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยมีแนวคิดการพัฒนาพลเมืองผ่านแผนการศึกษาฉบับต่างๆ ดังนี้ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2548)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 มีจุดมุ่งหมายในตอนหนึ่งว่า พลเมืองแห่งสยามคือ เป็นพลเมืองผู้สามารถประกอบอาชีพได้ เป็นผู้ที่รู้จัก สิทธิและหน้าที่แห่งพลเมืองต่อมาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2494 มีความมุ่งหมาย ในข้อ (1) ระบุว่าให้พลเมืองได้รับการศึกษามีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพและมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย และในข้อ (4) ให้มีจริยศึกษามีวัฒนธรรมดีงาม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตนใน พ.ศ. 2520 หลังการเรียนรู้ทางการเมืองแผนการศึกษาที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าการศึกษาต้องทำหน้าที่ในการสร้างพลเมืองอย่างแท้จริง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 จึงมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม
2. ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
3. ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และตนเอง
4. ให้มีสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกันและการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติและการมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ
5. ให้มีความยึดมั่นและผดุงความเสมอภาค ความสุจริตและความยุติธรรม
6. ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกันรู้จักการแสวงหาความจริงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาและสันติวิธี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 7 ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกของผู้เรียนภายใต้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เคารพในหลักสิทธิ กฎหมาย หน้าที่ เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ

แนวทางการจัดการศึกษาแบ่งเป็นระดับชั้นต่างๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษากำหนดให้โรงเรียนสอนความรู้พื้นฐานประชาธิปไตย ใช้กิจกรรมเป็นช่องทางสอดแทรกเรื่องวิถีประชาธิปไตย กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงระดับมัธยมศึกษา ได้เรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครอง มุ่งหาประโยชน์ให้สังคม และยึดมั่นวิถีประชาธิปไตย เกิดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เช่น ชมรม กลุ่ม

ชุมชน กิจกรรมสหกรณ์ การเลือกตั้งกรรมการนักเรียน กิจกรรมค่ายระดับอุดมศึกษา การเรียนรู้ เพื่อสร้างพลเมืองกระทำผ่านกลุ่ม ชมรมหรือการรวมตัวของนักศึกษาซึ่งไม่มีรูปแบบและไม่มี การบังคับไว้ในหลักสูตรหรือการเรียนการสอน

การศึกษานอกโรงเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในสังคม มุ่งเครือข่ายการเรียนรู้และ พัฒนาชุมชน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม จัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงาน โดยกระบวนการกลุ่มในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน มีความรับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวม ปัจจุบันมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรเอกชน (NGO) องค์กรอิสระ ทั้งสนับสนุนการจัดการศึกษาเองและพัฒนาหลักสูตร โครงการและกิจกรรมที่หลากหลาย

2.2.3 หลักของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง

Barber (2003) กล่าวถึง การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย 3 รูปแบบ คือ

1. การสอนโดยตรงในสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยวิชา Civics (หน้าที่พลเมือง – ศิลปกรรม) ประวัติศาสตร์และความเป็นพลเมือง
2. การมีส่วนร่วมกิจกรรมภาคสังคม เช่น เอ็นจีโอ สมาคมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับ

ไรน์ฮาร์ด ไวล์ (2551) ได้กล่าวถึง งานด้านการให้การศึกษาทางการเมืองแก่พลเมืองนั้น เกิดจากประสบการณ์ด้านรัฐศาสตร์และครุศาสตร์ของประชาชนที่ต้องการสร้างระบบความเท่าเทียมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ดังหลักการ 3 ข้อต่อไปนี้

1. หลักการบรรลุนิติภาวะทางความคิด ซึ่งหมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการจำแนก ความขัดแย้งต่างๆ และเป้าหมายสำคัญที่สุดในการให้การศึกษาทางการเมืองแก่พลเมือง คือ ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์

2. หลักการกำหนดทิศทางให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจได้ว่าการให้การศึกษาทางการเมืองแก่พลเมืองนั้นไม่สามารถมีค่าความเป็นกลางได้ ผู้เรียนจะต้องมีความเชื่อมั่นในการต่อรองทางด้านการเมืองโดยยึดถือคุณธรรม

3. หลักการผู้มีส่วนร่วมในเชิงระบอบประชาธิปไตย หมายความว่า ระบอบประชาธิปไตย จะยังยืนหยัดอยู่ได้จากการกำหนดเงื่อนไข แต่เงื่อนไขดังกล่าวไม่สามารถกำหนดขึ้นมาเองได้ด้วยเหตุนี้ผู้มีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งรวมไปถึงภาครัฐและสังคม ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นชี้ให้เห็นความต้องการทางสังคมและความต้องการของภาครัฐ พลเมืองจะต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจังต่อการขับเคลื่อนสังคม ซึ่งการให้การศึกษาทางการเมืองแก่พลเมืองจะเป็นตัวทำให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว

โดยกระบวนการให้การศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาเมืองแก่น้อยตามข้อตกลงของที่ประชุมระหว่างสถาบันและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษามุ่งเน้นพัฒนาเมืองโดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ข้อ ดังนี้

1. ห้ามไม่ให้ผู้เสนอชักนำ หรือใช้กระบวนการทางด้านจิตวิทยาในการชี้แนะหรือให้ผู้เรียนเห็นหรือเข้าใจ กระบวนการของรัฐศาสตร์เพียงด้านหนึ่งด้านใดว่าถูกต้องที่สุด

2. ผู้สอนต้องนำเสนอข้อพิพาท ข้อขัดแย้งด้านจุดยืนต่างๆทางด้านวิชาการ ทางด้านการเมืองตามสภาพที่เป็น หมายความว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งทางวิชาการหรือเกิดหัวข้อทางการเมืองที่เป็นที่ถกเถียงกัน ก็ไม่อนุญาตให้ผู้สอนชี้นำทางความคิด หรือการหาคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ในกรณีนี้การให้การศึกษามุ่งเน้นพัฒนาเมือง จึงเปรียบเสมือนผู้รับผิดชอบในการแสดงจุดยืนต่างๆ ที่แตกต่างออกมาให้เห็น

3. ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์ความสนใจของตนเองต่อสถานการณ์ทางการเมืองได้ นอกจากเพื่อความเข้าใจพื้นฐานแล้ว ไม่อนุญาตให้ห้องครหรือสถาบันต่างๆ ชี้นำทางความคิดแก่บุคคลนั้นๆ ความเชื่อความศรัทธาต่อสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองใดๆ จะต้องเกิดจากวิจรรณญาณของตัวบุคคลนั้นๆ และบทบาทของแต่ละคนด้วย เช่น ในฐานะลูกจ้าง พลเมือง เป็นต้น

หลักการเรียนการสอนแบบแผนใดที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 8 หัวข้อ ในทุกๆหลักการเหล่านี้สิ่งแรกที่ต้องพิจารณา คือ สิทธิความเท่าเทียมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนทั้งสองฝ่ายสามารถสนทนากันได้อย่างเสมอภาค ผู้สอนเปรียบเสมือนพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการเท่านั้นงานด้านการให้การศึกษามุ่งเน้นพัฒนาเมืองอาจเชิญผู้เชี่ยวชาญทางรัฐศาสตร์เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยได้

1. ผู้สอนจะต้องรู้ชัดถึงความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรมว่าผู้เรียนมีความสนใจในเรื่องใดบ้างผู้สอนที่ดีจะต้องทราบอยู่เสมอว่าผู้เรียนในห้องมีความสนใจเรื่องใดเป็นพิเศษ โดยการเป็นผู้ฟังที่ดีและจัดประมวลความสนใจและปัญหาจากหัวข้อเรื่องดังกล่าวจากผู้เรียน

2. การจัดประมวลผลความสนใจ จะต้องสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนทุกคนทราบว่าความสนใจและคำถามบางอย่างจะถูกนำขึ้นมาเพื่อสร้างความชัดเจนให้แก่ผู้เรียนได้รู้ถึงความหลากหลายทางความคิดนั้นจะถูกนำมาสนทนาด้วย

3. การสอนโดยอ้างอิงจากตัวอย่างที่หลากหลายตัวอย่างแต่ละตัวที่นำมาเป็นแบบแผนการเรียนการสอนควรมีการวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจด้านรัฐศาสตร์ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

4. การค้นหาปัญหาว่ามีปัญหาอะไรบ้าง
 5. หลักการเรียนการสอนที่สำคัญอีกข้อหนึ่งคือ การสร้างความเข้าใจว่าความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของระบบประชาธิปไตย หลักการหนึ่งที่นิยมใช้ในกระบวนการศึกษา คือ การสร้างหัวข้อสนทนาพร้อมกับเหตุผลสนับสนุนและเหตุผลต่อต้านต่อหัวข้อสนทนานั้นๆ
 6. การสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกในชั้นเรียนโดยสอดแทรกความรู้ด้านรัฐศาสตร์เข้าไป ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ปฏิบัติกันมาก
 7. การให้การศึกษาด้านการเมืองแก่พลเมืองจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ให้มีส่วนร่วมช่วยอธิบายความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาใจความสำคัญและระบบโครงสร้างต่างๆ แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
 8. การคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยายามหาจุดสนใจพิเศษในขอบเขตทางรัฐศาสตร์ที่มีในเพศหญิงและเพศชาย อะไรคือเงื่อนไขและความสนใจของงานทางการศึกษาและหากกลยุทธ์เข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละเพศ
- จรัส สุวรรณมาลา (2551) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาทางการเมืองเพื่อพัฒนาพลเมือง (Civic Education) ไว้ดังนี้ คือ ประการแรก คือ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์แบบเป็นไปเองตามสัญชาตญาณและการเรียนรู้ของมนุษย์ หากแต่กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ประชาชนเป็นพลเมืองขึ้นมาได้จะต้องมีกระบวนการที่มาช่วย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบเป็นทางการ เช่น สื่อจากโรงเรียนที่มักจะเป็นการปลูกฝังความเชื่อหรือเน้นความแบบปัจเจกสอนให้เราเป็นประชาชน เป็นผู้บริโภคนิยมไม่เอื้อต่อการพัฒนาพลเมือง ดังนั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีการปรับเพื่อเป็นการรองรับปรัชญาเรื่องการสร้างพลเมือง ปัญหาที่พบบ่อยเสมอคือทำอย่างไรที่จะสร้างเงื่อนไขสนับสนุนให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่เป็นอิสระได้ทั้งในแง่อิสระทางเศรษฐกิจ สามารถพึ่งตนเองได้และเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมืองไม่ตกอยู่ในอำนาจของการเมืองของท้องถิ่น

Zemon (1997) ได้เสนอหลักการของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมืองไว้ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. พลเมืองในฐานะบุคคลที่มีความต้องการของตัวเอง การศึกษาทางการเมืองจะช่วยพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพในการจะใช้ระบบของการเมืองให้ได้มาซึ่งความต้องการของตนเองแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีความรับผิดชอบด้วย
2. พลเมือง คือ บุคคลที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมของพลเมือง การให้การศึกษาด้านการเมืองเป็นการพัฒนาพลเมืองเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินนโยบายและกระบวนการทางการเมือง

3. พลเมือง ในฐานะของผู้ที่สร้างความสมานฉันท์ เป็นการพัฒนาทักษะในการที่จะเข้าใจบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เรียนรู้ในการที่จะประนีประนอมและใช้สิ่งต่างๆเหล่านี้เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพต่อผู้อื่น

Smith (2005) ได้ระบุถึงกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาลักษณะของพลเมืองไว้ดังนี้ คือ

1. จัดการเรียนรู้ด้วยการสอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์
2. มุ่งเน้นศักยภาพของผู้เรียนที่จะวิเคราะห์ประเมินข้อมูลจากสื่อพื้นฐานของสังคม
3. สร้างหลักสูตรโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นพื้นฐาน
4. สร้างความเป็นสากลเชื่อมโยงระหว่างสถาบันทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการวิจัยระดับนานาชาติและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาพลเมือง
5. จัดการเรียนรู้การสอนโดยจัดประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
6. มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในระดับนานาชาติเพื่อส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรม
7. ให้ความสนใจในหลักสูตรที่เกี่ยวกับระดับโลกมากยิ่งขึ้น
8. จัดการเรียนรู้โดยจัดโครงการที่มีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
9. เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการหลักสูตรของโรงเรียน
10. ลดการตัดสินใจจากส่วนกลางเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถพิจารณา

ดำเนินการหลักสูตรด้วยตนเอง

11. เพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
12. บริโภคสื่อสารมวลชนอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและจัดการด้วยความรู้
13. จัดโครงการโดยคำนึงถึงความสามารถพิเศษและทักษะตามช่วงวัยของประชากร

14. สร้างความมั่นใจว่าสถาบันทางสังคมนั้นจะเคารพสิทธิของผู้เรียน

Patrick (2002) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการศึกษาทั่วไปสำหรับพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ดังนี้ คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองและรัฐบาลในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง)
 - 1.1 กรอบแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสาระของระบอบประชาธิปไตย
 - 1.2 ประเด็นที่มีความต่อเนื่องเกี่ยวกับความหมายและแนวคิดสำคัญ
 - 1.3 ประเด็นที่เพิ่งเริ่มต้นและการตัดสินใจสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐและ

การตีความจากรัฐธรรมนูญ

- 1.4 รัฐธรรมนูญและตัวแทนจากสถาบันที่เป็นตัวแทนระบอบประชาธิปไตยของ
รัฐบาล
- 1.5 ภารกิจของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและบทบาทหน้าที่ของพลเมือง
- 1.6 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประชาธิปไตยของระดับประเทศและระดับ
นานาชาติ
2. ทักษะทางสติปัญญาของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย(ทักษะทางสติปัญญาของ
พลเมือง)
- 2.1 ระบุและอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองและวิถีของพลเมือง
- 2.2 วิเคราะห์และอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองและวิถีของพลเมือง
- 2.3 สังเคราะห์และอธิบายเกี่ยวกับการเมืองและวิถีของพลเมือง
- 2.4 ประเมินค่า นำมาใช้ และโต้แย้งสถานะเกี่ยวกับประเด็นหรือเหตุการณ์ต่างๆ
ของรัฐ
- 2.5 คติวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการเมืองและวิถีของพลเมือง
- 2.6 คิดอย่างมีการพัฒนาเกี่ยวกับการเมืองและวิถีของพลเมือง
3. การมีส่วนร่วมของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
พลเมือง)
- 3.1 สร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภาพส่วนบุคคลและความสนใจ
ทั่วไป
- 3.2 ติดตามเหตุการณ์และประเด็นต่างๆของรัฐ
- 3.3 พิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นนโยบายของรัฐ
- 3.4 ตัดสินใจเกี่ยวกับการวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับประเด็นนโยบายของรัฐ
- 3.5 การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำนโยบายของภาครัฐไปปฏิบัติ
- 3.6 ลงมือปฏิบัติในเรื่องการพัฒนาทางการเมืองและวิถีของพลเมือง
4. การแสดงออกของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (การแสดงออกของ
ความเป็นพลเมืองพลเมือง)
- 4.1 รับผิดชอบต่อความเท่าเทียมกันของมนุษย์และความมีเกียรติของแต่ละ
บุคคล
- 4.2 เคารพ ปกป้องและดำเนินการในสิทธิของความเท่าเทียมกันของแต่ละบุคคล
- 4.3 มีความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมแห่งวิถีทางพลเมือง
- 4.4 เป็นแบบอย่างของคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

4.5 ส่งเสริมสนับสนุนผลประโยชน์ของส่วนรวม

Crick (2000) ได้เสนอโปรแกรมการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานทางการเมือง ประกอบด้วยความคิดรวบยอดที่สำคัญ 12 ประการดังนี้

1. ความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับรัฐบาล จะมี 4 ประการที่มีความสัมพันธ์ คือ
 - 1.1 อำนาจ (Power)
 - 1.2 พลังอำนาจ (Force)
 - 1.3 อำนาจหน้าที่ (Authority)
 - 1.4 ระเบียบ (Order)
2. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มี 4 ประการ คือ
 - 2.1 กฎหมาย (Law)
 - 2.2 ความยุติธรรม (Justice)
 - 2.3 การเป็นตัวแทน (Representation)
 - 2.4 การใช้พลังกดดัน (Pressure)
3. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ
 - 3.1 สิทธิธรรมชาติของมนุษย์ (National Right)
 - 3.2 ความเป็นเอกบุคคล (Individuality)
 - 3.3 เสรีภาพ (Freedom)
 - 3.4 สวัสดิการสังคม (Welfare)

Print (2012) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักสูตรเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองควรมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ทักษะคิด จริยธรรมและคุณลักษณะเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizen) ของสังคม ประเทศชาติและของโลก
2. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และฉันทามติต่อรัฐสภา ระบบกฎหมายและพลเมืองของประเทศ
3. สร้างจิตสำนึกและทัศนคติเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นในเรื่องของสิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง และวิถีชีวิตของพลเมืองของประเทศและของโลก
4. สร้างความเข้าใจและความสำนึกต่อสังคมส่วนรวม การยอมรับในการสนับสนุนสิทธิความเป็นมนุษย์และความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและรูปแบบของประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน
5. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizen) ซึ่งประกอบด้วยความสำนึกการยอมรับผลกระทบจากสื่อและเทคโนโลยีทางการสื่อสาร

6. จัดให้ผู้เรียนเข้าใจในบริบทของโลกและแนวทางที่ทำให้ประชาชนเกิดความร่วมมือในทุกกระดับ

และเพื่อให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวประสบความสำเร็จ หลักสูตรความเป็นพลเมืองควรจัดให้ความรู้ความเข้าใจภายใต้กระบวนการและทักษะที่มีความเหมาะสมจากค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) ทศนคติและอุปนิสัยดังต่อไปนี้

1. ความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and understanding)

1.1 หลักการสำคัญของระบบการปกครองและกระบวนการของรัฐบาลในระบบรัฐสภาทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ

1.2 ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย พรรคการเมือง การลงคะแนน การเลือกตั้งและประเด็นทางการเมืองในปัจจุบัน

1.3 หลักการสำคัญของระบบกฎหมายและกระบวนการทางกฎหมายซึ่งประกอบด้วยข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญและสิทธิทางกฎหมาย

1.4 สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมืองของชาติและนานาชาติ (ประกอบด้วยสิทธิมนุษยชนและหน้าที่ทางสังคม)

1.5 สื่อและบทบาทของในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและสังคม

1.6 ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานและคุณค่า

1.7 ระบบการทำงานของกลุ่มอาสาสมัครและสังคมพลเมือง

1.8 การพัฒนาท้องถิ่นและนานาชาติอย่างยั่งยืน

2. กระบวนการและทักษะ (Processes and skills) ประกอบด้วยทักษะ 4 ประการที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือ

2.1 การคิดแบบวิเคราะห์และวิจารณ์

ความสามารถในการสอบถามและสืบสวนข้อมูลและแนวคิด การสะท้อนความคิด ซึ่งก็คือการสร้างเงื่อนไขในการพิจารณาการสร้างสรรค์สภาพในสังคมการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง

2.2 การทำงานร่วมกัน

แสดงความสนใจและทักษะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและการจัดการความขัดแย้งโดยการร่วมมือ มีความสามารถในการเป็นพลเมืองที่เหมาะสมของท้องถิ่นของรัฐของประเทศ และของโลก แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการอยู่และทำงานภายใต้สิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายและศาสนาที่แตกต่างกัน

2.3 การประเมินและตัดสินใจ

สามารถประเมินสถานภาพหรือการตัดสินใจ สร้างสถานภาพและปกป้องสถานภาพในฐานะพลเมืองของสังคม แยกแยะข้อความของความจริงและความคิดเห็นจากสื่อและสามารถวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นจากสื่อ นั้น ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจและคุณค่าที่เกี่ยวข้อง การชี้แนะของนโยบายและการตัดสินใจ ผ่านการลงคะแนน ความสามารถในการวิจัย การสะท้อนความคิดเพื่อจัดการข้อสงสัย

2.4 การสื่อสาร

ความสามารถในการสื่อสาร (ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ถ้อยคำและแสดงให้เห็นถึงแนวความคิด) ซึ่งประกอบด้วย การอ่าน การโต้แย้ง การเขียน การฟังอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะทางสังคมอย่างเด่นชัด การมีวิจารณญาณในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

3. คุณค่า ทศนคติและลักษณะนิสัย

ความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการและทักษะของความเป็นพลเมืองได้รับการสนับสนุนจากสำนักของคุณธรรมความเป็นพลเมืองและลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาประชาธิปไตยแบบเสรี และการใช้ชีวิตในสังคมในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย

3.1 คุณค่าที่เป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมและประชาธิปไตยแบบรัฐสภา เช่น เสรีภาพในการแสดงออก รัฐบาลที่มาจากประชาชน ความเสมอภาค หลักนิติธรรมความเท่าเทียมภายใต้กฎหมาย ความรับผิดชอบ

3.2 คุณค่าของคุณธรรมความเป็นพลเมือง หรือ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย ความสำนึกในการสนับสนุน ความใส่ใจและความเห็นใจ เอกลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความยุติธรรม ความยุติธรรมทางสังคม เสรีภาพ ความซื่อสัตย์ การเคารพในสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง เสรีภาพ การให้และการแบ่งปัน และคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizens)

3.2.1 มีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย

3.2.2 มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมในสังคม

3.2.3 มีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในสังคมพลเมือง

3.2.4 มีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคม สังคมพลเมือง วิธีการเมือง วิถีชุมชน และโลก

3.2.5 มีความตั้งใจที่จะพัฒนาสังคมจากการชี้แนะของคุณค่าและทัศนคติของพลเมือง Ahmet (2012) ได้สรุปว่า ขอบเขตของหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองประกอบด้วย 3 มิติ ดังนี้

1. มิติทางด้านความรู้ (Knowledge) ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ในเรื่องดังนี้ คือ

1.1 ความรู้ทางการเมือง

- 1.2 ความรู้ทางด้านสังคม
- 1.3 ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม
- 1.4 ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจ
- 1.5 ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของการมีส่วนร่วม
2. มิติทางด้านคุณค่า ทักษะคตติ (Values, Attitudes, Dispositions)
3. มิติทางด้านทักษะ (Skill)
 - 3.1 ทักษะทั่วไป (General Skill)
 - 3.2 ทักษะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation Skill)

Citizenship Foundation (2006) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตและได้สรุปการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในแต่ละช่วงวัยดังนี้

1. ระดับอนุบาล การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองควรเป็นการให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความรู้ขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การพัฒนาในเรื่องของการสื่อสาร ภาษาและการเขียน ตลอดจนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของสังคมโลก

2. ระดับประถมศึกษา การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้นจะกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในโรงเรียน ที่ต้องจัดควบคู่ไปกับการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการของบุคคลเพื่อพัฒนาสุขภาพและสุขภาวะที่ดี ซึ่งประกอบด้วย การเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบให้เกิดการพัฒนาให้ถึงขีดสุด พัฒนาสุขภาพและการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง

3. ระดับมัธยมศึกษา การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับนี้ ควรมุ่งให้ความรู้และความเข้าใจเพื่อพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่มีความรอบรู้ พัฒนาทักษะของการสื่อสาร การมีส่วนร่วมและการแสดงออกถึงความเป็นพลเมือง

4. ระดับอุดมศึกษา การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นดังนี้

- 4.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงการ
- 4.2 การจัดประชุมทางวิชาการ
- 4.3 กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองไว้ในหลักสูตร
- 4.4 การมีส่วนร่วมรณรงค์ในมหาวิทยาลัยและการมีส่วนร่วมกับชุมชน
- 4.5 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 4.5 การสนับสนุนการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการนักศึกษา
- 4.6 การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

วิชัย ตันศิริ (2551) กล่าวถึง เป้าหมายหรืออุดมการณ์ของหลักสูตรความเป็นพลเมืองของ อังกฤษ ค.ศ. 1998 ว่าประกอบด้วยเป้าหมาย 3 ประการ คือ

1. ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและทางสังคมทั้งในห้องเรียนและ นอกห้องเรียนต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ (Authority) ซึ่งกันและกัน
2. เรียนรู้ที่จะเข้าไปช่วยกิจกรรมของชุมชนและห่วงใยต่อปัญหาชุมชน (Community)
3. เรียนรู้ที่จะทำตนให้มีประสิทธิภาพในกิจการสาธารณะ โดยมีความรู้ความเข้าใจ และ ระบบคุณค่าตามแนวทางการเรียนรู้ด้านการเมือง (Political literacy)

แนวคิดที่จะสอนให้นักเรียนมีบทบาทต่อกิจกรรมสาธารณะและห่วงใยชุมชนสอดคล้องกับ อุดมการณ์ของความเป็นพลเมืองแบบ Active ซึ่งชี้ให้เห็นความสำคัญของ “ประชาสังคม” (Civil Society) และเป็นทิศทางใหม่ในระบบประชาธิปไตย

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการศึกษาเพื่อ สร้างความเป็นพลเมือง มีอยู่ 4 ประการ ประกอบด้วย

1. การให้ผู้เรียนเป็นประธาน หรือเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาไม่ใช่เป็นกรรมหรือเป็น ผู้มีหน้าที่เรียนตามที่อาจารย์สอน
2. การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Learning by doing) ไม่เน้นบรรยายแต่เน้นการเรียน การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบการใช้โครงการเป็นฐาน (Project Learning)
3. การเชื่อมโยงความคิดให้เห็นว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาการแก้ปัญหาต้อง เริ่มที่ตนเองโดยที่ไม่มีใครผูกขาดวิธีการที่ถูกต้องใช้วิธีการเรียนแบบผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหา
4. การใช้กิจกรรมและวิธีการที่หลากหลาย โดยที่สถานศึกษามีอิสระในการเลือกใช้ เทคนิควิธีการในการจัดการศึกษา

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) ได้กล่าวถึงแผนในทางปฏิบัติเป็นรูปธรรมในเบื้องต้น สำหรับนำไปดำเนินการในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดการสร้างพลเมืองในมหาวิทยาลัยดังนี้ คือ

1. ทุกมหาวิทยาลัยมีหลักสูตร “วิชาศึกษาทั่วไป” หรือ General Education ที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนต้องเรียน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ซึ่งเป็น ผู้กำกับดูแลมหาวิทยาลัยควรกำหนดให้มี “วิชาพลเมือง” ในหลักสูตร “วิชาศึกษาทั่วไป” ด้วย เพื่อสร้างนักศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเข้าใจเรื่องของการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ประชาธิปไตย และการเป็นพลเมือง ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น รวมถึงการเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัยและการช่วยแก้ปัญหาประเทศไทยโดยเริ่มจากมหาวิทยาลัย

2. ใช้อยุทธศาสตร์ “หนึ่งจังหวัด – หนึ่งมหาวิทยาลัย” ให้นักศึกษาออกไปสัมผัสกับความเป็นจริงรอบๆ มหาวิทยาลัย และทำให้การศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็น service learning หรือการศึกษาเพื่อไปให้บริการ และไปให้บริการเพื่อเป็นการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นพลเมือง

คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้เสนอยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554) ได้กำหนดแนวทางในการการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ดังนี้ คือ

1. สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมหรือกำหนดให้มีวิชาพลเมืองในหลักสูตร “วิชาศึกษาทั่วไป” (General Education) ซึ่งนิสิต นักศึกษาทุกคนต้องเรียน โดยอาจเป็นวิชาเฉพาะขึ้นมาใหม่ หรือปรับวิชาที่มีอยู่แล้วให้เป็นวิชาพลเมือง เพื่อสร้างนิสิต นักศึกษาให้เป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการลงมือปฏิบัติ เพื่อการเป็นพลเมืองในวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย การเลือกตั้งและการปกครองตนเองของนิสิต นักศึกษา ทั้งในรูปสภานักเรียน/องค์กรนิสิตนักศึกษา อันจะส่งผลให้เป็นพลเมืองของชุมชนและของประเทศต่อไป ทั้งนี้ ให้สถาบันศึกษามีอิสรภาพในการเลือกใช้วิธีการและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมืองโดยหน่วยงานต้นสังกัด จะไม่ใช่ผู้กำหนดวิธีการเรียนการสอนแต่จะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ความสนับสนุน ได้แก่ การจัดทาคู่มือเพื่อเป็นคำแนะนำและแนวทาง สำหรับเลือกมาใช้ ตลอดจนจัดอบรมให้ โดยในการติดตามผลจะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้และการประเมินผลจะมุ่งเน้นไปที่ผลที่เกิดกับตัวนักศึกษาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดในสถาบันการศึกษาเมื่อมีพลเมืองเพิ่มมากขึ้น

2. สถาบันอุดมศึกษาเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เป็น Service Learning หรือการเรียนเพื่อนำไปบริการสังคม และการบริการสังคมเพื่อนำมาเรียน โดยการใช้ “ปัญหา” เป็นตัวตั้ง (problem based) ให้นักศึกษา ลงชุมชนรอบๆ วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย ให้ประมวล “ความรู้” ตามสาขาวิชาที่ได้เรียนมา นำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ เสนอวิธีแก้ไข และลงมือปฏิบัติ โดยให้เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ “หนึ่งจังหวัด-หนึ่งมหาวิทยาลัย” เพื่อให้เกิดจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็น “พลเมือง” โดยการลงมือปฏิบัติ

ศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2550) ได้ให้ข้อเสนอการให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองตามแนวทางตามหลักการเรียนการสอนต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนใน 3 ประการดังนี้

1. การสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจ (Cognitive domain) และนำไปประยุกต์ใช้ได้ ความรู้ที่สำคัญสำหรับพลเมือง (Civic knowledge) ได้แก่ เนื้อหาความรู้ที่เป็นหลักและแนวคิดเรื่องระบบการปกครอง สถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญ การออกกฎหมายและการกำหนดนโยบาย

หลักนิติธรรม หลักฉันทามติ หลักการจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น ความรู้เหล่านั้นจะใช้เป็นหลักคิดในการจำแนกรูปแบบของรัฐบาลแบบประชาธิปไตยกับแบบอื่น วิเคราะห์การใช้อำนาจและความสามารถของรัฐ และความเข้าใจได้ว่าประชาธิปไตยจะล้มเหลวหากรัฐบาลมีอำนาจมากเกินไปหรือน้อยเกินไปและไม่สนใจเสียงส่วนน้อย

2. การสร้างทักษะในการเป็นพลเมือง (Psychomotor domain) คือ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับพลเมือง (Civic skills) ความรู้ต้องได้รับการประยุกต์ใช้ให้เป็นผลต่อชีวิตของพลเมือง มีการพัฒนาทักษะทางสติปัญญา (Intellectual skills) และทักษะการมีส่วนร่วม (Participatory skills) ที่ทำให้พลเมืองสามารถคิดและแสดงสิทธิของตน ดังนั้นทักษะทางสติปัญญาจะทำให้พลเมืองสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลและข่าวสารอันเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะชีวิตส่วนรวมและประโยชน์ร่วมของชุมชน รัฐ และประเทศชาติ และสามารถตัดสินใจในประเด็นเหล่านั้นได้ การเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนต้องถูกท้าทายให้ใช้ความคิดและข่าวสารทั้งโดยปัจเจกบุคคลและร่วมกันคิด ทักษะการมีส่วนร่วม สามารถผลักดันให้พลเมืองมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

3. การสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย (Affective domain) ได้แก่ ผู้เรียนต้องเกิดความตระหนัก ความเต็มใจและมีทัศนคติประชาธิปไตยต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเผชิญอยู่ เช่น เต็มใจในการเคารพกฎหมาย เห็นความสำคัญของความคิดเห็นที่แตกต่างและรับฟังอย่างเคารพในความเห็นต่างนั้น เชื่อมมั่นในตนในฐานะเจ้าของอำนาจการ จิตพิสัยที่สำคัญคือ การมีคุณธรรมของพลเมือง (Civic virtue) ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่จะช่วยยกระดับและรักษาประชาธิปไตยให้ยั่งยืน ดังนั้นหากพลเมืองต้องการความมั่นคงปลอดภัยของสิทธิของตนในระบบประชาธิปไตยแล้ว พลเมืองต้องมีความรับผิดชอบต่อสิทธิเหล่านั้นด้วยการเคารพต่อสิทธิบุคคลอื่น ต้องกระทำหรือปฏิบัติการใดๆ ในการป้องกันสิทธิของตนเองและผู้อื่นจากการคุกคามของบุคคลอื่น ใช้สิทธิของตนในการทำให้ประชาธิปไตยทำงาน เช่น การใช้สิทธิออกเสียง การใช้เสรีภาพในการพูดและแสดงออก การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะต่างๆ การมีวินัยในตนเอง การให้อภัย การเคารพศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์ การทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม และนอกจากนี้ยังได้เสนอแนะแนวทางตามกระบวนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ใช้กิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมืองเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ประชาธิปไตย อำนาจการปกครอง นโยบาย การเรียนการสอนจึงต้องใช้กิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วยเสมอ

2. การปรับแก้ความเข้าใจและทัศนคติให้ถูกต้อง ความเข้าใจและทัศนคติที่เรียนรู้ผ่านตัวแบบและพฤติกรรมทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนต่อระบอบประชาธิปไตยและอำนาจแห่งพลเมืองจำเป็นต้องแก้ไขในทันทีและเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน พฤติกรรมเหล่านั้นจะเป็นบทเรียน

กระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการใช้ปัญญาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองได้ กระบวนการเรียนการสอนเพื่อการปรับแต่งความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้อง คือ การสะท้อนการเรียนรู้ เพื่อจัดระเบียบความคิดของผู้รับรู้ จำแนกความเข้าใจต่อความถูกต้องและเรียนรู้สิ่งที่เป็นรากฐานของคุณธรรมและเพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและปรับแต่งความคิดอย่างเป็นขั้นตอน

3. ชุมชนคือพื้นที่แห่งการเรียนรู้ จิตสำนึกสาธารณะและการคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมสามารถเรียนรู้ได้ผ่านชุมชน ดังนั้นความร่วมมือของชุมชนและการสนับสนุนของท้องถิ่นจึงเป็นหัวใจสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมือง ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการสร้างพลเมืองนี้เองก็จะกลับมาเป็นกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย (Democratization) และสร้างการเมืองภาคพลเมืองของทุกคนในชุมชนเช่นกัน

4. ปัจจัยสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

4.1 โอกาสการเรียนรู้ในห้องเรียน ต้องมีการจัดสรรบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ใช้การเรียนรู้ผ่านปัญหาสาธารณะ ให้เหตุการณ์จำลองช่วยกระตุ้นแนวคิดประชาธิปไตย สร้างโอกาสทากิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ “สิ่งที่รัฐทำ” และ “สิ่งที่รัฐควรทำ” เป็นต้น

4.2 การสนับสนุนทางวิชาการและพัฒนาทางสังคมโดยโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง การสนับสนุนกิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตร เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและผู้เรียนมีการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่ทากิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตร เช่น การร่วมกิจกรรมชมรมเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคตมากกว่า

4.3 สร้างครอบครัว เพื่อนบ้าน และชุมชนที่กระตือรือร้นและ มีส่วนร่วม ครูและโรงเรียนต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับชุมชน สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนกระตุ้นการพูดคุยเรื่องการเมืองกันภายในชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนมีความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นและเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนและทางการเมืองได้มากกว่า

Thai Civic Education (2556) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

1. เน้นการทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเมือง (Policy literacy) ที่ถูกต้องเพื่อแก้มโนทัศน์ทางการเมืองที่คลาดเคลื่อน (Political Misconception)

2. เน้นการทำให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายยั่งยืน ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสืบสาวหาสาเหตุปัจจัย คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ คิดเปรียบเทียบคิดประเมินค่า

3. เน้นการออกแบบหลักสูตรที่ตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริงและจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ เน้นให้ผู้เรียนออกไปพัฒนาชุมชนและสังคม (Service Learning) เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาสำนึกรับใช้สังคม

4. เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทยควบคู่ไปกับบริบทของวัฒนธรรมและสังคมไทยโดยศึกษาและนำเอาลักษณะเด่นของสังคมและวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับประชาธิปไตยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสม

5. เน้นการวัดและประเมินผลอย่างจริงจังและครบถ้วนทุกมิติ ทั้งต้องมีการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทั้งก่อนและหลังการเรียนรู้ เพื่อนำผลการเปรียบเทียบไปปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้บังเกิดประสิทธิผลจริง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักการมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางสังเคราะห์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	Smith (2005)	Civic Foundation (2006)	ปริญญา (2555)	คณะกรรมการ ด้านความเป็น
1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป	✓	✓	✓	✓
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม		✓	✓	✓
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	✓			
4. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์นานาชาติ และ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม	✓			
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน	✓	✓	✓	✓

ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้ออกเป็น 5 วิธีการ ดังนี้ คือ

1. จัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
2. จัดการเรียนการสอนด้วยการบริการสังคม
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์
4. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

2.3 การบริหารสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาคือองค์กรที่มีการดำเนินการภายใต้โครงสร้างการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย โดยใช้กระบวนการบริหารเพื่อจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำหรับการปฏิบัติงานตามแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2554 ไว้ในสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2554) เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาเสนอมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา คณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงได้มีกระบวนการในการพัฒนามาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มสถาบันที่มีปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจในการจัดตั้งที่แตกต่างกัน นั้นมีการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามลักษณะของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยมาตรฐาน 2 ด้าน ได้แก่ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2554)

(1) มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานย่อยด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการเงิน และด้านการบริหารจัดการ

(2) มาตรฐานด้านการดำเนินการตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานย่อยด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคมและด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ซึ่งจากการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นการบริหารสถาบันอุดมศึกษาตามมาตรฐานด้านการดำเนินการตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาในด้านการผลิตบัณฑิต เพื่อให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

2.3.1 กระบวนการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

จากการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการบริหารในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาการผลิตบัณฑิตเพื่อให้มีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งกระบวนการในการบริหารนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. การวางแผน (Planning)
2. การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation)
3. การประเมินผล (Evaluation)

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการในการจัดทำแผนงานโครงการการผลิตบัณฑิตเพื่อให้มีความเป็นพลเมือง โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ ผู้รับผิดชอบ วิธีดำเนินการหรือมาตรการที่จะบรรลุผล ระยะเวลา และงบประมาณไว้ล่วงหน้า

2. การนำแผนไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการในการการนำแผนงาน โครงการและ กิจกรรมในการผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นพลเมืองไปปฏิบัติ การกำหนดขอบข่ายงาน มอบหมาย ผู้รับผิดชอบ การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณและการประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด

3. การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการการตรวจสอบและการประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์ เป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงานของแผนงานโครงการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาและนำผลประเมินไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปี

ดังนั้นการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนี้ จะมุ่งเน้นในการบริหารการผลิตบัณฑิตโดยใช้กระบวนการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินผลทั้งนี้เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่มีพลังขับเคลื่อนในการที่จะพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ออกไปเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและของโลกต่อไป

2.4. การพัฒนากลยุทธ์

การพัฒนากลยุทธ์เป็นกระบวนการเชิงระบบที่องค์การตกลงร่วมกันในการสร้างข้อผูกพันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญต่อองค์การ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบายของรัฐ เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่มีทั้งจุดอ่อน จุดแข็ง ซึ่งการเข้าใจบริบทพื้นฐานของตนเองนั้นมีส่วนช่วยให้องค์การมีการปรับปรุงตนเอง และเลือกแบบแผนและวิธีการปฏิบัติเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ ในการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของกลยุทธ์ ตามลำดับดังนี้

2.4.1 ความหมายของกลยุทธ์

ยุทธศาสตร์ หรือ กลยุทธ์ มีรากฐานมาจากกรีกยุคโบราณ คำว่า กลยุทธ์ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Strategy มาจากคำว่า Strategos ในภาษากรีก ซึ่งหมายความว่า “การวางแผนเพื่อ

ทำลายศัตรูโดยการให้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ” มาจากคำในภาษากรีก หรือ Strategos เพื่อนำมาใช้ในการบริหารองค์การ ใช้คำว่า กลยุทธ์ ส่วนในการศึกษาใช้คำว่า ยุทธศาสตร์ ความหมายเบื้องต้นของ คำว่า กลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ คือ วิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ส่วนการวางแผนยุทธศาสตร์จะแตกต่างจากการวางแผนตามหน้าที่พื้นฐานทั่วไป ตรงที่การวางแผนยุทธศาสตร์จะอยู่ที่การวิเคราะห์สถานการณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมอย่างละเอียดรอบครอบ และมีหลักการ โดยผู้บริหารต้องสามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการปัญหา หรือเลือกดำเนินการในโอกาสต่างๆ ที่นักการศึกษาต่างประเทศและนักศึกษไทยได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้

Chandler (2003) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์หมายถึง การกำหนดเป้าประสงค์ระยะยาวอันมีแนวทางที่ใช้ให้บรรลุ โดยการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ดังกล่าว

Rothwell (2010) กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการที่จะทำให้ความต้องการสำเร็จลงได้ในที่สุด โดยเป็นการบ่งบอกถึงทิศทางวิธีการทำงานในระยะยาวขององค์การ ทั้งนี้เพื่อให้องค์การสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Thompson (2012) กล่าวว่า กลยุทธ์ คือ แผนปฏิบัติในการบริหารจัดการให้สามารถแข่งขันอย่างประสบความสำเร็จและดำเนินการให้ได้รับกำไรสูงกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมโดยอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการจัดเรียงตัวเลือกในการพิจารณา ทุกกลยุทธ์ต้องการองค์ประกอบที่แตกต่างกันซึ่งดึงดูดลูกค้าและสร้างความสามารถในการแข่งขัน

Jones (2009) ได้ให้ความหมายของกลยุทธ์ไว้ว่า กลยุทธ์คือ แนวทางในการปฏิบัติของผู้บริหารที่ดำเนินการเพื่อให้เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ

ประชุม รอดประเสริฐ (2543) กล่าวว่ายุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีการระยะสั้นในการจัดสรรทรัพยากรเสียใหม่ หรือเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้สามารถสนองตอบผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ทันเวลาที่ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานสามารถแข่งขันกับหน่วยงานอื่นได้ หรือเพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น กลยุทธ์ คือ เล่ห์เหลี่ยมในการบริหารงานของผู้บริหารแต่ละคนนั่นเอง

ธงชัย สันติวงษ์ (2540) กล่าวถึง กลยุทธ์ว่า หมายถึง การพิจารณาถึงแนวทางในการดำเนินการในระยะยาว เพื่อการเตรียมแผนงานระยะสั้นต่างๆ และการดำเนินการในการประสานงานภายในองค์การเพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ แผนกลยุทธ์จะมีลักษณะตรงตามความเป็นจริงและมุ่งการปฏิบัติเป็นสำคัญ โดยก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อองค์การน้อยที่สุด

สาคร สุขศรีวงศ์ (2552) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ กลยุทธ์ไว้ว่า เป็นรูปแบบในการบริหารจัดการจัดการขององค์การรูปแบบหนึ่งที่มีมุ่งคำนึงถึงความสำเร็จขององค์การเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นการพิจารณาให้ความสำคัญของปัจจัยภายนอกเป็นจุดเด่นของกลยุทธ์ที่สำคัญต่อการแข่งขัน

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายของคำว่า กลยุทธ์และยุทธศาสตร์ แยกจากกัน โดยให้ความหมายไว้ว่า ยุทธศาสตร์หมายถึง วิชาของการรบ ส่วนคำว่า ลยุทธ์ หมายถึง การรบที่มีเล่ห์เหลี่ยม วิธีการต่อสู้ที่ต้องใช้กลอุบายต่างๆ เล่ห์เหลี่ยมในการต่อสู้ กลวิธีพลิกแพลงโดยอาศัยความรู้ความชำนาญ มีจุดเริ่มต้นและไข່บ่่อยที่สุดทางด้านทหาร ซึ่งหมายถึงวิธีทางหรือแนวทางที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อจัดสรรและวางตำแหน่งกำลังทรัพยากรทางทหารในสนามรบ ด้วยจุดมุ่งหมายแห่งการพิชิตศัตรู

กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์ หมายถึง แนวทางหรือวิธีการในการดำเนินการเพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.4.2 กระบวนการเชิงกลยุทธ์ (Strategy process)

กระบวนการเชิงกลยุทธ์และการวางแผนกลยุทธ์มีความต่อเนื่องกันเป็นการแสดงให้เห็นการดำเนินการบริหารที่ต้องใช้ยุทธศาสตร์ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการปฏิบัติและการประเมินผล ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งได้มีนักวิชาการและหน่วยงานได้กล่าวไว้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

Jones (2009) ได้ศึกษาขั้นตอนของการวางแผนกลยุทธ์และได้กำหนดว่ากระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดพันธกิจและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน
2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์การเพื่อพิจารณาโอกาสและภาวะคุกคาม
3. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในขององค์การเพื่อวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน
4. พิจารณาเลือกกลยุทธ์ที่มาจากจุดแข็งและจุดอ่อน
5. นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

Kotler and Murphy (1981) ได้กล่าวถึงกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ในสถาบันอุดมศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การ (Environment and resource analysis) โดยระบุถึงมีสิ่งที่จะต้องพิจารณาดังนี้

1.1 เวกลักษณะเฉพาะตนของสถาบัน การคำนึงถึงคุณค่า ความคาดหวังของสถาบันอุดมศึกษา

1.2 การพิจารณาถึงบุคลากร หลักสูตรของสถาบัน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ในการเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของสถาบันอุดมศึกษา

1.3 พิจารณาคุณลักษณะเฉพาะและความสามารถของผู้นำของสถาบัน

1.4 พิจารณาให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคม สภาพเทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ สภาพการเมืองและกฎหมาย มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Goal formulation) โดยมีการกำหนดพันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. การดำเนินการการจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถาบัน (Strategic formulation)

4. การพิจารณาออกแบบองค์การ (Organization design) การจัดรูปแบบขององค์การ ให้มีโครงสร้างที่สนับสนุน ส่งเสริมต่อการพัฒนาศักยภาพ บุคลากร และวัฒนธรรมในองค์การ

5. การพิจารณาออกแบบรูปแบบของระบบในการบริหารและการดำเนินงานของสถาบัน (System design)

Certo and Peter (1995) กล่าวถึงกระบวนการในการบริหารการจัดการเชิงกลยุทธ์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพิจารณาถึง จุดแข็ง จุดอ่อนภายในขององค์การและปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส และอุปสรรคขององค์การ ซึ่งก็คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และจะเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์การในอนาคต

2. การพิจารณาถึงเป้าหมายขององค์การ หมายถึง โดยมีการกำหนดพันธกิจและ วัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้การดำเนินถึงประโยชน์ที่องค์การจะได้รับในอนาคต

3. การระบุกลยุทธ์ โดยการพิจารณากลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมเพื่อจะมีส่วนช่วยให้ องค์การสามารถนำกลยุทธ์ดังกล่าวไปปฏิบัติและก่อให้เกิดความสำเร็จในองค์การตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

4. การดำเนินตามกลยุทธ์ หมายถึง การนำกลยุทธ์ไปสู่กระบวนการปฏิบัติ โดยมุ่ง พิจารณาถึงโครงสร้างขององค์การและวัฒนธรรมองค์การ

5. การควบคุมกลยุทธ์ หมายถึง การประเมินและการติดตามผลการดำเนินการของ กลยุทธ์ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร

Bryson (2011) ได้ระบุขั้นตอนการพัฒนากลยุทธ์ ไว้ ทั้งหมด 10 ขั้นตอนดังนี้

1. การริเริ่มและการรับรู้ร่วมกันเกี่ยวกับยุทธศาสตร์

2. การระบุอำนาจหน้าที่ขององค์การ

3. การกำหนดพันธกิจและค่านิยมขององค์การที่ชัดเจน

4. ประเมินสภาพแวดล้อมโดยใช้ SWOT Analysis

5. ระบุประเด็นยุทธศาสตร์โดยใช้ SWOT Matrix
6. กำหนดกลยุทธ์ด้านต่างๆเพื่อการจัดการเชิงยุทธศาสตร์
7. การพิจารณาและอนุมัติแผนงานและโครงการ
8. กำหนดและประกาศวิสัยทัศน์ของกิจการ
9. พัฒนาระบบการปฏิบัติการที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
10. การประเมินผลยุทธศาสตร์และการจัดการเชิงกลยุทธ์

Thompson (2012) ได้ระบุขั้นตอนกระบวนการสร้างและดำเนินกลยุทธ์ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาวิสัยทัศน์ทางกลยุทธ์
2. การตั้งเป้าหมายและใช้เป้าหมายดังกล่าวเป็นมาตรฐานในการวัดสมรรถนะและกระบวนการดำเนินการขององค์กร
3. สร้างกลยุทธ์ด้วยตนเองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และพัฒนาองค์กรไปตามเส้นทางของกลยุทธ์ที่ผู้บริหารกำหนดไว้
4. ดำเนินตามกลยุทธ์ที่เลือกอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล
5. ดูแลติดตามการพัฒนา ประเมินสมรรถนะ และเริ่มการปรับเปลี่ยนที่ถูกต้องในวิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร วัตถุประสงค์ กลยุทธ์หรือการดำเนินการในแง่ของประสบการณ์จริงความคิดและโอกาสใหม่ๆ

สาคร สุขศรีวงศ์ (2552) ได้ระบุถึง รูปแบบทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร (Internal and External Environment Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เป็นขั้นตอนที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพราะผู้บริหารจะสามารถนำผลการวิเคราะห์ไปกำหนดพันธกิจและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ตลอดจนสร้างกลยุทธ์ระดับต่างๆขององค์กร ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน (Strength and Weakness) ขององค์กรและนำจุดแข็งที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์พร้อมทั้งพัฒนาให้เป็นความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) นอกจากนี้ต้องพยายามไม่ให้อ่อนจุดอ่อนที่มีอยู่สร้างปัญหาและแสวงหาหนทางในการแก้ไขจุดอ่อนนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร เรียกว่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

2. การกำหนดพันธกิจและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Mission and Strategic Goal Identification)

การกำหนดพันธกิจ หมายถึง การกำหนดขอบเขตเหตุผลการดำรงอยู่และขอบเขตในการดำเนินการขององค์การซึ่งมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ขณะที่เป้าหมายเชิงกลยุทธ์หมายถึงเป้าหมายที่ถูกกำหนดขึ้นโดยผู้บริหารระดับสูงเพื่อระบุเป้าหมายขององค์การโดยภาพรวม การกำหนดเป้าหมายและการกำหนดพันธกิจจึงเป็นการกำหนดกรอบการดำเนินการและเป้าหมายที่องค์การประสงค์จะไปถึง โดยกระทำบนพื้นฐานของเหตุและผลของความจริงภายใต้สภาพแวดล้อมขององค์การ

3. การสร้างกลยุทธ์

วิธีที่จะนำพาให้องค์การดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดนี้เรียกว่า กลยุทธ์ ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ที่องค์การเลือกใช้ เนื่องจากการเลือกใช้กลยุทธ์ที่ผิดหรือไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การอาจนำมาซึ่งปัญหาและความล้มเหลวในที่สุด การสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การจึงจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการองค์การให้ประสบความสำเร็จ การกำหนดกลยุทธ์ในทางการจัดการเชิงกลยุทธ์นั้นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ กลยุทธ์ระดับองค์การ กลยุทธ์ระดับธุรกิจและกลยุทธ์ระดับหน้าที่องค์การ

4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

เมื่อองค์การสร้างกลยุทธ์ด้วยการกำหนดทิศทางองค์การที่มีความเหมาะสมทั้งสามระดับ คือ กลยุทธ์ระดับองค์การ กลยุทธ์ระดับธุรกิจและกลยุทธ์ระดับหน้าที่องค์การ ตามพันธกิจและเป้าหมายขององค์การแล้วผู้บริหารจะต้องนำกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นไปปฏิบัติ ให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดขึ้น องค์การไม่สามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมย่อมเกิดปัญหาทางการบริหารจัดการและไม่สามารถทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารควรจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ การประสานสอดคล้องภายในองค์การ (Organizational Alignment) การเปลี่ยนแปลง (Change) ภาวะผู้นำของการบริหาร (Leadership) และการจูงใจ (motivation)

5. การควบคุมและประเมินผล

การควบคุมและการประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ เมื่อองค์การได้นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติแล้ว จำเป็นต้องมีการกำหนดวิธีการควบคุม ติดตามผล การปฏิบัติงาน ตรวจสอบ ตลอดจนการประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่ากลยุทธ์ที่นำไปใช้นั้นบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ประสบปัญหาใดบ้าง ในปัจจุบันการควบคุมและการประเมินผลเชิงกลยุทธ์ให้ความสำคัญกับความสำเร็จของผลงานในส่วนต่างๆในองค์การ เนื่องจากองค์การที่มีความสำคัญทั้งในด้านวิธีดำเนินการและผลการดำเนินการอย่างรอบด้าน จะสามารถนำมาซึ่งความสำเร็จขององค์การ เครื่องมือที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายสำหรับการควบคุมและการประเมินผล คือ การจัดทำ

การวัดผลเชิงสมดุล (Balance Scorecard) ซึ่งองค์การจำเป็นต้องจัดทำตัวชี้วัดที่ครอบคลุมผลการดำเนินการในด้านต่างๆ

พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์ (2539) ได้กล่าวถึงการวางแผนยุทธศาสตร์ว่ามีขั้นตอนดังนี้

1. การพิจารณาถึงโอกาสและภาวะคุกคาม (Opportunities and treats) หมายถึง การคำนึงถึงโอกาสและภาวะคุกคามโดยภาพรวมซึ่งองค์การควรมีการพิจารณาถึงนโยบายขององค์การ การแข่งขันขององค์การ มีการระบุความเสี่ยงของสิ่งที่เป็นโอกาสและเป็นสภาวะคุกคาม ซึ่ง คือ การระบุนการของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยการประเมินถึงความเป็นไปได้และผลกระทบต่อองค์การสภาพแวดล้อมขององค์การ

2. การคำนึงถึงทรัพยากรขององค์การ หมายถึง กระบวนการในการการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์การ โดยคำนึงถึงถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ ซึ่งกลยุทธ์ที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จนั้น ควรมีการดำเนินการในการสร้างกลยุทธ์จากการวิเคราะห์จุดแข็งที่องค์การและควรลดจุดอ่อนที่องค์การมีให้น้อยที่สุด

3. การพัฒนากลยุทธ์ คือ การพิจารณาข้อมูลที่องค์การมีอยู่โดยการนำเอาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโอกาสและภาวะคุกคามของสภาวะแวดล้อมภายนอกองค์การมาพิจารณาร่วมกับข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรที่องค์การมีอยู่ โดยการพิจารณาถึงโอกาสควบคู่กับจุดแข็ง ซึ่งขั้นตอนของการพัฒนา กลยุทธ์นี้ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยให้กลยุทธ์ขององค์การนั้นประสบความสำเร็จอันเป็นผล มาจากการมีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้อง กับองค์การด้วย การบริหารที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารจะช่วยให้้องค์การสามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ได้โดยมีระดับการเสี่ยงน้อยที่สุด

4. การพิจารณาระบบกลยุทธ์ เป็นกระบวนการสำคัญในขั้นตอนของการวางแผนกลยุทธ์ในการ กำหนดกลยุทธ์ซึ่งต้องใช้ในการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ

5. การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ คือ การที่องค์การได้มีการนำกลยุทธ์และแผนงานต่างๆ ที่้องค์การได้พัฒนาขึ้นมาพัฒนาแผนงานต่างๆขององค์การทั้งเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผล ตามกลยุทธ์ที่วางไว้

6. การประเมินกลยุทธ์ คือ กระบวนการในการประเมินผลกลยุทธ์ที่้องค์การได้นำไป ปฏิบัติซึ่งกระบวนการดังกล่าวควรดำเนินการตลอดเวลาเพื่อเป็นการปรับปรุงให้กลยุทธ์ที่ดำเนินการ อยู่มีความทันสมัย

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2548) ได้เสนอกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพิจารณาสภาพแวดล้อม (Environment analysis) โดยใช้กระบวนการ SWOT เพื่อพิจารณาจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายใน การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายนอก

2. การกำหนดทิศทางขององค์การ (Establishing Organizational direction) การพิจารณาทิศทางขององค์การนั้นในภาครัฐกับภาคธุรกิจจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยองค์การของรัฐจะเน้นให้ความสำคัญของพันธกิจ (Mission) ขององค์การ ซึ่งจะมุ่งเน้นที่วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับ ส่วนในองค์การธุรกิจจะคำนึงถึงวิสัยทัศน์ขององค์การ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่ต้องการไปให้ถึงก่อนจะพิจารณา กำหนดพันธกิจและวัตถุประสงค์ขององค์การตามลำดับ

3. การพัฒนากลยุทธ์ (Strategic Formulation) โดยการพัฒนากลยุทธ์ขององค์การที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การดำเนินตามกลยุทธ์ (Strategic Implementation) โดยการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ให้ประสบผลสำเร็จ

5. การควบคุมเชิงกลยุทธ์ (Strategic Control) โดยการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์และเป้าหมายตามที่องค์การกำหนด

ปรีชา หงส์ไกรเลิศ (2547) ได้กำหนดกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Management Process) ไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. ระบุความมุ่งหมายของกลยุทธ์
2. ระบุพันธกิจขององค์การ
3. วิเคราะห์สภาวะแวดล้อม
4. กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดสิ่งที่ต้องการ และการเข้าถึงทรัพยากร
5. การพัฒนาแผนปฏิบัติการ
6. การนำแผนไปปฏิบัติ
7. การติดตามตรวจสอบผลลัพธ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช (2550) ได้กำหนดกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ไว้ 5 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

1. สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ

ผู้บริหารไม่สามารถที่จะควบคุมสภาพแวดล้อมได้โดยตรง แต่พลังเหล่านี้จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินงานและการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ทำให้ผู้บริหารทุกระดับต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงพลังของสภาพแวดล้อมภายนอก และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพแวดล้อม ซึ่งสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ แบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ สภาพแวดล้อมทั่วไป และสภาพแวดล้อมเฉพาะหรือสภาพแวดล้อมในการดำเนินงาน

1.1 สภาพแวดล้อมทั่วไป (General Environment) เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อทุกองค์การ ไม่ว่าจะเป็นองค์การประเภทใดก็ตาม ถึงแม้ว่าอิทธิพลเหล่านี้จะไม่มีผลกระทบ

โดยตรงในการดำเนินงานประจำวันขององค์กรก็ตาม แต่ก็มีความสำคัญมาก ซึ่งสภาพแวดล้อมทั่วไป เรียกว่า “STEPI” หมายถึง

S คือ Social หรือสังคม ประกอบด้วย ค่านิยม วัฒนธรรม ครอบครัว ความเชื่อ อื่นๆ

T คือ Technology หรือเทคโนโลยีประกอบด้วย ผู้ชำนาญการ กระบวนการ ระบบ และองค์ความรู้ต่างๆ

E คือ Economic หรือเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ทรัพยากรที่มีอยู่หรือขาดแคลน และแนวโน้มต่างๆ ไป ระบบเศรษฐกิจ และสภาวะทางเศรษฐกิจ

P คือ Political หรือการเมือง ประกอบด้วย นโยบายรัฐ กฎหมาย สถาบันและ กระบวนการทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ องค์กรอิสระทางการเมือง และภาคประชาสังคม

I คือ International หรือจากต่างประเทศ เป็นสภาพที่มาจากภายนอกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นองค์กร กลุ่ม ตัวบุคคล หรืออื่นๆ

1.2 สภาพแวดล้อมเฉพาะหรือสภาพแวดล้อมในการดำเนินงาน (Specific หรือ Task Environment) เป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อองค์กรและความสำเร็จขององค์กร มากกว่าแบบแรก ซึ่งองค์กรแต่ละประเภทก็จะมีสภาพแวดล้อมเหล่านี้ต่างกัน ซึ่งในทางธุรกิจได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน ผู้ขายวัตถุดิบ ผู้ถือหุ้น แรงงาน หน่วยงานที่ควบคุม และกฎระเบียบที่ควบคุม แต่สำหรับหน่วยงานภาครัฐแล้ว มีสภาพแวดล้อมเฉพาะที่น่าจะเห็นได้อย่างชัดเจน

2. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร

โดยแบ่งกิจกรรมในองค์กรออกเป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมพื้นฐานและกิจกรรมสนับสนุน โดยใช้การวิเคราะห์ห่วงโซ่เป็นคุณค่า (Value Chain Analysis) ซึ่ง Michael (1985) ได้เสนอแนวคิดนี้ใช้ในการอธิบายของค์การธุรกิจ ซึ่งสามารถนำมาใช้อธิบายของค์การภาครัฐ ดังนี้

2.1 กิจกรรมพื้นฐาน (Primary Activities) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อส่งมอบไปยังลูกค้า และบริการหลังจากลูกค้าได้รับบริการแล้ว ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมต่างๆ ดังนี้

2.1.1 การขนส่งขาเข้า (Inbound Logistics) เป็นการจัดหาวัตถุดิบและ นำวัตถุดิบเข้าสู่กิจการ จึงเกี่ยวเนื่องกับการจัดการคลังสินค้า การควบคุมสินค้าคงเหลือ และการบริหารพัสดุต่างๆ

2.1.2 การปฏิบัติการ (Operations) คือกิจกรรมที่ทำหน้าที่แบ่งสภาพวัตถุดิบให้ กลายเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย (Final Product) ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับเทคโนโลยี และวิธีการให้บริการ

2.1.3 การขนส่งขาออก (Outbound Logistics) เป็นการจัดส่งสินค้าสำเร็จรูป หรือบริการเพื่อส่งมอบให้กับผู้รับบริการ

2.1.4 การตลาดและการขาย (Marketing and Sales) ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรม 4 ประการ คือ ตัวสินค้าหรือบริการ (Product) การกำหนดค่าบริการ (Price) การส่งเสริมการใช้บริการ (Promotion) และช่องทางการให้บริการ (Place)

2.1.5 การบริการ (Services) ประกอบด้วยกิจกรรมหลายประการ เช่น การให้คำแนะนำ การตอบสนองคำติชม เป็นต้น

2.2 กิจกรรมสนับสนุน (Supporting Activities) เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสนับสนุนกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย

2.2.1 โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร (Firm Infrastructure) ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การเงินการบัญชี กฎหมาย ระบบสารสนเทศ งานสำนักงาน เป็นต้น

2.2.2 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) ประกอบด้วยกิจกรรมการสรรหา คัดเลือก พัฒนา การกำหนดค่าตอบแทน การประเมินการปฏิบัติงาน และอื่นๆ

2.2.3 การพัฒนาเทคโนโลยี (Technology Development) เทคโนโลยีนั้นส่งผลทั้งต่อสินค้า ผู้รับบริการ และพนักงาน เทคโนโลยีนั้นประกอบด้วย ความรู้และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งองค์กรจะต้องพิจารณาพัฒนาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทขององค์กร รวมถึงการจัดการความรู้ (Knowledge Management) อีกด้วย

2.2.4 การจัดหาทรัพยากร (Procurement) หมายถึง หน้าที่ในการจัดซื้อปัจจัยวัตถุดิบ และเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต รวมถึงอาหารต่างๆ

3. การกำหนดทิศทางองค์กร มหาวิทยาลัย

ผู้บริหารอาจจะเป็นตัวบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจขององค์กรในด้านต่างๆ เพื่อกำหนดทิศทางและการดำเนินการให้เป็นไปตามทิศทางดังกล่าว โดยเฉพาะในสภาพการณ์ที่มีความผันผวนอย่างมากเช่นในปัจจุบัน และในอนาคตยิ่งจะมีความรุนแรงและบ่อยครั้งมากขึ้น องค์กรจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ การเปลี่ยนดังกล่าวย่อมทำให้การกำหนดทิศทางขององค์กรมีส่วนต่อความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวขององค์กร ถ้าองค์กรขาดภาพที่ชัดเจนต่อความต้องการในอนาคต เปรียบเสมือนการเดินทางไกลที่ขาดเป้าหมายและแผนที่ ทำให้องค์กรขาดทิศทางที่แน่นอน การดำเนินงาน อาจมีโอกาที่จะผิดพลาดสูง

การกำหนดทิศทางขององค์กรเกี่ยวข้องกับประเด็น 4 ประเด็น ที่สำคัญ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์

3.1 วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง ภาพความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการในอนาคต วิสัยทัศน์จะมีลักษณะเป็นเป้าหมายที่กำหนดอย่างกว้างๆ วิสัยทัศน์ขององค์กรเกิดจาก

การถามคำถามว่า ความต้องการสูงสุดขององค์การคืออะไร เราต้องการให้องค์การเป็นอย่างไร ในอนาคต โดยทั่วไปวิสัยทัศน์ขององค์การจะมุ่งเน้นความเป็นเลิศ ความยิ่งใหญ่ หรือการเป็นผู้นำ

3.2 พันธกิจ (Mission) หมายถึง จุดมุ่งหมายอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะขององค์การ ทำให้เห็นลักษณะพิเศษขององค์การที่มีความแตกต่างขององค์การอื่น ซึ่งจะช่วยบ่งบอกถึงกิจกรรมที่จะดำเนินการ ขอบเขตการดำเนินงานขององค์การ ทำให้เห็นทิศทางขององค์การ

3.3 เป้าหมาย (Goal) หมายถึง จุดมุ่งหมายที่เป็นรูปธรรมขององค์การ โดยปกติทุกองค์การต่างก็มีเป้าหมายที่เกี่ยวกับการอยู่รอด การเจริญเติบโต การบริการประชาชน การพัฒนาเศรษฐกิจ การขจัดความยากจน เป็นต้น เป้าหมายเสมือนกับหลักกิโลเมตรที่องค์การต้องการเดินทางให้ถึงโดยเป็นเครื่องเตือนใจผู้เกี่ยวข้องว่าองค์การควรจะทำเนิการอย่างไร เพื่อให้บรรลุผลสูงสุด คือ เป้าหมายนั่นเอง

3.4 วัตถุประสงค์ (Objectives) หมายถึงผลที่ต้องการมีลักษณะเฉพาะเจาะจงและมีผลผลิต (Output) สามารถวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยระบุรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์จะถูกกำหนดในเชิงปริมาณที่ชัดเจนและสามารถวัดได้ รวมถึงกำหนดในรูปของความถี่ภายใต้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอน

4. การกำหนดกลยุทธ์

ผู้บริหารองค์การสมัยใหม่ที่ต้องการให้องค์การอยู่รอดและเจริญเติบโตอย่างมั่นคงในอนาคตควรจะให้มีความสำคัญกับการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อลดข้อเสียเปรียบและสร้างความได้เปรียบในการดำเนินงาน การกำหนดยุทธศาสตร์จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหาร เพราะเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนขององค์การ จะต้องอาศัยการบูรณาการขององค์การและสอดคล้อง ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อลดการคุกคามของสภาพแวดล้อม

5. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง จากขั้นการกำหนดยุทธศาสตร์ ในขั้นนี้ จะให้ความสำคัญกับการวางแผนปฏิบัติการและการดำเนินงาน เพื่อให้ยุทธศาสตร์เกิดประโยชน์แก่องค์การอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

6. การควบคุมกลยุทธ์

ผู้บริหารยุทธศาสตร์จะต้องมีหน้าที่และรับผิดชอบในการปรับปรุงแผนและดำเนินยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงหรือมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับบริบทและมิมิตีต่างๆ จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลและเปรียบเทียบระหว่างผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับความต้องการของแผนและมาตรฐานว่ามีความใกล้เคียงหรือแตกต่างกันเพียงใด ซึ่งข้อมูลที่ได้จะถูกส่งย้อนกลับไปยังผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนของการจัดการตามยุทธศาสตร์เพื่อทำการปรับปรุงกระบวนการจัดการเชิงยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมสอดคล้องต่อไป

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552) wfh กล่าวถึง Strategy ว่าวงการทหารนิยมเรียก ยุทธศาสตร์ วงการบริหารธุรกิจนิยมเรียก Strategy ว่า กลยุทธ์ Strategy เป็นแนวทางเชิงรุก ในการบรรลุเป้าหมายในกลยุทธ์นั้นจะประกอบด้วย Tactic คือ วิธีการเชิงรุกหลายๆ วิธีการ Strategy จึงเป็นกลุ่มหรือชุดของวิธีการเชิงรุก ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์สถานการณ์
2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หรือการกำหนดกลยุทธ์
3. การปฏิบัติตามกลยุทธ์
4. การควบคุมเชิงกลยุทธ์ และการประเมินผล

กล้า ทองขาว และคณะ (2552) ได้นำเสนอกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ทางศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นขั้นตอนของ ในการทำให้บุคคลากรภายในองค์กรนั้นเข้าใจเกี่ยวกับโอกาส (Opportunities) และภาวะคุกคาม (Threats) ที่เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร และรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดอ่อน (Weaknesses) และจุดแข็ง (Strengths) ภายในองค์กรเพื่อเป็นข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณา เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กรในอนาคต

ขั้นที่ 2 การกำหนดหรือระบุทิศทางอนาคตขององค์กร โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objectives) และเป้าหมาย (Goals) ขององค์กรทั้งใน ระดับองค์กรและระดับหน่วยงานภายในองค์กร ซึ่งมาจากแนวคิดร่วมกันของบุคคลากรภายใน องค์กร

ขั้นที่ 3 การพิจารณาในการกำหนดกลยุทธ์ในระดับองค์กรและระดับหน่วยงานใน องค์กรโดยควรคำนึงถึงความเหมาะสมและการที่กลยุทธ์นั้นจะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งในการกำหนดกลยุทธ์ของหน่วยงานนั้นเป็นการสร้างกรอบของการดำเนินการในเรื่องต่างๆของ องค์กรเช่น กรอบงบประมาณทางการเงิน เป็นต้น การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร การวางแผน งาน หรือแนวทางการดำเนินงาน จากการวิเคราะห์ทางเลือกด้วยเทคนิคต่างๆ เป็นการมุ่ง เปลี่ยนแปลงทิศทางและผลการดำเนินงานทางการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายและ วิสัยทัศน์ขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีความมั่นใจขึ้นว่าจะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นที่ 4 การนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ เป็นการดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้โดย พิจารณาถึงลักษณะขององค์กรกับวัฒนธรรมขององค์กรที่มีการปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงาน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกันเพื่อสัมฤทธิ์ผลขององค์กร

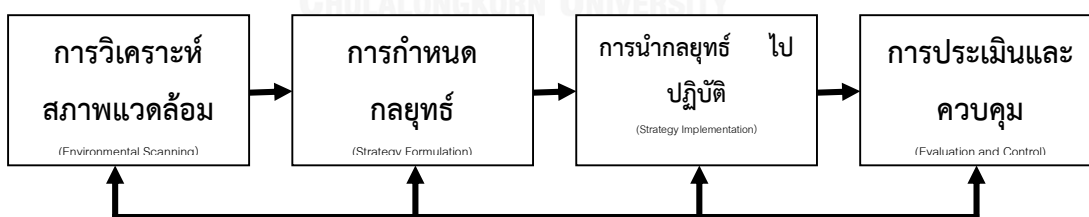
ขั้นที่ 5 การควบคุมเชิงกลยุทธ์ เป็นขั้นตอนของการวางแผนและการกำกับติดตาม การปฏิบัติงาน การประเมินผลการดำเนินการ การประเมินผลดำเนินการควรมีการประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจากการดำเนินงานตามกลยุทธ์ขององค์การ

กล่าวโดยสรุป กระบวนการเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การและสภาพแวดล้อมภายในองค์การ การกำหนดทิศทางองค์การ การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมกลยุทธ์ ซึ่งในการจัดทำกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและภาวะคุกคามต่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดเด่น จุดด้อยในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา และการจัดทำกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

2.4.3 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษา

1. Wheelen and Hunger (2010) ได้กำหนดถึงการบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งมีองค์ประกอบในการบริหารทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental Scanning) กำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) นำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategy Implementation) และการประเมินและควบคุมกลยุทธ์ (Evaluation and Control) ดังแผนภาพที่ 2

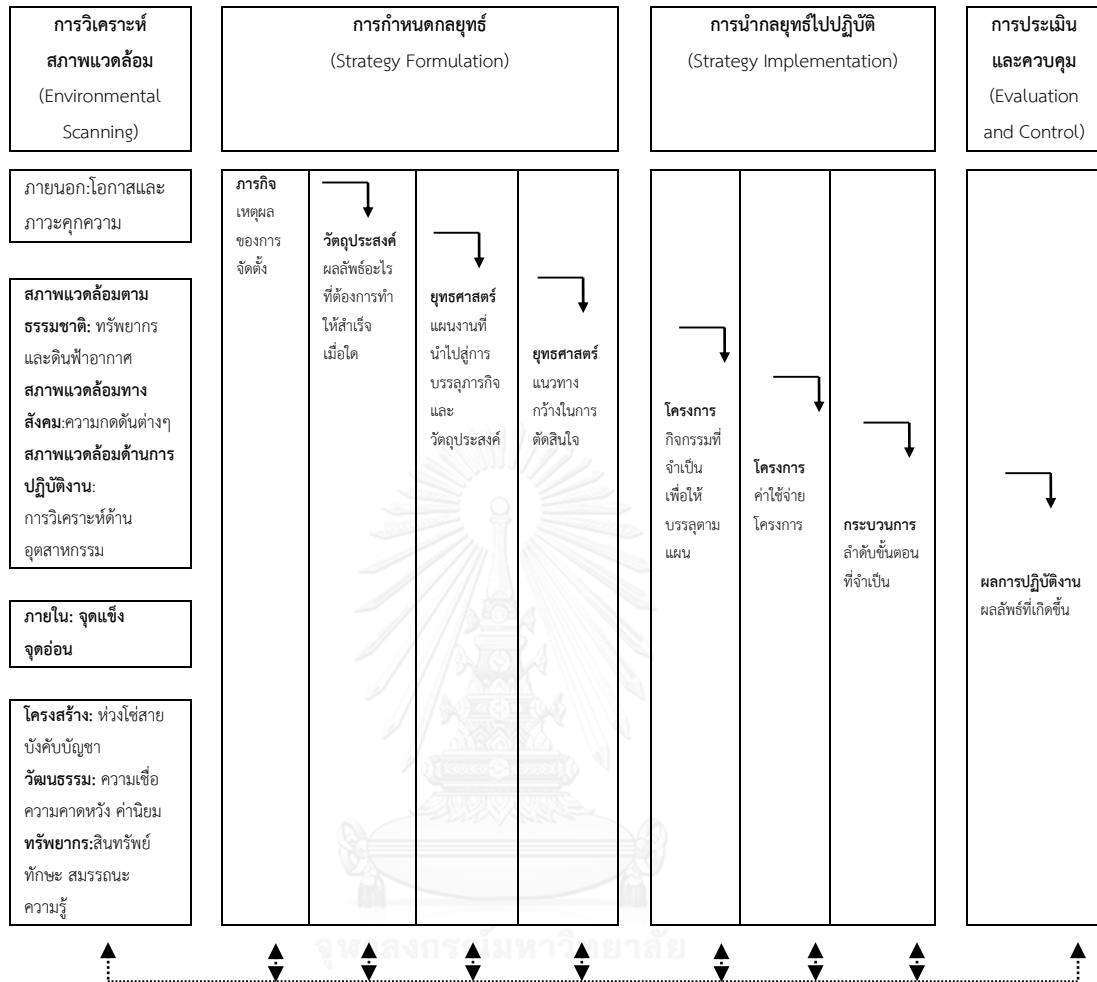
แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการบริหารกลยุทธ์

ที่มา : Wheelen and Hunger (2010: 63) **Strategic Management and Business Policy**. 13th ed. Upper Saddle River, New Jersey : Pearson.

จากแผนภาพที่ 2 Wheelen and Hunger ได้แสดงรายละเอียด 4 องค์ประกอบพื้นฐานในกระบวนการบริหารยุทธศาสตร์ให้มีความชัดเจนในแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 องค์ประกอบพื้นฐานในการบริหารกลยุทธ์

ที่มา : Wheelen and Hunger (2010: 63)

Koontz and Wehrich (1990 : 93-95) นำเสนอการกำหนดกลยุทธ์โดยใช้เครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีชื่อว่า TOWS Matrix

TOWS Matrix เป็นเครื่องมือทางการบริหารในการที่องค์กรจะนำเอาข้อมูลที่ได้มาพิจารณาในการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและภาวะคุกคาม ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นจะนำไปใช้ในการจับคู่ระหว่างภาวะคุกคามและโอกาสจากภายนอกองค์การกับจุดอ่อนและจุดแข็งภายในองค์กร ในการวิเคราะห์สถานการณ์ตามรูปแบบนี้จะเริ่มพิจารณาจากภาวะคุกคามก่อนเพราะการวางแผนกลยุทธ์จำเป็นต้องพิจารณาผลของวิกฤตปัญหาและภาวะคุกคามเป็นอันดับแรก

กลยุทธ์ 4 ประเภท (Four Alternative Strategies) ของ Koontz and Wehrich

กลยุทธ์สำหรับการวิเคราะห์สถานการณ์ตามรูปแบบ TOWS Matrix ดังนี้

1. กลยุทธ์ WT : Mini-Mini เป็นการพิจารณาวิเคราะห์จุดอ่อนร่วมกับอุปสรรคเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในเชิงป้องกัน (Defensive Strategy) โดยลดจุดอ่อนเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม และหาแนวทางดำเนินการที่จะทำให้โอกาสการเกิดความสูญเสียน้อยที่สุดและช่วยให้การกำหนดรูปแบบการเข้าร่วมกัน (joint venture) การตัดทอน (retrench) และการชำระหนี้สิน (liquidate) หรือการรวบรวมธุรกิจ

2. กลยุทธ์ WO : Mini-Mini มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาจุดอ่อนร่วมกับโอกาสเพื่อกำหนดกลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-Oriented Strategy) โดยแก้ไขจุดอ่อนและนำโอกาสที่เปิดให้มาทำประโยชน์อย่างเต็มที่ ซึ่งจุดอ่อนบางประการจำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือกำหนดสมรรถนะให้บุคลากรเป็นแนวปฏิบัติ เช่น การพัฒนาด้านเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากรตามทักษะที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อเอาชนะจุดอ่อน ส่วนมุมมองภายนอกเป็นการใช้โอกาสภายนอกมาเป็นประโยชน์ในการวางแผนงาน

3. กลยุทธ์ ST : Maxi-Mini มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาจุดแข็งร่วมกับภาวะคุกคามเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) โดยใช้ประโยชน์จากจุดแข็ง หลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม และหาแนวทางการดำเนินการที่จะทำให้โรงเรียนเกิดความสูญเสียน้อยที่สุด และเป็นการเพิ่มจุดแข็งที่มีอยู่เดิมและเพิ่มจุดแข็งที่ยังไม่มี เช่น ด้านเทคโนโลยี การเงิน การจัดการ หรือการตลาด ทั้งนี้เพื่อเป็นการใช้จุดแข็งในการรับมือหรือหลีกเลี่ยงกับภาวะคุกคามจากภายนอก

4. กลยุทธ์ SO : Maxi-Maxi มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาจุดแข็งร่วมกับโอกาสเพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงรุก (Aggressive Strategy) โดยนำจุดแข็งที่มีมาเสริมสร้างและนำโอกาสที่เปิดให้มาทำประโยชน์อย่างเต็มที่ ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่มีศักยภาพสูงสุดในการบรรลุความสำเร็จ

จากกลยุทธ์ 4 ประเภทของ Koontz and Wehrich ได้แสดงรายละเอียดกลยุทธ์สำหรับการวิเคราะห์สถานการณ์ตามรูปแบบ TOWS Matrix โดยอธิบายว่า TOWS Matrix มีความเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ภายใต้จุดของเวลาที่เฉพาะเจาะจง เนื่องจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ดังนั้นการออกแบบกลยุทธ์จึงจำเป็นต้องเตรียม TOWS Matrix หลายๆ ประเภท ในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะต้องเริ่มการวิเคราะห์ TOWS Matrix ในอดีต ต่อเนื่องกับการวิเคราะห์ปัจจุบันและสิ่งที่เป็นผลพวงของอนาคต TOWS Matrix เป็นประโยชน์มากในการกำหนดกลยุทธ์องค์การ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตาราง TOWS Matrix สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร

<div style="text-align: center;">สภาพแวดล้อมภายใน</div> <div style="text-align: center;">สภาพแวดล้อมภายนอก</div>	จุดแข็ง (S) อาทิ การบริหารจัดการ การดำเนินการทางการเงิน การตลาด การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น	จุดอ่อน (W) อาทิ การบริหารจัดการ การดำเนินการทางการเงิน การเงิน การตลาด การวิจัย และพัฒนา เป็นต้น
โอกาส (O) ความเสี่ยง อาทิ สภาพเศรษฐกิจ ในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลง สังคมและทางการเมืองและ เทคโนโลยี	SO Maxi-Maxi เป็นกลยุทธ์ที่มี ประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อบรรลุ ความสำเร็จ โดยใช้ประโยชน์ จากจุดแข็งขององค์กรเพื่อ ประโยชน์ของโอกาสภายนอก	WO Mini-Maxi เป็นกลยุทธ์ ที่พัฒนาขึ้น เพื่อเอาชนะ จุดอ่อน และเพื่อประโยชน์ ของโอกาสภายนอก
ภาวะคุกคาม (T) อาทิ การขาดแคลนพลังงาน ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันและ อนาคต การเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองและสังคม เป็นต้น	ST Maxi-Mini เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ จุดแข็งเพื่อรับมือหรือหลีกเลี่ยง กับภาวะคุกคาม	WT Mini-Mini เป็นกลยุทธ์ เพื่อลดจุดอ่อนและ ภาวะคุกคาม

แหล่งที่มา : Koontz and Wehrich (1990 : 94) THE TOWS MATRIX FOR STRATEGY FORMULATION. ESSENTIALS OF MANAGEMENT. 5th editon. Singapore : McGraw-Hill.

ปกรณ์ ปรียากร (2546) กล่าวว่า กระบวนการในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกเพื่อหาโอกาส (Opportunity) และภาวะคุกคาม (Threat) หลักที่นิยมใช้ทั่วไป คือ หลักที่เรียกว่า PEST Analysis ซึ่งมีรายละเอียดคือ

1. การเมือง (Political Component = P) เป็นลักษณะของการพิจารณาถึงนโยบายและกฎหมายของรัฐซึ่งเป็นทั้งโอกาสและภาวะคุกคามต่อการบริหารจัดการในองค์กร
2. เศรษฐกิจ (Economic Component = E) เป็นการพิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจที่เป็นทั้งโอกาสและภาวะคุกคามต่อการดำเนินกิจการในองค์กร
3. สังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Component = S) เป็นการพิจารณาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นทั้งโอกาสและภาวะคุกคามต่อการดำเนินกิจการในองค์กร

4. เทคโนโลยี (Technology Component = T) เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เป็นทั้งโอกาสและภาวะคุกคามต่อการดำเนินกิจการในองค์กร

นอกจากนี้ Certo and Peter (1995) กล่าวว่า การพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในเป็นการวิเคราะห์ในการหาจุดแข็ง (Strength) และ จุดอ่อน (Weakness) มีหลักที่นิยมใช้ทั่วไป คือ หลักที่เรียกว่า 4 MS ซึ่งมีรายละเอียดคือ

1. บุคคลากร (Man : M1) เช่น ปริมาณและคุณภาพของบุคลากรในองค์กร
2. เงิน (Money : M2) เช่น การจัดสรรเงิน งบประมาณ การระดมทรัพยากรปริมาณ และคุณภาพการเงินและงบประมาณ ความคล่องตัวในการเบิกจ่ายเงิน ฯลฯ
3. วัสดุอุปกรณ์ (Material : M3) เช่น ปริมาณและคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ในองค์กร การแบ่งปันและการหมุนเวียนการใช้วัสดุอุปกรณ์ในองค์กร ฯลฯ
4. การบริหารการจัดการ (Management : M4) เช่น การวางแผน การจัดระบบในองค์กร การแต่งตั้งและมอบหน้าที่รับผิดชอบ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร การประสานงาน การประชาสัมพันธ์ การควบคุม กำกับและติดตามงาน ฯลฯ

การวิเคราะห์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความจำเป็นในการบริหารองค์กร จากมากไปน้อย โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2553)

$$\text{สูตร } PNI_{Modified} = (I-D)/D$$

I = สภาพที่พึงประสงค์

D = สภาพปัจจุบัน

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องการพัฒนากลยุทธ์ดังกล่าวข้างต้น จึงได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจาก แนวคิดของ ใช้แนวคิดของ Wheelen and Hunger (2010) การกำหนดกลยุทธ์ของ Koontz and Wehrich (1990) เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ SWOT โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม
2. การกำหนดกลยุทธ์การบริหารโรงเรียน โดยใช้ TOWS Matrix
3. การปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยภายในประเทศ

วีรพงษ์ นกน้อย (2546) ได้ศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ลักษณะพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยเป็นตัวชี้วัด และเพื่อศึกษาตัวแปรด้านภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนิสิตอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 300 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นิสิตปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ส่วนใหญ่มีลักษณะความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่า อายุ ภาควิชาที่ศึกษา ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา และภูมิลำเนา ส่งผลกระทบต่อความเป็นพลเมืองดี ในขณะที่เพศ และการสังคมประภคิตในมหาวิทยาลัยไม่ส่งผลกระทบต่อลักษณะความเป็นพลเมืองดี

รสสุคนธ์ มกรมณี และ ศุภานัน สิริพิเลิศ (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คำถามการวิจัยประกอบด้วย 1) เยาวชนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเพียงใด 2) เยาวชนหญิงและเยาวชนชาย มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และ 3) เยาวชนนักเรียนและเยาวชนนักศึกษาที่มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารที่รับผิดชอบกิจการนักเรียน นักศึกษา 10 คน ผู้นำเยาวชน 90 คน นักศึกษา 480 คน และนักเรียน 89 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินและแบบสอบถาม ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง t-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า 1) เยาวชนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองปรากฏเป็นบางครั้ง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ เคารพความแตกต่าง เคารพกฎกติกา-เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค มีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ เยาวชนไม่เคยมีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญ 2) เยาวชนหญิงกับเยาวชนชายมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เยาวชนหญิงมีพฤติกรรมเคารพกฎกติกา-เคารพกฎหมายมากกว่าเยาวชนชายอย่างมีนัยสำคัญ 3) เยาวชนนักเรียนกับเยาวชนนักศึกษามีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยมีปรากฏเป็นบางครั้งเช่นเดียวกัน และไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม นักเรียนปรากฏพฤติกรรมที่แสดงว่ามีอิสรภาพพึ่งตนเองได้ เคารพกติกา เคารพกฎหมาย และรับผิดชอบต่อสังคม มากกว่านักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

สุทธิพร บุญส่ง (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืนสำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและศึกษาผลของกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และผู้สอนของสถานศึกษามาจากภูมิภาคต่างๆ ทั้ง 6 ภูมิภาค และผู้สอนที่ทดลองใช้จาก 3 สถานศึกษา การเลือกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาใช้การสุ่มอย่างง่ายจากประชากรนักศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะการวิจัย คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ ระยะที่ 2 การพัฒนาและทดลอง และระยะที่ 3 การทดสอบประสิทธิภาพกระบวนการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน สำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษาผลการศึกษาวิจัยได้พบขั้นตอนและกระบวนการสำคัญในการจัดการกระบวนการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เหมาะสมอย่างน้อย 5 ขั้นตอน และผลการใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน สำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา พบว่านักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการ มีระดับของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกระบวนการการเรียนรู้ในด้านต่างๆ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และนักศึกษาเห็นว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้ไปนั้นทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมที่ได้เรียนรู้้นั้นถือว่าเป็นกิจกรรมใหม่ ที่แตกต่างออกไปจากการเรียน การสอนเพื่อคุณธรรมจริยธรรมที่ได้เคยเรียนมา กิจกรรมที่ได้เรียนรู้ถือว่ามีประโยชน์สำหรับนักเรียนในแง่ของการพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความเป็นพลเมืองดี สามารถนำกิจกรรมที่ได้จากการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนเปิดมุมมองใหม่ให้กับนักเรียนในการปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม มีการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแนวคิดต่างๆกับเพื่อนในการปฏิบัติตัวให้เป็นพลเมืองดีเมื่อได้เรียนรู้ตามกิจกรรมพัฒนาตนเองแล้วนักเรียนสามารถนำแนวคิด วิธีการปฏิบัติตัว ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการชีวิตประจำวันต่อไปได้อย่างแน่นอน

วิณา วงศ์ศรีเผือก (2553) ได้ศึกษาถึงผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 37 คนระยะเวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ มี เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดและแบบบันทึก

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัด ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2555) ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองในประเทศไทยจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง 1) การจัดทำตัวชี้วัดความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับสังคมไทย ศึกษาประเด็นความสำคัญที่แสดงถึงคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย และ ศึกษาการมีอยู่ของความเป็นพลเมืองของประชาชนชาวไทย โดยตัวอย่างได้จากการสุ่มตามความน่าจะเป็น จากรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศไทย จำนวน 1,500 คน ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หลังการเลือกตั้ง ผลการศึกษา พบว่า คุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่ประชาชนให้ความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรก คือ การทำงานแบบสุจริต การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเต็มใจที่จะเสียภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่คนไทยเองมีคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองใน 5 อันดับแรกคือ การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การทำงานแบบสุจริต การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเต็มใจที่จะเสียภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมาย สิ่งที่แตกต่างกันของระหว่างคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์กับคุณสมบัติที่มีอยู่จริงของความเป็นพลเมือง คือ การสามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การศึกษานี้ยังทำให้เกิดตัวชี้วัดที่แสดงคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่มีอยู่ในสังคมไทย สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ตัวชี้วัดความเป็นพลเมืองในด้านที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ด้านที่เน้นชุมชน และ ด้านการเน้นเรื่องอิสรภาพและความคิดที่ก้าวหน้า นอกจากนี้ เมื่อศึกษาถึงขั้นความสัมพันธ์ในรายการของคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่ประชาชนมีพบว่าประชาชน ในแต่ละภาคมีความแตกต่างกันในคุณสมบัติของการเป็นพลเมือง โดยผู้ที่คิดว่าตนเองมีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองในด้านวิถีวัฒนธรรมมากที่สุด คือ ผู้ที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือ ภาคกลาง ส่วนผู้ที่คิดว่าตนเองมีความเป็นพลเมืองด้านชุมชนมากที่สุด คือ ผู้ที่อาศัยในภาคกลาง และสุดท้าย ผู้ที่คิดว่าตนเองมีคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองด้านความมีอิสรภาพและความก้าวหน้ามากที่สุด คือ ภาคกลาง รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร ดังนั้น การจะเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนชาวไทยให้มีมากขึ้นนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่และลักษณะของประชากรในพื้นที่ด้วย เพื่อที่จะทำให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2555) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้นั้น ส่วนหนึ่งทำได้จากการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง

พลเมืองงานวิจัยในชั้นเรียนนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย โดยออกแบบงานวิจัยในลักษณะการทดสอบก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มเดียว (One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งเก็บข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตจำนวน 57 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ในภาคเรียนที่ 1/2555 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่องความเป็นพลเมือง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .001$) ข้อเสนอแนะ คือ 1) ผู้สอนควรมีบทบาทเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ในการจัดกิจกรรมของวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และตระหนักในความเป็นพลเมืองด้วยตนเอง และ 2) ควรจัดกิจกรรมของวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองต่อเนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปสู่การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมกับชุมชนทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2555) ได้ศึกษาการใช้สื่อบูรณาการเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย โดยจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การนำเสนอแนวคิด แนวทางและข้อปฏิบัติเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงในการดำเนินงานจริงได้ ด้วยการเชื่อมโยงประสานเครือข่ายพลเมืองในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทยให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางกำหนดนโยบายด้านการใช้สื่อบูรณาการเครือข่ายพลเมือง เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย เป็นแผนงานหรือจะกำหนดเป็นนโยบายในการนำไปปฏิบัติจริงก็ได้ อันจะนำไปสู่การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่มีการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ และสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทยให้เกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติของแต่ละองค์กรได้มากยิ่งขึ้น ขึ้นไป ผลการวิจัยสรุปว่า การใช้สื่อด้วยกระบวนการบูรณาการนั้นจะเป็นเครื่องมือช่วยเสริมสร้างความชัดเจนในการสร้างองค์ความรู้ด้านความเป็นพลเมือง องค์ความรู้ด้านการเมืองการปกครอง และระบบระเบียบของการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยอย่างถูกต้องและเหมาะสม การใช้กลยุทธ์และวิธีการสื่อสาร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ในการสร้างความเป็นพลเมืองมีหลากหลายรูปแบบและวิธีการ ได้แก่ 1. รูปแบบและวิธีการการตั้งคำถามเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายร่วมกันระดมความคิดค้นหาคำตอบ 2. รูปแบบและวิธีการบทบาทสมมติเพื่อจำลองเหตุการณ์ที่อาจ

เกิดขึ้นจริงในอนาคตให้กลุ่มเป้าหมายร่วมกันหาทางแก้ไขหรือพัฒนาหาทางปฏิบัติจากบทบาทสมมุติ

3. รูปแบบและวิธีการ โครงการนำร่องเพื่อการลงมือปฏิบัติในพื้นที่จริง

2.5.2 งานวิจัยภายในต่างประเทศ

(Annette, 2005) ได้ศึกษาถึงคุณลักษณะการสร้างความเป็นพลเมืองและการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมสำหรับพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระดับอุดมศึกษา โดยได้ศึกษากรอบแนวคิดของความเป็นพลเมืองบนพื้นฐานแนวคิดของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองและการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโปรแกรมของรัฐบาลพรรคแรงงาน ซึ่งพิจารณาถึงความสำคัญของการบ่มเพาะจริยธรรมความเป็นพลเมืองจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจากการวิจัยพบว่าการเรียนรู้แบบบริการสังคมนั้นเชื่อมโยงต่อคุณลักษณะทางการศึกษาสามารถนำไปสู่การพัฒนาจริยธรรมทางพลเมืองหรือความรับผิดชอบต่อสังคมและการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมได้สร้างเสริมโอกาสทางการเรียนรู้ให้แก่นิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมความเป็นพลเมืองในรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Davies Ian, Gorard Stephen, and McGuinn Nick (2005) ได้ศึกษาความเหมือนและความแตกต่างของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกับการศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะ โดยประการแรกมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองและการศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะ ประการที่สองเพื่อศึกษาความแตกต่างของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของหลักสูตรระดับชาติของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาและประการที่สามเพื่ออธิบายถึงการศึกษเพื่อสร้างคุณลักษณะให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่ามีผลคล้ายคลึงระหว่างการศึกษเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกับการศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้คือรัฐควรจะต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรระดับชาติ ซึ่งจะต้องเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานของรัฐ ตัวแทนที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องในส่วนอื่นๆ ซึ่งเป็นกุญแจหลักในการค้นพบ ปรับปรุง ตลอดจนนำไปสู่รูปแบบที่สามารถปฏิบัติได้จริง และการศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะจะถูกพัฒนาขึ้นโดยการใ้ชื่อเรียกว่าการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methods) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิง
ปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.2 ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ
การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา 2) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง
จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ
นิสิตนักศึกษา 3) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต
นักศึกษา โยผู้วิจัยนำมาออกแบบการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการวิจัย

จากแผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

3.2.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้แก่ ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 122 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557) โดยผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อธิการบดี จำนวน 1 คน รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวน 1 คน และคณบดี จำนวน 2 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 94 แห่ง ซึ่งผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อธิการบดี จำนวน 1 คน รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวน 1 คน และคณบดี จำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.1) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้พิจารณา กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณได้จากสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Confidence interval) โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน (e) $\pm 5\%$ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N แทน จำนวนประชากรซึ่งมีจำนวนสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 122 แห่ง

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่สามารถยอมรับได้ โดยกำหนดไว้ที่ร้อยละ 5

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

ขนาดประชากรของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 122 แห่ง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรแล้ว ได้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 94 แห่ง

2.2) สุ่มรายชื่อสถาบันอุดมศึกษาตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้ครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยมีกระบวนการในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามให้มีความชัดเจนสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยพัฒนาประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

2.1) ร่างรายการข้อคำถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัยและตามนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

2.2) นำร่างรายการข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัยและตามนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

2.3) ปรับปรุงร่างรายการข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.4) สร้างแบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง สำหรับเก็บข้อมูลจากอธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา และคณบดีโดยมีประเด็นคำถามในเครื่องมือ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตั้งแต่ 1 ถึง 5 โดยมีค่าตัวเลขที่เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง “สภาพปัจจุบัน”

- ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง “สภาพที่พึงประสงค์”

ระดับ 5 หมายถึง ต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่

3. การตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือวิจัย

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษาเพื่อให้แบบสอบถามครอบคลุมและเหมาะสมกับเนื้อหาการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านมาปรับปรุงให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิคือเป็นผู้มีความรู้ด้านการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

3.4 นำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาคำนวณหาค่าความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) โดยใช้สูตรของโรวินเนลลีและแฮมเบลตัน (อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

3.5) คัดเลือกข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสม และมีความเที่ยงตรงทางเนื้อหาที่ใช้ได้ คือ ค่าดัชนี IOC รายข้อต้องมีค่ามากกว่า 0.50 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) ดังนั้นจึงคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 (ภาคผนวก ข)

3.6) ปรับปรุงภาษาของข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบก่อนนำไปทดลองใช้

4. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ

4.1) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาไปทดลองใช้กับอธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา และคณบดี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

3.2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 94 แห่ง โดยผู้วิจัยใช้การส่งและการรับทางไปรษณีย์

3.2.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิเคราะห์ภาพรวมและวิเคราะห์แยกสภาพแวดล้อมภายในและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง/มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง/มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง/มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง/มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง/มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

3.2.2 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของการบริการสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสำรวจ

3.2.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 เพื่อหา S-W-O-T จากแบบสอบถาม ด้วยการใช้สถิติค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1) การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริการสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ด้วยการใช้เทคนิคหรือการคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority Need Index ($PNI_{Modified}$) เพื่อระบุความต้องการจำเป็นจากสูตร $PNI_{Modified}$ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) ดังนี้

$$PNI_{Modified} = (I-D)/D$$

I = สภาพที่พึงประสงค์ของการบริการสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

D = สภาพปัจจุบันของการบริการสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

2) กำหนดเกณฑ์การพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริการสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยใช้การอิงเกณฑ์และแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้

2.1) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาจัดกลุ่มค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ นำค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูงที่สุด ลบด้วยค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำที่สุด แล้วนำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่มค่า $PNI_{Modified}$ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง และกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ โดยกำหนดให้ กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เป็นจุดอ่อน ส่วนกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เป็นจุดแข็ง

2.2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาจัดกลุ่มค่าดัชนี นำค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูงที่สุด ลบด้วยค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำที่สุด นำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่มค่า $PNI_{Modified}$ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง และกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ โดยกำหนดให้ กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เป็นภาวะคุกคาม ส่วนกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เป็นโอกาส

3.2.3 พัฒนากลยุทธ์การบริการสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

3.2.3.1 ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

- 1) ผู้วิจัยจัดทำตาราง TOWS Matrix แล้วนำ S-W-O-T มาใส่ในตารางเมตริกซ์ โดยเรียงค่าดัชนี PNI_{Modified} ของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามจากมากไปหาน้อย
- 2) ดำเนินการจับคู่ระหว่างสภาพแวดล้อมภายใน กับสภาพแวดล้อมภายนอก ดังนี้
 - 2.1) จับคู่จุดอ่อน-ภาวะคุกคาม (WT) เพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกัน (Defensive Strategy) โดยพยายามลดจุดอ่อน หลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม และหาแนวทางดำเนินการที่จะทำให้โรงเรียนเกิดความสูญเสียน้อยที่สุด
 - 2.2) จับคู่จุดอ่อน-โอกาส (WO) เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-Oriented Strategy) โดยแก้ไขจุดอ่อนและนำโอกาสที่เปิดให้มาทำประโยชน์อย่างเต็มที่
 - 2.3) จับคู่จุดแข็ง-ภาวะคุกคาม (ST) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) โดยใช้ประโยชน์จากจุดแข็ง หลีกเลี่ยงภาวะคุกคามและหาแนวทางดำเนินการที่จะทำให้โรงเรียนเกิดความสูญเสียน้อยที่สุด
 - 2.4) จับคู่จุดแข็ง-โอกาส (SO) เพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงรุก (Aggressive Strategy) โดยนำจุดแข็งที่มีมาเสริมสร้างและนำโอกาสที่เปิดให้มาทำประโยชน์อย่างเต็มที่
- 3) ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ฉบับที่ 1

3.2.3.2 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารสถาบัน อุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholders) เป็นรายบุคคล

1) ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholder) ผู้บริหารหรือนักวิชาการด้านการบริหารสถาบันอุดมศึกษาหรือการสร้างความเป็นพลเมือง จำนวน 12 คน ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (ดังแสดงในภาคผนวก ค)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินกลยุทธ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินกลยุทธ์ ดังนี้

2.1) ประยุกต์แนวคิดการประเมินผลนโยบายของ (Owen, 1993) และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแบบประเมินกลยุทธ์

2.2) จัดทำร่างแบบประเมินกลยุทธ์ที่ครอบคลุมกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำกลยุทธ์ไปใช้ โดยแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์หลัก/กลยุทธ์รองการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของวิธีดำเนินการ การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาโดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ทั้งนี้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่าใช้เกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

ความเหมาะสม

ระดับ 5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากและมีความจำเป็นเร่งด่วนในการนำไปปฏิบัติ
ระดับ 4	หมายถึง	มีความเหมาะสมค่อนข้างมาก ควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสำเร็จ
ระดับ 3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง ปฏิบัติได้ก็ดีปฏิบัติไม่ได้ก็ไม่เกิดความเสียหาย
ระดับ 2	หมายถึง	มีความเหมาะสมค่อนข้างน้อย สามารถนำไปปฏิบัติได้ตามสถานการณ์
ระดับ 1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย อาจไม่คุ้มค่าในการนำไปปฏิบัติ

ความเป็นไปได้

ระดับ 5	หมายถึง	แนวปฏิบัติชัดเจนมาก สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจนประสบความสำเร็จ
ระดับ 4	หมายถึง	แนวปฏิบัติมีความชัดเจน มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ
ระดับ 3	หมายถึง	แนวปฏิบัติชัดเจนพอสมควรมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	แนวปฏิบัติชัดเจนพอสมควรแต่มีความยากลำบากในการนำไปปฏิบัติ
ระดับ 1	หมายถึง	แนวปฏิบัติไม่ชัดเจน เมื่อนำไปปฏิบัติอาจไม่ประสบความสำเร็จ

2.3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน โดยอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์

2.4) ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

**3) การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหาร
สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา** มีกระบวนการดังนี้

3.1) ผู้วิจัยนำกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง
ฉบับที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ใน
การนำกลยุทธ์ไปใช้โดยจัดส่งให้แต่ละท่านได้ตรวจสอบรายบุคคล

3.2) ส่งและรับแบบประเมินด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

3.3) วิเคราะห์ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหาโดยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

3.4) ปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ฉบับที่ 1 ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วพัฒนาเป็นกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมือง ฉบับที่ 2

**3.2.3.4 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหาร
สถาบัน อุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2** โดยผู้ทรงคุณวุฒิและ
ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholder)

1) ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholders) ที่
มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการบริหารสถาบันอุดมศึกษา การบริหารการศึกษาและการสร้างความเป็น
พลเมือง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12-15 คน (ดังแสดงใน
ภาคผนวก ค)

การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีกระบวนการดังนี้

1. ผู้วิจัยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน มาร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group
Discussion)

2. ผู้วิจัยนำเสนอกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2

3. เปิดเวทีประชาพิจารณ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

3.2.3.5 ปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาระดับสมบูรณ

1) ปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholders) ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และพัฒนาเป็นกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาระดับสมบูรณ

2) นำเสนอกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาระดับสมบูรณ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ออกแบบการวิจัยโดยใช้ประชากร คือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจำนวน 122 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี รองกิจการนิสิตนักศึกษา และ คณบดี สถาบันละ 2 ท่าน ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม และแบบประเมินกลยุทธ์ ออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนี PNI_{Modified} และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

4.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

4.3 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

4.3.1 ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1

4.3.2 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1

4.3.3 ปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา เป็นฉบับที่ 2

4.3.4 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2

4.3.5 ปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา เป็นฉบับสมบูรณ์

รายละเอียดแต่ละตอนมีดังต่อไปนี้

4.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างของสถาบันอุดมศึกษาละผู้ตอบแบบสอบถาม

4.1.2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

4.1.3 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

รายละเอียดของแต่ละส่วน มีดังนี้

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนและผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งและได้รับคืนของกลุ่มตัวอย่างของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2557

ที่	ประเภทสถาบันอุดมศึกษา	จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งแบบสอบถาม	จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งแบบสอบถามกลับ	ร้อยละ
1	สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ	14	10	71.42
2	สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	15	14	93.33
3	มหาวิทยาลัยราชภัฏ	35	34	97.14
4	มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒิ	7	6	85.71
5	มหาวิทยาลัยเอกชน	23	22	95.65
	รวม	94	86	91.48

จากตารางที่ 4 พบว่า จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืนของกลุ่มตัวอย่างสถาบันอุดมศึกษา โดยรวม คิดเป็นร้อยละ 91.48

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ให้ข้อมูล		อธิการบดี (N=28)	รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ (N=30)	รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการ นิสิตนักศึกษา (N=30)	คณบดี (N=92)	รวม (N=180)	
						จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	25	20	23	56	124	68.89
	หญิง	3	10	7	36	56	31.11
อายุ	ไม่เกิน 40 ปี	0	1	1	7	9	5.00
	41-45 ปี	2	8	7	17	34	18.89
	46-50 ปี	2	1	3	13	19	10.56
	51-55 ปี	4	8	7	27	46	25.56
	56 ปีขึ้นไป	20	12	12	28	72	40.00
วุฒิ การศึกษา สูงสุด	ปริญญาตรี	0	0	0	0	0	0
	ปริญญาโท	3	5	11	31	50	27.78
	ปริญญาเอก	25	25	19	61	130	72.22
ระยะเวลา ในการ ทำงาน	ไม่เกิน 10 ปี	0	2	1	2	5	2.78
	11-20 ปี	8	7	7	31	53	29.44
	21-30 ปี	2	8	11	31	52	28.89
	มากกว่า 30 ปีขึ้นไป	18	13	11	28	70	38.89

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 180 คน เป็นอธิการบดีจำนวน 28 คน รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ จำนวน 30 คน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวน 30 คน และคณบดี จำนวน 92 คน เป็นเพศชายร้อยละ 68.89 เป็นเพศหญิงร้อยละ 31.11 มีอายุ 56 ปีขึ้นไปมากที่สุด มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ อายุ 51-55 ปี , 41-45 ปี , 46-50 ปี และไม่เกิน 40 ปี ตามลำดับ มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกมากที่สุดจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 72.22 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาตรี ตามลำดับ มีระยะเวลาในการทำงานมากกว่า 30 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 รองลงมาคือ 11-20 ปี 21-30 ปี และ ไม่เกิน 10 ปี ตามลำดับ

4.1.2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยนำเสนอการวิเคราะห์ในระดับภาพรวม และการวิเคราะห์รายด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวม

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.041	.77	ปานกลาง	1	4.454	.56	มาก	1
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.975	.81	ปานกลาง	3	4.439	.61	มาก	3
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.022	.82	ปานกลาง	2	4.441	.63	มาก	2
รวม	3.013	.78	ปานกลาง		4.445	.58	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.013$ S.D = .78) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา **ด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย** มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{x} = 3.041$, S.D = .77) รองลงมาคือ **ด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย** ($\bar{x} = 3.022$, S.D = .82) และ **ด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย** ($\bar{x} = 2.975$, S.D = .77) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.445$, S.D = .56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา **ด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด ($\bar{x} = 4.454$, S.D = .56) รองลงมาคือ **ด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย** ($\bar{x} = 4.441$, S.D = .63) และ **ด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย** ($\bar{x} = 4.439$, S.D = .61) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวมจำแนกตามวิธีการสร้างความเป็นพลเมือง

วิธีการสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชา ศึกษาทั่วไป	2.943	.88	ปานกลาง	4	4.428	.63	มาก	4
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ สังคม	3.125	.84	ปานกลาง	2	4.477	.58	มาก	2
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิง วิเคราะห์วิจารณ์	3.045	.81	ปานกลาง	3	4.483	.59	มาก	1
4. จัดการเรียนรู้ด้วย ประสบการณ์ระดับนานาชาติ และความหลากหลายทาง วัฒนธรรม	2.813	.84	ปานกลาง	5	4.387	.67	มาก	5
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เป็นฐาน	3.137	.81	ปานกลาง	1	4.449	.59	มาก	3
รวม	3.301	.77	ปานกลาง		4.445	.58	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจำแนกตามวิธีการสร้างความเป็นพลเมือง จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} = 3.301, S.D = .77) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด (\bar{x} = 3.137, S.D = .81) รองลงมาคือด้านจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (\bar{x} = 3.125, S.D = .84) ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ (\bar{x} = 3.045, S.D = .81) ด้านจัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (\bar{x} = 2.943, S.D = .88) และ ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม (\bar{x} = 2.813, S.D = .84) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจำแนกตามวิธีการสร้างความเป็นพลเมือง จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.445, S.D = .58) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด (\bar{x} = 4.483, S.D = .59) รองลงมาคือ ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (\bar{x} = 4.477, S.D = .58) ด้านจัดการเรียนรู้โดย

ใช้โครงการเป็นฐาน (\bar{x} = 4.449, S.D = .59) ด้านจัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (\bar{x} = 4.428, S.D = .63) และด้านจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม (\bar{x} = 4.387, S.D = .67) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจำแนกตามกระบวนการบริหาร จากการวิเคราะห์
สภาพแวดล้อมภายใน

กระบวนการบริหาร สถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านการวางแผน	3.0893	.77	ปานกลาง	1	4.4744	.57	มาก	1
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.1656	.77	ปานกลาง	1	4.5033	.56	มากที่สุด	2
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.0356	.87	ปานกลาง	3	4.4733	.62	มาก	3
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.0667	.85	ปานกลาง	2	4.4551	.65	มาก	1
ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ	3.0415	.78	ปานกลาง	2	4.1670	.53	มาก	3
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.0444	.81	ปานกลาง	2	4.4678	.59	มาก	1
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.0122	.83	ปานกลาง	3	4.4411	.62	มาก	3
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.0678	.86	ปานกลาง	1	4.4656	.62	มาก	2
ด้านการประเมินผล	2.9085	.84	ปานกลาง	3	4.4015	.63	มาก	2
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.9156	.88	ปานกลาง	2	4.3933	.64	มาก	3
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.8778	.90	ปานกลาง	3	4.4033	.67	มาก	2
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	2.9322	.86	ปานกลาง	1	4.4078	.68	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.0131	.77	ปานกลาง		4.3477	.57	มาก	

จากตารางที่ 8 พบว่า สภาพปัจจุบันของกระบวนการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง (\bar{x} =3.0131, S.D = .77) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **ด้านการวางแผน** มีค่าเฉลี่ยสภาพ
ปัจจุบันสูงที่สุด (\bar{x} =3.0893, S.D = .77) รองลงมาคือ **ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ** มีค่าเฉลี่ย
(\bar{x} =3.0415, S.D = .78) และ**ด้านการประเมินผล** มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด (\bar{x} =2.9156, S.D
= .84)

สภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ของนิสิตนักศึกษาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} =4.3477,

S.D = .57) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **ด้านการวางแผน** มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด (\bar{x} =4.4744, S.D = .57) รองลงมาคือ **ด้านการประเมินผล** มีค่าเฉลี่ย (\bar{x} =4.4015, S.D = .63) และ **ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ต่ำที่สุด (\bar{x} =4.1670, S.D = .53)

ตารางที่ 9 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จำแนกตามวิธีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

องค์ประกอบการบริหาร	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป	2.943	.88	ปานกลาง	4	4.428	.63	มาก	4
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.913	.97	ปานกลาง	2	4.455	.62	มาก	1
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.903	.92	ปานกลาง	3	4.407	.68	มาก	3
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.013	.91	ปานกลาง	1	4.422	.69	มาก	2
จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม	3.125	.84	ปานกลาง	2	4.477	.58	มาก	2
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.181	.88	ปานกลาง	1	4.488	.63	มาก	1
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.029	.88	ปานกลาง	3	4.475	.59	มาก	2
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.098	.89	ปานกลาง	1	4.468	.61	มาก	3
จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	3.045	.81	ปานกลาง	3	4.483	.59	มาก	1
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.105	.82	ปานกลาง	1	4.396	.56	มาก	1
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.990	.88	ปานกลาง	3	4.379	.64	มาก	3
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.038	.90	ปานกลาง	2	4.385	.65	มาก	2
จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม	2.813	.84	ปานกลาง	5	4.387	.67	มาก	5
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.811	.89	ปานกลาง	2	4.396	.68	มาก	1
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.781	.91	ปานกลาง	3	4.379	.70	มาก	3
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	2.848	.90	ปานกลาง	1	4.385	.72	มาก	2
จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน	3.137	.81	ปานกลาง	1	4.449	.59	มาก	3
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.198	.86	ปานกลาง	1	4.431	.62	มาก	3
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.101	.86	ปานกลาง	3	4.455	.62	มาก	2

องค์ประกอบการบริหาร	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.113	.85	ปานกลาง	2	4.461	.62	มาก	1
รวม	3.301	.77	ปานกลาง		4.445	.58	มาก	

จากตารางที่ 9 พบว่า สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.301$, S.D = .77) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{x}=3.137$, S.D = .81) รองลงมาคือ ด้านการจัดเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.125$, S.D = .84) ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ($\bar{x}=3.045$, S.D = .81) ด้านจัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ($\bar{x}=2.943$, S.D = .88) และด้านจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด ($\bar{x}=2.813$, S.D = .84)

สภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.445$, S.D = .58) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{x}=4.483$, S.D = .59) รองลงมาคือ ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=4.477$, S.D = .58) ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ($\bar{x}=4.483$, S.D = .59) ด้านจัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ($\bar{x}=4.428$, S.D = .63) และ ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ต่ำที่สุด ($\bar{x}=4.387$, S.D = .67)

ตารางที่ 10 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

องค์ประกอบการบริหาร	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.014	.77	ปานกลาง	2	4.454	.56	มาก	1
1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป	2.913	.97	ปานกลาง	5	4.455	.62	มาก	3
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม	3.181	.88	ปานกลาง	2	4.488	.59	มาก	2
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	3.105	.82	ปานกลาง	3	4.501	.56	มากที่สุด	1
4. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	3.198	.86	ปานกลาง	1	4.396	.68	มาก	5
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน	3.041	.77	ปานกลาง	4	4.431	.62	มาก	4
มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.975	.81	ปานกลาง	3	4.439	.61	มาก	3
1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป	2.903	.92	ปานกลาง	4	4.407	.68	มาก	4
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม	3.098	.88	ปานกลาง	2	4.475	.61	มาก	2
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	2.990	.88	ปานกลาง	3	4.477	.64	มาก	1
5. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	2.781	.91	ปานกลาง	5	4.379	.70	มาก	5
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน	3.101	.86	ปานกลาง	1	4.455	.62	มาก	3
มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.022	.82	ปานกลาง	1	4.445	.58	มาก	2
1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป	3.013	.91	ปานกลาง	4	4.422	.69	มาก	4
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม	3.098	.89	ปานกลาง	2	4.468	.64	มาก	2
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	3.038	.90	ปานกลาง	3	4.470	.65	มาก	1

องค์ประกอบการบริหาร	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
6. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ระดับนานาชาติและมีความ หลากหลายทางวัฒนธรรม	2.848	.90	ปานกลาง	5	4.385	.72	มาก	5
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เป็นฐาน	3.113	.85	ปานกลาง	1	4.461	.62	มาก	3
รวม	3.013	.77	ปานกลาง		4.445	.58	มาก	

จากตารางที่ 10 พบว่า สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.013$, S.D = .78) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **ด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย** มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{x}=3.022$, S.D = .82) รองลงมาคือ **ด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย** มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=2.975$, S.D = .81) และ**ด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย** มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด ($\bar{x}=3.014$, S.D = .77)

สภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.445$, S.D = .58) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **ด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย** มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{x}=4.454$, S.D = .56) รองลงมาคือ **ด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย** มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=4.445$, S.D = .58) และ**ด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ต่ำที่สุด ($\bar{x}=4.439$, S.D = .61)

4.1.3 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยนำเสนอการวิเคราะห์ในระดับภาพรวม และการวิเคราะห์รายด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 11 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

องค์ประกอบการบริหาร	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.นโยบายของรัฐบาล (P)	3.024	.85	ปานกลาง	2	4.542	.54	มากที่สุด	2
1.1 มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.061	.94	ปานกลาง	1	4.522	.62	มากที่สุด	3
1.2 มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.994	.94	ปานกลาง	3	4.549	.62	มากที่สุด	2
1.3 มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.016	.98	ปานกลาง	2	4.555	.60	มากที่สุด	1
2. สภาพเศรษฐกิจ (E)	2.992	.80	ปานกลาง	4	4.479	.59	มากที่สุด	4
2.1 มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.972	.84	ปานกลาง	3	4.438	.64	มาก	3
2.2 มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.000	.89	ปานกลาง	1	4.527	.62	มากที่สุด	1
2.3 มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.016	.94	ปานกลาง	2	4.472	.68	มาก	2
3. สภาพสังคม (S)	3.018	.92	ปานกลาง	3	4.527	.59	มากที่สุด	3
3.1 มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.033	.99	ปานกลาง	1	4.550	.61	มากที่สุด	1
3.2 มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.000	1.0	ปานกลาง	3	4.533	.67	มากที่สุด	2
3.3 มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.022	.99	ปานกลาง	2	4.500	.65	มากที่สุด	3
4. สภาพเทคโนโลยี (T)	3.387	.84	ปานกลาง	1	4.572	.56	มากที่สุด	1
4.1 มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.472	.96	ปานกลาง	2	4.600	.59	มากที่สุด	1
4.2 มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.555	.94	ปานกลาง	1	4.544	.68	มากที่สุด	3
4.3 มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.333	.94	ปานกลาง	3	4.572	60	มากที่สุด	2
รวม	3.105	.77	ปานกลาง		4.530	.54	มากที่สุด	

จากตารางที่ 11 พบว่า สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} = 3.105, S.D = .77) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสภาพเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด (\bar{x} = 3.387, S.D = .84) รองลงมาคือด้านนโยบายของรัฐบาล มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (\bar{x} = 3.024, S.D = .85) ด้านสภาพสังคม มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (\bar{x} = 3.018, S.D = .92) และด้านสภาพเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด (\bar{x} = 2.992, S.D = .80)

สภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.530, S.D = .54) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **ด้านสภาพเทคโนโลยี** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ที่สุด (\bar{x} = 4.572, S.D = .56) รองลงมาคือ**ด้านนโยบายของรัฐบาล** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (\bar{x} = 4.542, S.D = .54) **ด้านสภาพสังคม** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (\bar{x} = 4.527, S.D = .59) และ**ด้านสภาพเศรษฐกิจ** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (\bar{x} = 4.479, S.D = .59)

ตารางที่ 12 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก จำแนกตามรายด้านของคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

องค์ประกอบการบริหาร สถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1 มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.134	.78	ปานกลาง	1	4.527	.56	มากที่สุด	2
1.1 นโยบายของรัฐ	3.061	.94	ปานกลาง	2	4.522	.64	มากที่สุด	3
1.2 สภาพเศรษฐกิจ	2.972	.84	ปานกลาง	4	4.388	.62	มาก	4
1.3 สภาพสังคม	3.033	.99	ปานกลาง	3	4.550	.61	มากที่สุด	2
1.4 สภาพเทคโนโลยี	3.472	.96	ปานกลาง	1	4.600	.59	มากที่สุด	1
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.087	.83	ปานกลาง	3	4.538	.59	มากที่สุด	1
2.1 นโยบายของรัฐ	2.994	.94	ปานกลาง	4	4.550	.62	มากที่สุด	1
2.2 สภาพเศรษฐกิจ	3.000	.89	ปานกลาง	3	4.527	.62	มากที่สุด	4
2.3 สภาพสังคม	3.006	1.0	ปานกลาง	2	4.533	.67	มากที่สุด	3
2.4 สภาพเทคโนโลยี	3.555	.94	มาก	1	4.544	.68	มากที่สุด	2
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.094	.87	ปานกลาง	2	4.525	.54	มากที่สุด	3
3.1 นโยบายของรัฐ	3.016	.98	ปานกลาง	3	4.575	.60	มากที่สุด	1
3.2 สภาพเศรษฐกิจ	3.005	.94	ปานกลาง	4	4.472	.68	มาก	4
3.3 สภาพสังคม	3.022	.99	ปานกลาง	2	4.500	.65	มากที่สุด	3
3.4 สภาพเทคโนโลยี	3.333	.94	ปานกลาง	1	4.572	.60	มากที่สุด	2
รวม	3.105	.77	ปานกลาง		4.530	.54	มากที่สุด	

จากตารางที่ 12 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} = 3.105, S.D. = .77) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **ด้านสภาพเทคโนโลยี** มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด (\bar{x} = 3.387, S.D. = .94) รองลงมาคือ**ด้านนโยบายของรัฐบาล** มีค่าเฉลี่ยสภาพ

ปัจจุบัน ($\bar{x}=3.024$, S.D = .85) **ด้านสภาพสังคม** มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ($\bar{x}=3.018$, S.D = .92) และ**ด้านสภาพเศรษฐกิจ** มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด ($\bar{x}=2.992$, S.D = .80)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต นักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}= 4.530$, S.D = .54) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **ด้านสภาพเทคโนโลยี** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ที่สุด ($\bar{x}=4.572$, S.D = .56) รองลงมาคือ**ด้านนโยบายของรัฐบาล** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{x}=4.542$, S.D = .54) **ด้านสภาพสังคม** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{x}=4.527$, S.D = .59) และ **ด้านสภาพเศรษฐกิจ** มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{x}=4.479$, S.D = .59)

4.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหาร
สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

4.2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา รายละเอียดของแต่ละส่วนมีดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จากการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาจัด
กลุ่มค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ โดยการนำค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูงที่สุด ลบด้วยค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำที่สุด
แล้วหารด้วย 2 แล้วนำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่มค่า $PNI_{Modified}$ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีค่าดัชนี
 $PNI_{Modified}$ สูง และกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ กำหนดให้กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง
เป็นจุดอ่อนของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอกลยุทธ์ในการจัดหรือลดจุดอ่อน สำหรับกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ
เป็นจุดแข็งของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอกลยุทธ์ที่จะเสริมจุดแข็ง แล้วนำผลมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลในการจัดทำ
ร่างกลยุทธ์ (ฉบับที่ 1) ในลำดับต่อไป

เมื่อนำค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ จากกรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยภาพรวม มาจัดกลุ่ม
ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ดังนี้

องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

$$[(0.492 - 0.464) \div 2 = 0.014]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.479 - 0.492

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.464 - 0.478

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมดังตารางที่ 7

องค์ประกอบของการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

$$[(0.559 - 0.418) \div 2 = 0.071]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.489 – 0.559

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.418 – 0.488

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมดังตารางที่ 8

องค์ประกอบของวิธีการสร้างความเป็นพลเมือง

องค์ประกอบของวิธีการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

$$[(0.559 - 0.418) \div 2 = 0.071]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.489 – 0.559

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.418 – 0.488

องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

$$[(0.574 - 0.385) \div 2 = 0.095]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.480 – 0.574

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.385 – 0.479

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมดังตารางที่ 13

องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาตามคุณลักษณะของความเป็น

พลเมือง

องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

$$[(0.559 - 0.418) \div 2 = 0.071]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.489 – 0.559

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.418 – 0.488

องค์ประกอบของวิธีการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

$$[(0.574 - 0.385) \div 2 = 0.095]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.481 – 0.574

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.385 – 0.480

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมดังตารางที่ 14

ตารางที่ 13 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ในภาพรวม

การบริหาร สถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น		การ วิเคราะห์ สภาพ แวดล้อม
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	PNI Modified	ผลการ จัดกลุ่ม	
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.041	.77	4.454	.56	0.464	ต่ำ	จุดแข็ง
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.975	.81	4.439	.61	0.492	สูง	จุดอ่อน
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.022	.82	4.441	.63	0.469	ต่ำ	จุดแข็ง
รวมเฉลี่ย	3.013	.78	4.445	.58	0.475		

จากตารางที่ 13 สภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ **มีทักษะทางประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.492$) เป็นจุดอ่อนของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา และประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ **มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.464$) และ**มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.469$) เป็นจุดแข็งของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ตารางที่ 14 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของวิธีการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในในภาพรวม

วิธีการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น		การ วิเคราะห์ สภาพ แวดล้อม
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	PNI Modified	ผลการ จัดกลุ่ม	
1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชา ศึกษาทั่วไป	2.943	.88	4.428	.63	0.504	สูง	จุดอ่อน
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ สังคม	3.125	.84	4.477	.58	0.432	ต่ำ	จุดแข็ง
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิด เชิงวิเคราะห์วิจารณ์	3.045	.81	4.483	.59	0.472	ต่ำ	จุดแข็ง
4. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ระดับนานาชาติและ ความหลากหลายทาง วัฒนธรรม	2.813	.84	4.387	.67	0.559	สูง	จุดอ่อน
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เป็นฐาน	3.137	.81	4.449	.59	0.418	ต่ำ	จุดแข็ง
รวมเฉลี่ย	3.301	.77	4.445	.58	0.346		

จากตารางที่ 14 สภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของวิธีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ **จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป** ($PNI_{Modified} = 0.504$) เป็นจุดอ่อนของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา และประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ **จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์** ($PNI_{Modified} = 0.472$) **จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม** ($PNI_{Modified} = 0.432$) และ**จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน** ($PNI_{Modified} = 0.418$) เป็นจุดแข็งของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ตารางที่ 15 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จำแนกตามรายด้าน

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่ พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น		การ วิเคราะห์ สภาพ แวดล้อม
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	PNI Modified	ผลการ จัดกลุ่ม	
จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชา ศึกษาทั่วไป	2.943	.88	4.428	.63	0.504	สูง	จุดอ่อน
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.913	.97	4.455	.62	0.529	สูง	จุดอ่อน
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.903	.92	4.407	.68	0.518	สูง	จุดอ่อน
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.013	.91	4.422	.69	0.467	ต่ำ	จุดแข็ง
จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ สังคม	3.125	.84	4.477	.58	0.432	ต่ำ	จุดแข็ง
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.181	.88	4.488	.63	0.410	ต่ำ	จุดแข็ง
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.029	.88	4.475	.59	0.477	ต่ำ	จุดแข็ง
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.098	.89	4.468	.61	0.442	ต่ำ	จุดแข็ง
จัดการเรียนรู้ด้วยการคิด เชิงวิเคราะห์วิจารณ์	3.045	.81	4.483	.59	0.472	ต่ำ	จุดแข็ง
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.105	.82	4.396	.56	0.415	ต่ำ	จุดแข็ง
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.990	.88	4.379	.64	0.464	ต่ำ	จุดแข็ง
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.038	.90	4.385	.65	0.443	ต่ำ	จุดแข็ง
จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ระดับนานาชาติและ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม	2.813	.84	4.387	.67	0.559	สูง	จุดอ่อน
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.811	.89	4.396	.68	0.563	สูง	จุดอ่อน
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.781	.91	4.379	.70	0.574	สูง	จุดอ่อน
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	2.848	.90	4.385	.72	0.539	สูง	จุดอ่อน
จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เป็นฐาน	3.137	.81	4.449	.59	0.418	ต่ำ	จุดแข็ง
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.198	.86	4.431	.62	0.385	ต่ำ	จุดแข็ง
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.101	.86	4.455	.62	0.436	ต่ำ	จุดแข็ง
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.113	.85	4.461	.62	0.433	ต่ำ	จุดแข็ง
รวม	3.301	.77	4.445	.58	0.346		

จากตารางที่ 15 สภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ **จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม** ($PNI_{Modified} = 0.559$) และ **จัดวิชาวผลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป** ($PNI_{Modified} = 0.504$) เป็นจุดอ่อนของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา และประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ **จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์** ($PNI_{Modified} = 0.472$) **จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม** ($PNI_{Modified} = 0.432$) และ **จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน** ($PNI_{Modified} = 0.418$) เป็นจุดแข็งของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ส่วนสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจำแนกตามความเป็นพลเมืองพบว่า มี 5 คุณลักษณะที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ **ด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.574$) **มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.563$) **มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.539$) ของการจัดการประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม **มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.529$) และ **มีทักษะทางประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.518$) ของการจัดวิชาวผลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คุณลักษณะดังกล่าวจึงเป็นจุดอ่อนของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา สำหรับจุดแข็งของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา มี 10 คุณลักษณะที่มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ **มีทักษะทางประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.477$) ของจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม **มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.467$) ของจัดวิชาวผลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป **มีทักษะทางประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.464$) **มีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.443$) ของการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ **มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย** ของจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ($PNI_{Modified} = 0.442$) **มีทักษะทางประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.436$) และ **มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.433$) ของ จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน **มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.415$) ของจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ **มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.410$) ของการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมและ**มีความรอบรู้ในประชาธิปไตยประชาธิปไตย** ($PNI_{Modified} = 0.385$) ของจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

ตารางที่ 16 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จำแนกตามรายด้านตามคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น		การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	PNI Modified	ผลการจัดกลุ่ม	
มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.014	.77	4.454	.56	0.477	ต่ำ	จุดแข็ง
1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป	2.913	.97	4.455	.62	0.529	สูง	จุดอ่อน
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม	3.181	.88	4.488	.59	0.410	ต่ำ	จุดแข็ง
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	3.105	.82	4.501	.56	0.449	ต่ำ	จุดแข็ง
4. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม	3.198	.86	4.396	.68	0.374	ต่ำ	จุดแข็ง
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน	3.041	.77	4.431	.62	0.457	ต่ำ	จุดแข็ง
มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.975	.81	4.439	.61	0.492	สูง	จุดอ่อน
1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป	2.903	.92	4.407	.68	0.518	สูง	จุดอ่อน
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม	3.098	.88	4.475	.61	0.444	ต่ำ	จุดแข็ง
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	2.990	.88	4.477	.64	0.497	ต่ำ	จุดแข็ง
4. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม	2.781	.91	4.379	.70	0.574	สูง	จุดอ่อน
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน	3.101	.86	4.455	.62	0.436	ต่ำ	จุดแข็ง

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึง ประสงค์		ความต้องการ จำเป็น		การ วิเคราะห์ สภาพ แวดล้อม
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	PNI Modified	ผลการ จัดกลุ่ม	
มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.022	.82	4.445	.58	0.470	ต่ำ	จุดแข็ง
1. จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชา ศึกษาทั่วไป	3.013	.91	4.422	.69	0.467	ต่ำ	จุดแข็ง
2. จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการ สังคม	3.098	.89	4.468	.64	0.442	ต่ำ	จุดแข็ง
3. จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิง วิเคราะห์วิจารณ์	3.038	.90	4.470	.65	0.471	ต่ำ	จุดแข็ง
4. จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ระดับนานาชาติและความ หลากหลายทางวัฒนธรรม	2.848	.90	4.385	.72	0.539	สูง	จุดอ่อน
5. จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เป็นฐาน	3.113	.85	4.461	.62	0.433	ต่ำ	จุดแข็ง
รวม	3.013	.77	4.445	.58	0.475		

จากตารางที่ 16 สภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ มีทักษะทางประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = .0492$) เป็นจุดอ่อนของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา และประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = .0477$) และมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = .0470$) เป็นจุดแข็งของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

4.2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาจัดกลุ่มค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ องค์กรประกอบของสภาพแวดล้อมภายนอก องค์กรประกอบของการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

โดยการนำค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูงที่สุด ลบด้วยค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำที่สุด และหารด้วย 2 แล้วนำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่มค่า $PNI_{Modified}$ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

$$\text{องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมภายนอก} [(0.502 - 0.324) \div 2 = 0.089]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.414 – 0.502

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.324 – 0.413

$$\text{องค์ประกอบของการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา} [(0.519 - 0.278) \div 2 = 0.1207]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.399 – 0.519

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.278 – 0.398

จำแนกตามรายด้านของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในตารางที่ 17

$$\text{องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา} [(0.462 - 0.444) \div 2 = 0.009]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.453 – 0.462

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.444 – 0.452

$$\text{องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมภายนอก} [(0.519 - 0.278) \div 2 = 0.120]$$

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.399 – 0.519

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.278 – 0.398

กำหนดให้ กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เป็นภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอกลยุทธ์ในการขจัดหรือลดภาวะคุกคาม สำหรับกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เป็นโอกาสของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอกลยุทธ์ที่จะเสริมโอกาส แล้วนำผลมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลในการจัดทำร่างกลยุทธ์ (ฉบับที่ 1) ในลำดับต่อไป ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ดังตารางที่ 17-18

ตารางที่ 17 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ในภาพรวม

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น		การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	PNI Modified	ผลการจัดกลุ่ม	
1. นโยบายของรัฐบาล (P)	3.024	.85	4.542	.54	0.502	สูง	ภาวะคุกคาม
1.1 มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.061	.94	4.522	.62	0.477	สูง	ภาวะคุกคาม
1.2 มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.994	.94	4.549	.62	0.519	สูง	ภาวะคุกคาม
1.3 มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.016	.98	4.555	.60	0.510	สูง	ภาวะคุกคาม
2. สภาพเศรษฐกิจ (E)	2.992	.80	4.479	.59	0.497	สูง	ภาวะคุกคาม
2.1 มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.972	.84	4.438	.64	0.493	สูง	ภาวะคุกคาม
2.2 มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.000	.89	4.527	.62	0.509	สูง	ภาวะคุกคาม
2.3 มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.005	.94	4.472	.68	0.488	สูง	ภาวะคุกคาม
3. สภาพสังคม (S)	3.018	.92	4.527	.59	0.500	สูง	ภาวะคุกคาม
3.1 มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.033	.99	4.550	.61	0.500	สูง	ภาวะคุกคาม
3.2 มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.000	1.0	4.533	.67	0.511	สูง	ภาวะคุกคาม
3.3 มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.022	.99	4.500	.65	0.489	สูง	ภาวะคุกคาม
4. สภาพเทคโนโลยี (T)	3.453	.84	4.572	.56	0.324	ต่ำ	โอกาส
1. มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.472	.96	4.600	.59	0.324	ต่ำ	โอกาส
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.555	.94	4.544	.68	0.278	ต่ำ	โอกาส
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.333	.94	4.572	.60	0.371	ต่ำ	โอกาส
รวม	3.121	.77	4.530	.54	0.451		

จากตารางที่ 17 สภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยจำแนกตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ **นโยบายของรัฐบาล** ($PNI_{Modified} = 0.502$) **สภาพสังคม** ($PNI_{Modified} = 0.500$) และ**สภาพเศรษฐกิจ** ($PNI_{Modified} = 0.496$) เป็นภาวะคุกคามของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา และประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ **สภาพเทคโนโลยี** ($PNI_{Modified} = 0.324$) เป็นโอกาสของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ตารางที่ 18 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ในภาพรวมจำแนกตามคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น		การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	PNI Modified	ผลการจัดกลุ่ม	
1 มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.134	.78	4.527	.56	0.444	ต่ำ	โอกาส
1.1 นโยบายของรัฐ	3.061	.94	4.522	.64	0.477	สูง	ภาวะคุกคาม
1.2 สภาพเศรษฐกิจ	2.972	.84	4.438	.62	0.476	สูง	ภาวะคุกคาม
1.3 สภาพสังคม	3.033	.99	4.550	.61	0.500	สูง	ภาวะคุกคาม
1.4 สภาพเทคโนโลยี	3.472	.96	4.600	.59	0.324	ต่ำ	โอกาส
2. มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.137	.83	4.538	.59	0.446	ต่ำ	โอกาส
2.1 นโยบายของรัฐ	2.994	.94	4.549	.62	0.519	สูง	ภาวะคุกคาม
2.2 สภาพเศรษฐกิจ	3.000	.89	4.527	.62	0.509	สูง	ภาวะคุกคาม
2.3 สภาพสังคม	3.000	1.0	4.533	.67	0.511	สูง	ภาวะคุกคาม
2.4 สภาพเทคโนโลยี	3.555	.94	4.544	.68	0.278	ต่ำ	โอกาส
3. มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.094	.87	4.525	.54	0.462	สูง	ภาวะคุกคาม
3.1 นโยบายของรัฐ	3.016	.98	4.555	.60	0.510	สูง	ภาวะคุกคาม
3.2 สภาพเศรษฐกิจ	3.005	.94	4.472	.68	0.488	สูง	ภาวะคุกคาม
3.3 สภาพสังคม	3.022	.99	4.500	.65	0.489	สูง	ภาวะคุกคาม
3.4 สภาพเทคโนโลยี	3.333	.94	4.572	.60	0.371	ต่ำ	โอกาส
รวม	3.121	.77	4.530	.54	0.451		

จากตารางที่ 18 สภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดยจำแนกตามคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ **นโยบายของรัฐบาล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจ** เป็นภาวะคุกคามของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาในทุกด้าน และประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ **สภาพเทคโนโลยี** เป็นโอกาสของสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาในทุกด้าน

4.3 กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ผู้วิจัยพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

4.3.1 ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 โดยนำข้อมูลจากวิธี SWOT Matrix

4.3.2 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล

4.3.3 ปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาเป็นฉบับที่ 2

4.3.4 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกลุ่ม

4.3.5 ปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา เป็นฉบับสมบูรณ์

รายละเอียดของแต่ละส่วนมีดังนี้

4.3.1 ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยนำข้อมูลจากวิธี SWOT Matrix ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามโดยใช้วิธี SWOT Matrix จะได้ จุดแข็ง – โอกาส (SO) , จุดอ่อน – โอกาส (WO), จุดแข็ง – ภาวะคุกคาม (ST) และ จุดอ่อน – ภาวะคุกคาม (WT)

ขั้นที่ 2 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากวิธี SWOT Matrix มาจำแนกตามองค์ประกอบของความเป็นพลเมือง ดังตารางที่ 19 - 20

ตารางที่ 19 SWOT Matrix การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต
นักศึกษา

<p>จุดแข็ง - จุดอ่อน</p> <p>โอกาส - ภาวะคุกคาม</p>	<p>จุดแข็ง (S)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.469$) มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.464$) 	<p>จุดอ่อน (W)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีทักษะทางประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.492$)
<p>โอกาส (O)</p> <p>1. สภาพเทคโนโลยี (T) ($PNI_{Modified} = 0.349$)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.371$) มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.342$) มีทักษะทางประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.278$) 	<p>จุดแข็ง - โอกาส (SO)</p> <ol style="list-style-type: none"> สภาพเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่เอื้อต่อจุดแข็งด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย สภาพเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่เอื้อต่อจุดแข็งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย 	<p>จุดอ่อน - โอกาส (WO)</p> <ol style="list-style-type: none"> สภาพเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่ช่วยลดจุดอ่อนด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย
<p>ภาวะคุกคาม (T)</p> <p>1. นโยบายของรัฐบาล (P) ($PNI_{Modified} = 0.502$)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีทักษะทางประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.519$) มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.510$) มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.473$) <p>2. สภาพสังคม (S) ($PNI_{Modified} = 0.500$)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีทักษะทางประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.511$) มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.500$) มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.489$) <p>3. สภาพเศรษฐกิจ (E) ($PNI_{Modified} = 0.496$)</p> <ol style="list-style-type: none"> มีทักษะทางประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.509$) มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.493$) มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.482$) 	<p>จุดแข็ง - ภาวะคุกคาม (ST)</p> <ol style="list-style-type: none"> นโยบายของรัฐบาลเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย นโยบายของรัฐบาลเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย สภาพเศรษฐกิจเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย สภาพเศรษฐกิจเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย สภาพสังคมเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย สภาพสังคมเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย 	<p>จุดอ่อน - ภาวะคุกคาม (WT)</p> <ol style="list-style-type: none"> นโยบายของรัฐบาลเป็นภาวะคุกคามต่อจุดอ่อนด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย สภาพสังคมเป็นภาวะคุกคามต่อจุดอ่อนด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย สภาพเศรษฐกิจเป็นภาวะคุกคามต่อจุดอ่อนด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย

ตารางที่ 20 SO / ST / WO / WT การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต
นักศึกษาด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	SO / ST / WO / WT
มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	<p>จุดแข็ง – โอกาส (SO)</p> <p>1. สภาพเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่เอื้อต่อจุดแข็งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย</p> <p>จุดแข็ง – ภาวะคุกคาม (ST)</p> <p>1. นโยบายของรัฐบาลเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย</p> <p>2. สภาพเศรษฐกิจเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย</p> <p>3. สภาพสังคมเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย</p> <p>จุดอ่อน – โอกาส (WO)</p> <p>-</p> <p>จุดอ่อน – ภาวะคุกคาม (WT)</p> <p>-</p>

จากตารางที่ 20 การวิเคราะห์ SO / ST / WO / WT การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา พบว่า การสร้างความเป็นพลเมือง มีจุดแข็ง – โอกาส (SO) 1 ข้อ มีจุดแข็ง – ภาวะคุกคาม (ST) 3 ข้อ

ตารางที่ 21 SO / ST / WO / WT การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต
นักศึกษาด้านมีทักษะทางวิชาชีพไทย

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	SO / ST / WO / WT
มีทักษะทางวิชาชีพไทย	<p>จุดแข็ง – โอกาส (SO)</p> <p>-</p> <p>จุดแข็ง – ภาวะคุกคาม (ST)</p> <p>จุดอ่อน – โอกาส (WO)</p> <p>1. สภาพเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่ช่วยลดจุดอ่อนด้านมีทักษะทางวิชาชีพไทย</p> <p>จุดอ่อน – ภาวะคุกคาม (WT)</p> <p>1. นโยบายของรัฐบาลเป็นภาวะคุกคามต่อจุดอ่อนด้านมีทักษะทางวิชาชีพไทย</p> <p>2. สภาพสังคมเป็นภาวะคุกคามต่อจุดอ่อนด้านมีทักษะทางวิชาชีพไทย</p> <p>3. สภาพเศรษฐกิจเป็นภาวะคุกคามต่อจุดอ่อนด้านมีทักษะทางวิชาชีพไทย</p>

จากตารางที่ 21 การวิเคราะห์ SO / ST / WO / WT การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา พบว่าการสร้างความเป็นพลเมือง มี มีจุดอ่อน - โอกาส (WO) 1 ข้อ และมีจุดอ่อน – ภาวะคุกคาม (WT) 3 ข้อ

ตารางที่ 22 SO / ST / WO / WT การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต
นักศึกษาด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา	SO / ST / WO / WT
มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	<p>จุดแข็ง – โอกาส (SO)</p> <p>1. สภาพเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่เอื้อต่อจุดแข็งด้านมีความรอบรู้ ในประชาธิปไตย</p> <p>จุดแข็ง – ภาวะคุกคาม (ST)</p> <p>1. นโยบายของรัฐบาลเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีส่วนร่วม ในประชาธิปไตย</p> <p>2. สภาพเศรษฐกิจเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีส่วนร่วมใน ประชาธิปไตย</p> <p>3. สภาพสังคมเป็นภาวะคุกคามต่อจุดแข็งด้านมีส่วนร่วมใน ประชาธิปไตย</p> <p>จุดอ่อน – โอกาส (WO)</p> <p>-</p> <p>จุดอ่อน – ภาวะคุกคาม (WT)</p> <p>-</p>

จากตารางที่ 22 การวิเคราะห์ SO / ST / WO / WT การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา พบว่า การสร้างความเป็นพลเมือง มีจุดแข็ง – โอกาส (SO) 1 ข้อ
มีจุดแข็ง – ภาวะคุกคาม (ST) 3 ข้อ

ขั้นที่ 3 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก SWOT Matrix มาร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1

ดำเนินการร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 โดยใช้ผลการวิจัยที่พบ คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามที่เชื่อมโยงกับค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 กำหนดกลยุทธ์หลักจากกรอบแนวคิดความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย มีทักษะทางประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย

3.2 กำหนดกลยุทธ์รองจากกรอบแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบการสร้างความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย

3.2.1 จัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

3.2.2 จัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม

3.2.3 จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์

3.2.4 จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทาง

วัฒนธรรม

3.2.5 จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

3.3 กำหนดวิธีดำเนินการจากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย

3.3.1 สภาพแวดล้อมภายนอก คือ ด้านนโยบายของรัฐบาล ด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านสภาพสังคม และด้านสภาพเทคโนโลยี

3.3.2 สภาพแวดล้อมภายใน คือ ความเป็นพลเมืองและการสร้างความเป็นพลเมือง
ดังตารางที่ 23 – 24

ตารางที่ 23 ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ผลสรุป SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง
WO, WT	1. ปฏิรูปการบริหาร สถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างทักษะทาง ประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา	1. ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ระดับนานาชาติและความหลากหลายทาง วัฒนธรรมเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษา 2. ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษา ทั่วไปเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของ นิสิตนักศึกษา
SO, ST	2. ปฏิรูปการบริหาร สถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ในประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา	1. ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัด ประสบการณ์ระดับนานาชาติและ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษา 2. ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิง วิเคราะห์วิจารณ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา
	3. ปฏิรูปการบริหาร สถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความรอบรู้ ในประชาธิปไตยของ นิสิตนักศึกษา	1. ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวด วิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างความรอบรู้ ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา 2. ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความรอบรู้ ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

จากตารางที่ 23 พบว่า กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการใช้วิธี SWOT Matrix ประกอบด้วย กลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ และกลยุทธ์รอง 6 กลยุทธ์ โดยเป็นกลยุทธ์ SO – ST จำนวน 2 กลยุทธ์ และกลยุทธ์ WO - WT จำนวน 1 กลยุทธ์

ตารางที่ 24 ร่างกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินงาน การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1

SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	วิธีดำเนินการ
WO,WT	1. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	1. ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> จัดประชุมสัมมนาระดับนานาชาติด้านความเป็นพลเมืองเพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีทักษะพื้นฐานทางประชาธิปไตย จัดโครงการในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทางประชาธิปไตยในระดับนานาชาติระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินกิจกรรมในการสร้างความเป็นพลเมือง จัดตั้งศูนย์พลเมืองศึกษาในระดับนานาชาติเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าและวิจัยในการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา จัดให้มีการเลือกตั้งและการปกครองตนเองของนิสิตนักศึกษาในรูปแบบสภานิสิต/องค์กรนิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา จัดตั้งชมรม/ชุมนุม/ศูนย์อาสาสมัครเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่ นิสิตนักศึกษา
		2. ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างทักษะ	<ol style="list-style-type: none"> จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาพลเมืองศึกษาโดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษามีการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตย พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองศึกษา

		ทางประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษา	เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะ ทางประชาธิปไตย
SO,ST	2. ปฏิรูปการ บริหาร สถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างการมี ส่วนร่วมใน ประชาธิปไตย ของ นิสิตนักศึกษา	1. ปฏิรูปการจัด การเรียนรู้ด้วย ประสบการณ์ ระดับนานาชาติ และ ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม เพื่อสร้าง การมีส่วนร่วม ในประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษา	1. จัดการแลกเปลี่ยนนิสิตนักศึกษา ในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประชาธิปไตยในระดับนานาชาติเพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วม ทางประชาธิปไตย 2. จัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปมี ส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3. พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพใน การจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับ นานาชาติและความหลากหลายทาง วัฒนธรรม
		2. ปฏิรูปการจัด การเรียนรู้ด้วย การคิดเชิง วิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อสร้าง การมีส่วนร่วมใน ประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษา	1. จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้น ให้นิสิตนักศึกษา มีการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ในทุกรายวิชา 2. พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพใน การจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์ วิจารณ์ 3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาของ สังคมเป็นตัวตั้งที่ให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปมี ส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของ สังคม
	3. ปฏิรูป การบริหาร สถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้าง ความรอบรู้	1. ปฏิรูปการจัด วิชาพลเมืองศึกษา ในหมวดวิชา ศึกษาทั่วไปเพื่อ สร้างความรอบรู้	1. จัดหรือปรับปรุงวิชาพลเมืองศึกษาให้มี ลักษณะเชิงรุกในการสร้างความรอบรู้ใน ประชาธิปไตย 2. จัดตั้งเครือข่ายวิชาพลเมืองศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาวิชา

	ในประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษา	ในประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษา	พลเมืองศึกษาสำหรับคณาจารย์และ นักศึกษา 3. สนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชา พลเมืองศึกษา
		2. ปฏิรูปการจัด การเรียนรู้โดยใช้ โครงการเป็นฐาน เพื่อสร้าง ความรอบรู้ใน ประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษา	1. สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความรอบรู้ในประชาธิปไตยโดย ใช้โครงการเป็นฐาน 2. จัดเวทีเพื่อการนำเสนอโครงการการสร้าง ความเป็นพลเมืองของคณาจารย์และ นักศึกษา 3. พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัด การเรียนรู้โดยการใช้โครงการเป็นฐาน

4.3.2 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหาร

สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็น
รายบุคคล

นำเสนอผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำร่างกลยุทธ์
การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 ไปให้
ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholders) ตรวจสอบความเหมาะสม
และความเป็นไปได้ เป็นรายบุคคล ดังแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 สถานภาพของผู้ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหาร
สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1

กลุ่ม ที่	ข้อมูลพื้นฐาน / สถานภาพ	รวม	
		จำนวน	ร้อยละ
1	นักวิชาการด้านการบริหารสถาบันอุดมศึกษาจาก กระทรวงศึกษาธิการ	5	25
2	นักวิชาการด้านการบริหารสถาบันอุดมศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา	5	25
3	ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา	5	25
4	นักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการจัดทำกลยุทธ์	5	25
รวม		20	100.00

จากตารางที่ 25 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ๑
มีจำนวน 20 คน เป็นนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 5 คน
เป็นนักวิชาการด้านการบริหารสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 คน เป็นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา
จำนวน 5 คน และเป็นนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการจัดทำกลยุทธ์ จำนวน 5 คน

ตารางที่ 26 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง
ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา
ฉบับที่ 1

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.80	.41	มากที่สุด	4.60	.50	มากที่สุด
1.1 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.50	.68	มากที่สุด	4.40	.82	มาก
1.2 ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.80	.41	มากที่สุด	4.60	.50	มากที่สุด
2. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.80	.41	มากที่สุด	4.70	.40	มากที่สุด
2.1 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.70	.47	มากที่สุด	4.50	.68	มากที่สุด
2.2 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.70	.47	มากที่สุด	4.60	.68	มากที่สุด

3. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.90	.30	มากที่สุด	4.60	.50	มากที่สุด
3.1 ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.80	.41	มากที่สุด	4.70	.40	มากที่สุด
3.2 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.80	.41	มากที่สุด	4.60	.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 26 พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 1 ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=4.80$, $S.D =.41$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{x}=4.60$, $S.D =.50$) กลยุทธ์รองที่ 1.1 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษามีความเหมาะสม ($\bar{x}= 4.50$, $S.D =.68$) อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{x}= 4.40$, $S.D =.82$) กลยุทธ์รองที่ 1.2 ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}= 4.80$, $S.D =.41$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{x}= 4.60$, $S.D =.50$)

กลยุทธ์หลักที่ 2 ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษามีความเหมาะสม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}= 4.80$, $S.D =.41$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{x}=4.70$, $S.D =.40$) กลยุทธ์รองที่ 2.1 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษามีความเหมาะสม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}= 4.70$, $S.D =.47$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{x}=4.50$, $S.D =.68$) กลยุทธ์รองที่ 2.2 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษามีความเหมาะสม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=4.70$, $S.D =.47$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{x}=4.60$, $S.D =.68$)

กลยุทธ์หลักที่ 3 ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษาที่มีความเหมาะสม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (\bar{x} =4.90, S.D =.30) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด (\bar{x} = 4.60, S.D =.50) กลยุทธ์รองที่ 3.1 ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมือง ศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาที่มีความเหมาะสม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (\bar{x} =4.80, S.D =.41) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด (\bar{x} =4.70, S.D =.40) กลยุทธ์รองที่ 3.2 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาที่มีความเหมาะสม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (\bar{x} = 4.80, S.D =.41) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับความเป็นไปได้มากที่สุด (\bar{x} = 4.60, S.D =.50)

ตารางที่ 27 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของวิธีดำเนินการของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา						
1.1 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา						
1. จัดประชุมสัมมนาระดับนานาชาติด้านความเป็นพลเมืองเพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีทักษะพื้นฐานทางประชาธิปไตย	4.60	.681	มากที่สุด	4.36	.80	มากที่สุด
2. จัดโครงการในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางประชาธิปไตยในระดับนานาชาติระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินกิจกรรมในการสร้างความเป็นพลเมือง	4.60	.681	มากที่สุด	4.50	.68	มากที่สุด
3. จัดตั้งศูนย์พลเมืองศึกษาในระดับนานาชาติเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าและวิจัยในการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.40	.681	มาก	4.30	.80	มาก
4. จัดให้มีการเลือกตั้งและและการปกครองตนเองของนิสิตนักศึกษาในรูปแบบสภานิสิต/องค์กรนิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	4.80	.410	มากที่สุด	4.90	.30	มากที่สุด

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
5. จัดตั้งชมรม/ชุมนุม/ศูนย์อาสาสมัคร เพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่ นิสิตนักศึกษา	4.80	.410	มากที่สุด	4.90	.30	มากที่สุด
1.2 ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมืองในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของ นิสิตนักศึกษา						
1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชา พลเมืองศึกษาโดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ ลงมือปฏิบัติเพื่อให้นิสิตนักศึกษาให้มี ทักษะทางประชาธิปไตย	4.80	.410	มากที่สุด	4.70	.47	มากที่สุด
2. พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพใน การจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองศึกษาเพื่อ พัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทาง ประชาธิปไตย	4.80	.410	มากที่สุด	4.70	.47	มากที่สุด
2. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา						
2.1 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทาง วัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา						
1. จัดการแลกเปลี่ยนนิสิตนักศึกษาใน การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประชาธิปไตยในระดับนานาชาติเพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วม ทางประชาธิปไตย	4.50	.688	มากที่สุด	4.30	.80	มาก
2. จัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปมี ส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	4.70	.470	มากที่สุด	4.70	.47	มากที่สุด
3. พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพใน การจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับ	4.60	.681	มากที่สุด	4.60	.68	มากที่สุด

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม						
2.2 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา						
1. จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษามีการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ในทุกรายวิชา	4.70	.470	มากที่สุด	4.60	.50	มากที่สุด
2. พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	4.80	.410	มากที่สุด	4.70	.47	มากที่สุด
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาของสังคมเป็นตัวตั้งที่ให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ไข้ปัญหาของสังคม	4.70	.470	มากที่สุด	4.80	.41	มากที่สุด
3. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา						
3.1 ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา						
1. จัดหรือปรับปรุงวิชาพลเมืองศึกษาให้มีลักษณะเชิงรุกในการสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตย	4.70	.470	มากที่สุด	4.60	.50	มากที่สุด
2. จัดตั้งเครือข่ายวิชาพลเมืองศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาวิชาพลเมืองศึกษาสำหรับคณาจารย์และนักศึกษา	4.50	.688	มากที่สุด	4.40	.82	มากที่สุด
3. สนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาพลเมืองศึกษา	4.80	.410	มากที่สุด	4.60	.50	มากที่สุด

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.2 ปฏิรูปการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา						
1. สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ความรอบรู้ในประชาธิปไตยโดยใช้โครงการเป็นฐาน	4.70	.470	มากที่สุด	4.70	.47	มากที่สุด
2. จัดเวทีเพื่อการนำเสนอโครงการการสร้างความเป็นพลเมืองของคณาจารย์และนักศึกษา	4.60	.681	มากที่สุด	4.40	.82	มาก
3. พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงการเป็นฐาน	4.90	.308	มากที่สุด	4.70	.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 27 พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 1 กลยุทธ์รองที่ 1.1 มีวิธีดำเนินการ 5 วิธี ได้แก่ (1) จัดประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติด้านความเป็นพลเมืองเพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีทักษะพื้นฐานทางประชาธิปไตย (2) จัดโครงการในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางประชาธิปไตยในระดับนานาชาติระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินกิจกรรมในการสร้างความเป็นพลเมือง (3) จัดตั้งศูนย์พลเมืองศึกษาในระดับนานาชาติเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าและวิจัยในการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา (4) จัดให้มีการเลือกตั้งและการปกครองตนเองของนิสิตนักศึกษาในรูปแบบสภานิสิต/องค์กรนิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา (5) จัดตั้งชมรม/ชุมนุม/ศูนย์อาสาสมัครเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา

กลยุทธ์หลักที่ 1 กลยุทธ์รองที่ 1.2 มีวิธีดำเนินการ 2 วิธี ได้แก่ (1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาพลเมืองศึกษาโดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้นิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย (2) พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองศึกษาเพื่อพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย

กลยุทธ์หลักที่ 2 กลยุทธ์รองที่ 2.1 มีวิธีดำเนินการ 3 วิธี ได้แก่ (1) จัดการแลกเปลี่ยนนิสิตนักศึกษาในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยในระดับนานาชาติเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย (2) จัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่

เกี่ยวข้องกับชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (3) พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์หลักที่ 2 กลยุทธ์รองที่ 2.2 มีวิธีดำเนินการ 3 วิธี ได้แก่ (1) จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษา มีการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ในทุกรายวิชา (2) พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์และ (3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาของสังคมเป็นตัวตั้งที่ให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของสังคม

กลยุทธ์หลักที่ 3 กลยุทธ์รองที่ 3.1 มีวิธีดำเนินการ 3 วิธี ได้แก่ (1) จัดหรือปรับปรุงวิชาพลเมืองศึกษาให้มีลักษณะเชิงรุกในการสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตย (2) จัดตั้งเครือข่ายวิชาพลเมืองศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาวิชาพลเมืองศึกษาสำหรับคณาจารย์และนักศึกษาและ (3) สนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาพลเมืองศึกษา

กลยุทธ์หลักที่ 3 กลยุทธ์รองที่ 3.2 มีวิธีดำเนินการ 3 วิธี ได้แก่ (1) สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ความรอบรู้ในประชาธิปไตยโดยใช้โครงการเป็นฐาน (2) จัดเวทีเพื่อการนำเสนอโครงการการสร้างความเป็นพลเมืองของคณาจารย์และนักศึกษา (3) พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงการเป็นฐาน

จากตารางที่ 26-27 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholders) มีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 สรุปได้ดังนี้

1. กลยุทธ์หลักและกลยุทธ์รอง ไม่มีข้อเสนอแนะ

2. วิธีดำเนินการ มีข้อเสนอปรับปรุง ดังนี้

2.1 ควรระบุให้ชัดเจนว่าใครเป็นผู้มีบทบาทในการดำเนินการในแต่ละข้อนั้น

2.2 ปรับการเขียนภาษาให้เป็นเชิงวิชาการมากกว่าการใช้ภาษาพูด จะเหมาะสม

มากยิ่งขึ้น

2.3 ปรับวิธีดำเนินการ กลยุทธ์รองที่ 1.1 (1) ตัดคำว่า “พื้นฐาน” ออก

2.4 ปรับวิธีดำเนินการ กลยุทธ์รองที่ 1.1 (5) ตัดคำว่า “พื้นฐาน” ออก

2.5 ปรับวิธีดำเนินการ กลยุทธ์รองที่ 1.2 (2) ตัดคำว่า “ศักยภาพ” ออก เปลี่ยนคำว่า “ผู้สอน” เป็น คำว่า คณาจารย์

2.6 ปรับวิธีดำเนินการ กลยุทธ์รองที่ 2.1 (3) ให้ตัดคำว่า “ศักยภาพ” ออกและเปลี่ยนคำว่า “ผู้สอน” เป็น คำว่า คณาจารย์

2.7 ปรับวิธีดำเนินการ กลยุทธ์รองที่ 2.2 (2) เปลี่ยนคำว่า “ผู้สอน” เป็น คำว่า คณาจารย์

2.8 ชื่อกลยุทธ์รองควรปรับโดยให้ตัดคำว่า “ปฏิรูป” ออก และให้เปลี่ยนโดยใช้คำอื่นแทน

4.3.3 ปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา เป็นฉบับที่ 2

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholders) ในส่วนที่ 2 มาปรับปรุงกลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินการ ของกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 1 เพื่อพัฒนาเป็นร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 28 ดังนี้

ตารางที่ 28 ร่างกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินงาน การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2

SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	วิธีดำเนินการ
WO,WT	1. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	1.1 จัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	1. จัดประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติด้านความเป็นพลเมืองเพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีทักษะทางประชาธิปไตย 2. จัดโครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางประชาธิปไตยในระดับนานาชาติระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินกิจกรรมในการสร้างความเป็นพลเมือง 3. จัดตั้งศูนย์พลเมืองศึกษาในระดับนานาชาติเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าและวิจัยในการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา 4. ส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งและและการปกครองตนเองของนิสิตนักศึกษาในรูปแบบสภานิสิต/องค์กรนิสิตนักศึกษา

SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	วิธีดำเนินการ
			<p>เพื่อเสริมสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา</p> <p>5. จัดตั้งชมรม/ชุมนุม/ศูนย์อาสาสมัคร เพื่อฝึกทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่ นิสิตนักศึกษา</p>
		<p>1.2 จัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา</p>	<p>1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาพลเมืองศึกษาโดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ นักศึกษามีการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตย</p> <p>2. พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย</p>
SO,ST	<p>2. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา</p>	<p>2.1 จัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติ และ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา</p>	<p>1. จัดการแลกเปลี่ยนนิสิตนักศึกษา ในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยในระดับนานาชาติ เพื่อให้ นิสิตนักศึกษา ได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย</p> <p>2. จัดกิจกรรมให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม</p> <p>3. พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม</p>
		<p>2.2 จัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อสร้าง</p>	<p>1. จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้นักศึกษา มีการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ในทุกรายวิชา</p>

SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	วิธีดำเนินการ
		<p>การมีส่วนร่วมใน ประชาธิปไตย ของนิสิต นักศึกษา</p>	<p>2. พัฒนาคุณภาพ ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิง วิเคราะห์วิจารณ์</p> <p>3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา ของสังคมเป็นตัวตั้งที่ให้นิสิตนักศึกษาเข้า ไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา ของสังคม</p>
	<p>3. ปฏิรูป การบริหาร สถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้าง ความรอบรู้ ประชาธิปไตย ของนิสิตนักศึกษา</p>	<p>3.1 จัดวิชา พลเมืองศึกษาใน หมวดวิชาศึกษา ทั่วไปเพื่อสร้าง ความรอบรู้ใน ประชาธิปไตย ของนิสิต นักศึกษา</p>	<p>1. จัดหรือปรับปรุงวิชาพลเมืองศึกษาให้มี ลักษณะเชิงรุกในการสร้างความรอบรู้ใน ประชาธิปไตย</p> <p>2. จัดตั้งเครือข่ายวิชาพลเมืองศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาวิชา พลเมืองศึกษาสำหรับคณาจารย์และ นักศึกษา</p> <p>3. สนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชา พลเมืองศึกษา</p>
		<p>3.2 จัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงการ เป็นฐานเพื่อสร้าง ความรอบรู้ใน ประชาธิปไตย ของนิสิต นักศึกษา</p>	<p>1. สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อ พัฒนาความรอบรู้ในประชาธิปไตยโดยใช้ โครงการเป็นฐาน</p> <p>2. จัดเวทีเพื่อการนำเสนอโครงการ การสร้างความเป็นพลเมืองของคณาจารย์ และนักศึกษา</p> <p>3. พัฒนาคุณภาพ ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ เป็นฐาน</p>

4.3.4 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหาร สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาฉบับที่ 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็น กลุ่ม

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2 ไปใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) สรุปผลได้ดังนี้

1) ความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กลยุทธ์หลักที่นำเสนอทั้ง 3 กลยุทธ์มีความเหมาะสมดีแล้ว ซึ่งการนำกลยุทธ์หลักทั้ง 3 ไปใช้ในเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาบัณฑิตให้มีความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กลยุทธ์รอง มีความเหมาะสมดีแล้วเช่นกัน แต่มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุง การใช้คำในการกำหนดชื่อกลยุทธ์เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของแต่ละกลยุทธ์เนื่องจากใช้คำว่าปฏิรูปเหมือนกันในทุกกลยุทธ์รองจึงควรมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เห็นลำดับความสำคัญของแต่ละกลยุทธ์เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง

วิธีดำเนินการ ในการนำกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาไปใช้ มีความเหมาะสมดีแล้ว แต่มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เช่น ควรระบุให้ชัดเจนเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีดำเนินการ ควรปรับเรียงประเด็นของวิธีดำเนินการตามลำดับของการดำเนินการ ควรระบุองค์กร หน่วยงาน หรือผู้ปฏิบัติงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการให้ชัดเจน และควรนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกมาใช้ในการเสนอแนะวิธีดำเนินการ นอกจากนี้ควรเขียนวิธีการดำเนินการให้มีการครอบคลุมกระบวนการบริหารทั้งสามด้าน คือ การวางแผน การนำไปปฏิบัติและการประเมินผล

2) ความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า กลยุทธ์หลักที่นำเสนอทั้ง 2 กลยุทธ์มีความเป็นไปได้สูง หากผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา กลยุทธ์รองที่นำเสนอทั้ง 6 กลยุทธ์มีความเป็นไปได้สูง ส่วนวิธีดำเนินการที่นำเสนอในแต่ละประเด็นนั้นมีความเป็นไปได้สูงเช่นกัน แต่ยังมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงในแต่ละประเด็นให้มีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติมากยิ่งขึ้นต่อไป

3) ข้อเสนอแนะของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกัน โดยมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และวิธีดำเนินการ ของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับที่ 2 ดังนี้

3.1 กลยุทธ์หลักที่ 1 ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

3.1.1 กลยุทธ์รองที่ 1.1 เสนอปรับชื่อกลยุทธ์รอง เป็น : ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

เสนอให้ปรับวิธีดำเนินการ ดังนี้

(1) ปรับการเขียนวิธีดำเนินการใน ข้อ 4 ย่อย ควรปรับเป็น จัดโครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางประชาธิปไตยในระดับนานาชาติระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินกิจกรรมในการสร้างความเป็นพลเมือง

(2) ปรับการเขียนวิธีดำเนินการใน ข้อ 5 ย่อย เป็น สร้างภาคีเครือข่ายสภานิสิต/องค์กรนิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

(3) เพิ่มวิธีดำเนินการ ในข้อย่อยข้อที่ 1 เป็น กำหนดนโยบายในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา ข้อ 7 สร้างความร่วมมือกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ให้แก่นิสิตนักศึกษา ข้อ 8 สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา ข้อ 9 ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา

3.1.2 กลยุทธ์รองที่ 1.2 เสนอปรับชื่อกลยุทธ์รอง เป็น : เปลี่ยนกระบวนการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

เสนอให้ปรับวิธีดำเนินการ ดังนี้

(1) ปรับลำดับข้อ จากข้อย่อยข้อที่ 1 มาเป็นข้อย่อยข้อที่ 2 และจากข้อย่อยข้อที่ 2 มาเป็นข้อย่อยข้อที่ 3

(2) ปรับการเขียนวิธีดำเนินการใน ข้อ 3 ย่อย เป็น จัดกิจกรรมในวิชาพลเมืองศึกษาโดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษามีการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตย

(3) เพิ่มวิธีดำเนินการ ในข้อย่อข้อที่ 1 กำหนดนโยบายให้มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในวิชาพลเมืองศึกษาให้เน้นการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา ข้อ 4 ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของแหล่งฝึกประสบการณ์ทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา ข้อ 5 สนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยในการจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองศึกษา ข้อ 6 ประเมินผลการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

3.2 กลยุทธ์หลักที่ 2 ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

3.2.1 กลยุทธ์รองที่ 2.1 เสนอปรับชื่อกลยุทธ์รอง เป็น : เสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

เสนอให้ปรับวิธีดำเนินการ ดังนี้

(1) ปรับลำดับข้อ จากข้อย่อข้อที่ 1 มาเป็นข้อย่อข้อที่ 2 และจากข้อย่อข้อที่ 2 มาเป็นข้อย่อข้อที่ 3 และข้อย่อข้อที่ 3 ไปเป็นข้อย่อข้อที่ 4

(2) ปรับการเขียนวิธีดำเนินการใน ข้อ 2 ย่อย เป็น พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาตินานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

(3) เพิ่มวิธีดำเนินการ ในข้อย่อ ข้อที่ 1 กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา ข้อ 5 สนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา และข้อ 6 ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาตินานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา

3.2.2 กลยุทธ์รองที่ 2.2 เสนอปรับชื่อกลยุทธ์รองเป็น ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ให้เน้นเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

เสนอให้ปรับวิธีดำเนินการ ดังนี้

(1) เพิ่มวิธีดำเนินการเป็นข้อย่อข้อที่ 1 พัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์

(2) ปรับลำดับข้อ จากข้อย่อข้อที่ 1 ย้าย มาเป็นข้อ 4 ย่อย

(3) ปรับการเขียนวิธีดำเนินการใน ข้อ 3 ย่อย เป็น จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาของสังคมเป็นกรอบแนวคิดให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของสังคม

(4) เพิ่มวิธีดำเนินการ ในข้อย่อย 1 กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา ข้อ 5 จัดโครงการส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในการสร้างการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา ข้อ 6 สนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา และ ข้อ 7 ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ให้เน้นเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

3.3) ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

3.3.1) กลยุทธ์รองที่ 3.1 เสนอปรับชื่อกลยุทธ์รอง เป็น : เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เน้นการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

เสนอให้ปรับวิธีดำเนินการ ดังนี้

(1) เพิ่มวิธีดำเนินการใน ข้อ 1 กำหนดวิชาพลเมืองศึกษาไว้ในมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 5 สร้างความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลเมืองศึกษา ข้อ 6 สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพลเมืองศึกษา และข้อ 7 ประเมินผลการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เน้นการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

(2) ปรับการเขียนข้อย่อยข้อที่ 3 เป็น สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาพลเมืองศึกษา

3.3.2) กลยุทธ์รองที่ 3.2 เสนอปรับชื่อกลยุทธ์รอง เป็น : ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาโดยใช้โครงการเป็นฐานให้มีการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

เสนอให้ปรับวิธีดำเนินการ ดังนี้

(1) เพิ่มวิธีดำเนินการใน ข้อ 1 กำหนดนโยบายส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรอบรู้ในประชาธิปไตยโดยใช้โครงการเป็นฐาน ข้อ 4 จัดโครงการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาเรียนรู้ประชาธิปไตยจากชุมชน และ ข้อ 5 สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา และ ข้อ 6 ประเมินผลการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาโดยใช้โครงการเป็นฐานให้มีการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

(2) ปรับลำดับข้อ จาก ข้อ 1 ย่อย เป็น ข้อ 2 ย่อย จากข้อ 2 ย่อย เป็นข้อ 3 ย่อย

4.3.5 ปรับปรุงร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับสมบูรณ์

นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในส่วนที่ 4.3.4 มาพัฒนาเป็นกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ฉบับสมบูรณ์ ดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	วิธีดำเนินการ
WO,WT	1.ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	1.1 ยกย่องคุณภาพการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับชาตินานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดนโยบายในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่ นิสิตนักศึกษา จัดตั้งศูนย์พลเมืองศึกษาในระดับชาตินานาชาติเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าและวิจัยในการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยของ นิสิตนักศึกษา จัดประชุมสัมมนาระดับชาติ นานาชาติ ด้านความเป็นพลเมืองเพื่อส่งเสริมให้นิสิต นักศึกษามีทักษะทางประชาธิปไตย จัดโครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางประชาธิปไตยในระดับชาติ นานาชาติระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินกิจกรรมในการสร้างความเป็นพลเมือง สร้างภาคีเครือข่ายสถานิสิต/นักศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของ นิสิตนักศึกษา จัดตั้งชมรม/ชุมนุม/ศูนย์อาสาสมัครเพื่อฝึกทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่ นิสิตนักศึกษา

SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	วิธีดำเนินการ
			<p>7. สร้างความร่วมมือกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ให้แก่นิสิตนักศึกษา</p> <p>8. สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา</p> <p>9. ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา</p>
		<p>1.2 เปลี่ยนกระบวนทัศน์การจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา</p>	<p>1. กำหนดนโยบายให้มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในวิชาพลเมืองศึกษาให้เน้นการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา</p> <p>2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาพลเมืองศึกษาโดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตย</p> <p>3. พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย</p> <p>4. ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของแหล่งฝึกประสบการณ์ทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา</p> <p>5. สนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการพัฒนาทักษะทางประชาธิปไตยในการจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองศึกษา</p>

SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	วิธีดำเนินการ
			6. ประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา
SO,ST	2. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	2.1 เสริมสร้างขีดความสามารถการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติ และ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดนโยบายในการส่งเสริมจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยให้แก่ นิสิตนักศึกษา 2. พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3. จัดการแลกเปลี่ยนนิสิตนักศึกษาในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยในระดับนานาชาติเพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย 4. จัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 5. สนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยให้แก่ นิสิตนักศึกษา 6. ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยให้แก่ นิสิตนักศึกษา
		2.2 ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้	1. กำหนดนโยบายให้มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดวิเคราะห์วิจารณ์

SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	วิธีดำเนินการ
		<p>ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา</p>	<p>2. พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์</p> <p>3. จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษามีการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ในทุกรายวิชา</p> <p>4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาของสังคมเป็นกรอบแนวคิดให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน</p> <p>5. สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์</p> <p>6. ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา</p>
	<p>3. ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความรอบรู้ประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา</p>	<p>3.1 เพิ่มประสิทธิภาพการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เน้นการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา</p>	<p>1. กำหนดวิชาพลเมืองศึกษาไว้ในมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา</p> <p>2. จัดตั้งเครือข่ายวิชาพลเมืองศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาวิชาพลเมืองศึกษาสำหรับคณาจารย์และนักศึกษา</p> <p>3. สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาพลเมืองศึกษา</p> <p>4. จัดหรือปรับปรุงวิชาพลเมืองศึกษาให้มีลักษณะเชิงรุกในการสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตย</p>

SWOT Matrix	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	วิธีดำเนินการ
			5. สร้างความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลเมืองศึกษา 6. สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพลเมืองศึกษา 7. ประเมินผลการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เน้นการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา
		3.2 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาโดยใช้โครงการเป็นฐานให้มีการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา	1. กำหนดนโยบายส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรอบรู้ในประชาธิปไตยโดยใช้โครงการเป็นฐาน 2. พัฒนาคณาจารย์ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน 3. จัดเวทีเพื่อการนำเสนอโครงการการสร้างความเป็นพลเมืองของคณาจารย์และนักศึกษา 4. จัดโครงการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาเรียนรู้ประชาธิปไตยจากชุมชน 5. สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา 6. ประเมินผลการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชา โดยใช้โครงการเป็นฐานให้มีการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา 2) วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา และ 3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 122 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 94 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย อธิการบดี 1 คน รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ 1 คน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา 1 คน และคณบดี 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 470 คน

เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบตรวจสอบร่างกลยุทธ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สำหรับบทนี้ นำเสนอเกี่ยวกับการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

5.1.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พบว่า การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด (\bar{x} = 3.041) รองลงมาคือ ด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย (\bar{x} = 3.022) และ ด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย (\bar{x} = 2.975) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.105$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสภาพเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{x}=3.333$) รองลงมาคือด้านนโยบายของรัฐบาล มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ($\bar{x}=3.024$) ด้านสภาพสังคม มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ($\bar{x}=3.018$) และด้านสภาพเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด ($\bar{x}=2.992$)

5.1.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.445$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตศึกษาด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด ($\bar{x}=4.454$) รองลงมาคือ ด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ($\bar{x}=4.441$) และด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย ($\bar{x}=4.439$) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.530$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสภาพเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ที่สุด ($\bar{x}=4.572$) รองลงมาคือด้านนโยบายของรัฐบาล มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{x}=4.542$) ด้านสภาพสังคม มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{x}=4.527$) และด้านสภาพเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ ($\bar{x}=4.479$)

5.1.2 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

5.1.2.1 จุดแข็งของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา คือ การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตศึกษาด้านมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.4696$) และ มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.464$)

5.1.2.2 จุดอ่อนของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา คือ การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตศึกษาด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย ($PNI_{Modified} = 0.492$)

5.1.2.3 โอกาสของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา คือ สภาพเทคโนโลยี ($PNI_{Modified} = 0.349$)

5.1.2.4 ภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา คือ นโยบายของรัฐบาล ($PNI_{Modified} = 0.502$) สภาพสังคม ($PNI_{Modified} = 0.500$) และสภาพเศรษฐกิจ ($PNI_{Modified} = 0.496$)

5.1.3 กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก และ 6 กลยุทธ์รอง ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

- กลยุทธ์รองที่ 1.1 ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา
- กลยุทธ์รองที่ 1.2 เปลี่ยนกระบวนทัศน์การจัดการศึกษาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

กลยุทธ์หลักที่ 2 ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

- กลยุทธ์รองที่ 2.1 เสริมสร้างขีดความสามารถการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา
- กลยุทธ์รองที่ 2.2 ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ให้เน้นเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

กลยุทธ์หลักที่ 3 ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

- กลยุทธ์รองที่ 3.1 เพิ่มประสิทธิภาพจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เน้นการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา
- กลยุทธ์รองที่ 3.2 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาโดยใช้โครงการเป็นฐานให้มีการเสริมสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

5.2.1.1 ผลการวิจัย สภาพปัจจุบันของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ด้านมีทักษะทางประชาธิปไตยและด้านการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับวีรพงษ์ นกน้อย (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนิสิตในระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ลักษณะพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยเป็นตัวชี้วัด พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับลักษณะความเป็นพลเมืองดีปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชลิตา ศรมณี (2548) ที่กล่าวว่า การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นคนที่มีคุณภาพทั้ง 3 ด้าน คือ สติปัญญา จิตใจ และพฤติกรรมที่ดี และแนวคิดของ Ahmet (2012) ที่กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรจะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ คุณค่า และทัศนคติที่จะช่วยให้เป็นพลเมืองที่ดีขึ้นเพื่อสร้างพลเมืองระบอบประชาธิปไตย

5.2.1.2 ผลการวิจัย สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ด้านมีทักษะทางประชาธิปไตยและด้านการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตย และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงสุด ดังที่ Thai Civic Education (2556) ได้กล่าวว่าบุคคลในระบอบประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่เพียงพอต่อการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญธัช วิภักดิ์ภูมิประเทศ (2556) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและด้านครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 410 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา t-test และ One Way ANOVA ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในภาพรวมระดับค่อนข้างสูงเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษามีความเป็นพลเมืองด้านเคารพกติกาสูงสุด มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามภูมิภาค ผลการเรียนรู้ คณะ ชั้นปีและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

5.2.1.3 ผลการวิจัย สภาพปัจจุบันของสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา พบว่า ด้านสภาพเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงสุด แสดงให้

เห็นว่า เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิต นักศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาได้พยายามนำเทคโนโลยีต่างๆมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริม การบริหารการผลิตบัณฑิตอย่างต่อเนื่อง

5.2.1.4 ผลการวิจัย สภาพที่พึงประสงค์ของสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา พบว่า ด้านสภาพเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Smith (2005) ที่ได้ระบุถึงกลยุทธ์ในการจัดการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนา ลักษณะของพลเมืองไว้ว่าควนส่งเสริมให้มีสร้างหลักสูตรโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นพื้นฐานและ มุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่จะวิเคราะห์ประเมินข้อมูลจากสื่อพื้นฐานของสังคม นอกจากนี้ Print (2012) ได้ระบุว่าหลักสูตรเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองควรมีจุดมุ่งหมายใน การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizen) ด้วยความสำนึกการยอมรับผลกระทบจากสื่อ และเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ซึ่งจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในการมีส่วนช่วยให้ นิสิต นักศึกษามีความเป็นพลเมือง

5.2.2. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

5.2.2.1 ผลการวิจัย จุดแข็งของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนิสิตนักศึกษา คือ ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยและ ด้านมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาได้มีการดำเนินการใน การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของทิพพพร ต้นติสุนทร (2554) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง คือ การเตรียมพร้อมการปกครองตนเองอย่างยั่งยืน โดยการปลูกฝังค่านิยมผ่านการฝึกฝน ปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ และผ่านกรอบการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสอดคล้องกับการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยและแนวคิดของ Barber (1984) ที่กล่าวถึง หลักของการจัดการศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมือง คือ การสอนโดยตรงในสถานศึกษาการมีส่วนร่วมกิจกรรมภาคสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับ

5.2.2.2 ผลการวิจัย จุดอ่อนของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นิสิตนักศึกษา คือ ความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย ซึ่งแสดงให้เห็น ว่า สถาบันอุดมศึกษายังมีการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ด้านมีทักษะทางประชาธิปไตย สถาบันอุดมศึกษามีส่วนรับผิดชอบในการฝึกทักษะให้นักศึกษาเป็น พลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างลักษณะนิสัย ความประพฤติ และการปฏิบัติที่ดีต่อ ตนเองและผู้อื่น มีทัศนคติ เจตคติ ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ สติปัญญา

และสถานะภาพทางสังคมของนักศึกษา ดังที่เนาวรัตน์ พลายน้อย (2545) ที่กล่าวว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองนั้นจะต้องสร้างความใฝ่รู้ใฝ่ปฏิบัติให้กับพลเมืองให้มาก การสร้างทักษะความสามารถในการคิดเป็นระบบ เข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเข้าใจธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ และจุดมุ่งหมายในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์

5.2.2.3 ผลการวิจัย โอกาสของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา คือ สภาพเทคโนโลยี แสดงให้เห็นว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีส่วนช่วยในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยเป็นปัจจัยเอื้อในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้นิสิตนักศึกษามีความเป็นพลเมือง ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาต้องสร้างองค์ความรู้ใหม่ และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับฐานทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2555) ที่ได้ศึกษาถึงการใช้อย่างบูรณาการเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทยไว้ว่าการใช้สื่อด้วยกระบวนการบูรณาการนั้น จะเป็นเครื่องมือช่วยเสริมสร้างความชัดเจนและอาณาเขตของพื้นที่ในการสร้างองค์ความรู้ด้านความเป็นพลเมือง องค์ความรู้ด้านการเมือง การปกครอง และระบบระเบียบของการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยอย่างถูกต้องและเหมาะสม

5.2.2.4 ผลการวิจัย ภาวะคุกคามของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา คือ นโยบายของรัฐ สภาพเศรษฐกิจ และ สภาพสังคม แสดงให้เห็นว่านโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมือง สภาพเศรษฐกิจและสภาพสังคมนั้นเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ซึ่งจากที่รื้อผ่านมามีพบว่านโยบายของรัฐเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษานั้นยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง การสนับสนุนและการให้ความร่วมมือจากชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาในเรื่องของหลักสูตรหรือว่ากิจกรรมการเรียนรู้อยู่

5.2.3. กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัย กลยุทธ์หลักที่พัฒนาขึ้น มี 3 กลยุทธ์หลัก ซึ่งกลยุทธ์หลักที่ 1 คือ ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา กลยุทธ์หลักที่ 2 คือ ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา และกลยุทธ์หลักที่ 3 คือ ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความรอบรู้ในประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาสอดคล้องกับ แนวคิดของ วรากรณ์ สามโกเศศ (2554) ที่กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาให้มีความเป็นพลเมืองโลกโดยมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองของประเทศ ควบคู่ไปกับความรู้สึกรักหวงใย ผูกพันต่อเพื่อนมนุษย์และโลก มีความรับผิดชอบ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์โลก และเนาวรัตน์ พลายน้อย (2545) ที่กล่าวว่า การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองนั้นจะต้องสร้างความใฝ่รู้ใฝ่ปฏิบัติให้กับพลเมืองให้มาก การสร้างทักษะ

ความสามารถในการคิดเป็นระบบ เข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเข้าใจธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ และจุดมุ่งหมายในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรสนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมาใช้ในการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่นิสิตนักศึกษา

เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า สภาพเทคโนโลยีเป็นโอกาสของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาจึงควรนำโอกาสด้านสภาพเทคโนโลยีมาพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความเป็นพลเมือง เช่น การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอน สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ทางด้านความเป็นพลเมือง การจัดทำสื่อรณรงค์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตลอดจนการใช้เทคโนโลยีในการทำกิจกรรมภาคพลเมืองในสถาบันอุดมศึกษาของนิสิตนักศึกษาในการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตื่นตัวในเรื่อง พลเมืองและคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้นิสิตนักศึกษาช่วยกันสร้างพลเมืองและพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองต่อไป

5.3.1.2 กลยุทธ์หลักที่สถาบันอุดมศึกษาควรนำไปปฏิบัติได้ทันที คือ กลยุทธ์หลักที่ 3 คือ ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความรู้ของนิสิตนักศึกษา

เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาในด้านความรู้ของนิสิตนักศึกษาเป็นจุดแข็งของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จึงแสดงให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นพลเมืองที่มีความรอบรู้ในประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงสมควรนำกลยุทธ์ที่ 1 ไปปฏิบัติได้ทันที โดยการสนับสนุนให้มีจิตวิชาวพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปควบคู่กับการจัดการเรียนรู้แต่ละรายวิชาโดยใช้โครงการเป็นฐานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความเป็นพลเมืองนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.1.3 กลยุทธ์หลักที่สถาบันอุดมศึกษาควรจะต้องวางแผนเชิงรุกในการนำไปปฏิบัติ คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 ปฏิรูปการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา

เนื่องจากผลวิจัยพบว่า การบริหารสถาบันอุดมศึกษาด้านสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาเป็นจุดอ่อนของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา จึงแสดงให้เห็นว่า ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนเชิงรุกในการลดจุดอ่อนและป้องกันอุปสรรคต่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาให้เกิดทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ระดับชาติ นานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ จัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา ซึ่งหากมีการวางแผนในการนำกลยุทธ์หลักที่ 1 ไปใช้ จะส่งผลให้การสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่นิสิตศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.1.4 สถาบันอุดมศึกษาควรเน้นการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีความต้องการจำเป็นในระดับสูงที่สุด จึงแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษามีความคิดเห็นว่าการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยังมีการดำเนินการได้ไม่ชัดเจนนัก ดังนั้นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาจึงควรเห็นความสำคัญของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาด้วยการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ahmet (2012)กล่าวว่า คุณลักษณะของพลเมืองคือมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและศาสนาที่มีอยู่ในบริบทของท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก ดังนั้นการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรจะช่วยส่งเสริมให้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ คุณค่า และทัศนคติที่จะช่วยให้เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ผ่านการใช้ชีวิตในรูปแบบอื่น

5.3.2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาที่มีบริบทในการศึกษาที่แตกต่างกัน

เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาในภาพรวมของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงสถาบันเฉพาะทางและวิทยาลัยเอกชน จึงไม่ทราบว่าสถาบันดังกล่าวมีบริบทในการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาอย่างไร

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาในแต่ละประเภทของสถาบัน

อุดมศึกษา เช่น สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาวิทยาลัยราชชมงคล และมหาวิทยาลัยเอกชน เป็นต้น

เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้วิเคราะห์จำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา
จึงไม่ทราบว่าประเภทของสถาบันอุดมศึกษาส่งผลต่อการสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

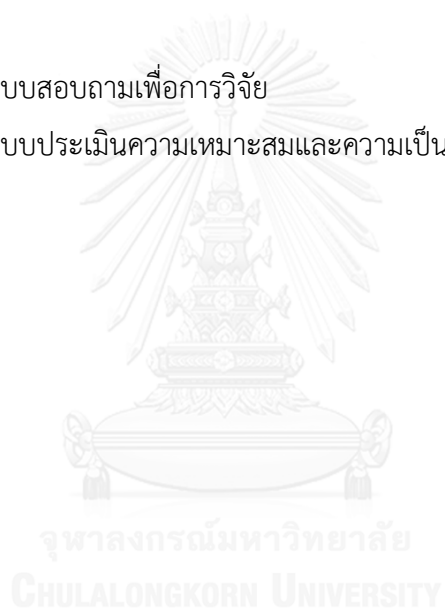

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
2. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ฉบับ เป็นแบบสอบถามสำหรับ อธิการบดี จำนวน 1 ฉบับ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 ฉบับ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวน 1 ฉบับ

3. ผู้วิจัยต้องการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ขอความกรุณาท่านโปรดช่วยตอบแบบสอบถามทุกตอน ทุกข้อ ตามสภาพจริง ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด เพราะข้อมูลที่เป็นจริงของท่านจะมีคุณค่าอย่างยิ่งต่องานวิจัย และจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในภาพรวมต่อไปการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบต่อท่านและการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด เพราะผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น

4. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาในการทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

5. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เสียสละเวลาของท่านให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี และพร้อมทั้งกรุณาให้ความอนุเคราะห์ส่งกลับคืนผู้วิจัย โดยใส่ซองที่ผู้วิจัยได้ติดแสตมป์เรียบร้อยแล้ว ส่งคืนทางไปรษณีย์ถึงผู้วิจัย ภายในวันที่

นางสาวกัญญากร เลาสวัสดิกุล

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา

ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail : Sayakorn@hotmail.com Tel. 082-083-0234

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ (เศษของปีตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปนับเป็น 1 ปี)

ไม่เกิน 40 ปี

41-45 ปี

46- 50 ปี

51-55 ปี

56 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

4. ตำแหน่งปัจจุบัน

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต/นักศึกษา

คณบดี

5. ระยะเวลาในการทำงาน (เศษของปีตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปนับเป็น 1 ปี)

ไม่เกิน 10 ปี

11-20 ปี

21-30 ปี

มากกว่า 30 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของระดับคะแนน ซึ่งตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหาร สถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ระดับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมากที่สุด
		ระดับสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมาก
		ระดับสภาพที่พึงประสงค์มาก
3	หมายถึง	ระดับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันปานกลาง
		ระดับสภาพที่พึงประสงค์ปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันน้อย
		ระดับสภาพที่พึงประสงค์น้อย
1	หมายถึง	ระดับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันน้อยที่สุด
		ระดับสภาพที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นรายบุคคล

2. แบบประเมินนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์หลัก/กลยุทธ์รองการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของวิธีดำเนินการการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาโดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และคำถามปลายเปิด

3. ขอความกรุณาโปรดพิจารณากลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ที่ส่งมาพร้อมกับแบบประเมินนี้แล้วตอบแบบประเมินแต่ละข้อโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

4. ในการตอบแบบประเมินครั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักดีว่า ท่านมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติจำนวนมากแต่ความคิดเห็นของท่านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการวิจัย เพื่อผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวภัศกร เลาส์สวัสดิกุล

หัวหน้าสาขาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏเทพสตรี

นิสิตปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา

ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail : Sayakorn@hotmail.com Tel. 082-083-0234

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบประเมิน

ชื่อ นามสกุล

วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

สาขาวิชา

ตำแหน่งปัจจุบัน

สังกัด.....

คำชี้แจงสำหรับตอนที่ 2-3 แบบประเมินนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในระดับคะแนนซึ่งตรงกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตามเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
ระดับ	หมายถึง	ระดับ	หมายถึง
5	มีความเหมาะสมมากและมีความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิบัติ	5	แนวปฏิบัติชัดเจนมาก สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจนประสบความสำเร็จ
4	มีความเหมาะสมค่อนข้างมากควรนำไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ	4	แนวปฏิบัติชัดเจน มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ
3	มีความเหมาะสมปานกลางปฏิบัติได้ก็ดีไม่ปฏิบัติก็ไม่เกิดความเสียหาย	3	แนวปฏิบัติชัดเจนพอสมควรมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง
2	มีความเหมาะสมค่อนข้างน้อยสามารถนำไปปฏิบัติได้ตามสถานการณ์	2	แนวปฏิบัติชัดเจนพอสมควรแต่มีความยากลำบากในการนำไปปฏิบัติ
1	มีความเหมาะสมน้อยอาจไม่คุ้มค่าในการนำไปปฏิบัติ	1	แนวปฏิบัติไม่ชัดเจนเมื่อนำไปปฏิบัติอาจไม่ประสบความสำเร็จ

วิธีดำเนินการ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ	
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1		
5. จัดตั้งชมรม/ชุมนุม/ศูนย์อาสาสมัครเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยให้แก่นิสิตนักศึกษา												
3.2 ปฏิรูปการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างทักษะทางประชาธิปไตยของนิสิต												
1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาพลเมืองศึกษาโดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้ นิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย												
2. พัฒนาศักยภาพผู้สอนให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้วิชาพลเมืองศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย												

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการประเมิน IOC ของผู้เชี่ยวชาญ
2. ผลการหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม รายข้อ

ผลการประเมิน IOC ของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
		1	2	3	4	5	
1	เพศ () ชาย () หญิง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	อายุ () ต่ำกว่า 40 ปี () 41-45 ปี () 46-50 ปี () 51-55 ปี () 56 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1		+1	1.00
3	ระดับการศึกษา () ปริญญาตรี () ปริญญาโท () ปริญญาเอก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4	ตำแหน่งปัจจุบัน () อธิการบดี () รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ () รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต/ นักศึกษา () คณบดี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5	ระยะเวลาในการทำงาน () ต่ำกว่า 10 ปี () 11-20 ปี () 21-30 ปี () มากกว่า 30 ปี ขึ้นไป	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
1. มีความรอบรู้ในวิชาชีพไทย						
1. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6. มหาวิทยาลัยมีการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
8. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
หลากหลาย ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย						
10. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
11. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
12. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
13. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
14. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
15. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
16. นโยบายของรัฐบาลเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	0	+1	+1	+1	0.80
17. สภาพเศรษฐกิจเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	0	+1	+1	+1	0.80
18. สภาพสังคมเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	0	+1	+1	+1	0.80
19. สภาพเทคโนโลยีเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	+1	0	+1	+1	+1	0.80

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
20. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
21. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
22. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
23. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
24. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
25. มหาวิทยาลัยมีการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
26. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
27. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
28. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
29. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้มี ทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
30. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดวิชา พลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
31. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มี ทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
32. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิต นักศึกษาให้มีทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
33. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความ หลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้มีทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
34. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้มีทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
35. นโยบายของรัฐบาลเอื้อต่อการพัฒนานิสิต นักศึกษาให้มีทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	0	+1	+1	+1	0.80
36. สภาพเศรษฐกิจเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้ที่มีทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	0	+1	+1	+1	0.80
37. สภาพสังคมเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มี ทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	0	+1	+1	+1	0.80
38. สภาพเทคโนโลยีเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้มีทักษะทางวิชาชีพไทย	+1	0	+1	+1	+1	0.80

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
39. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
40. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
41. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
42. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
43. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
44. มหาวิทยาลัยมีการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมที่ในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
45. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
46. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
47. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
48. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
49. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
50. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปบริการสังคม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
51. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	0	+1	0.80
52. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมที่ในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
53. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
54. นโยบายของรัฐบาลเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	0	+1	+1	+1	0.80
55. สภาพเศรษฐกิจเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	0	+1	+1	+1	0.80
56. สภาพสังคมเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	0	+1	+1	+1	0.80
57. สภาพเทคโนโลยีเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	+1	0	+1	+1	+1	0.80

ผลการหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามสำหรับสภาพปัจจุบัน
โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 57

Alpha = .992

การวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามสำหรับสภาพที่พึงประสงค์
โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 57

Alpha = .951

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามรายชื่อ

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษาจากการวิเคราะห์รายชื่อ

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่ประสงค์	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาชาติไทย	3.066	1.0	4.500	.71
2. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาชาติไทย	3.366	.93	4.555	.60
3. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาชาติไทย	3.233	.92	4.600	.59
4. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาชาติไทย	2.855	1.0	4.411	.75
5. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาชาติไทย	3.305	.94	4.500	.67
6. มหาวิทยาลัยมีการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาชาติไทย	2.888	1.1	4.483	.68
7. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาชาติไทย	3.166	1.0	4.505	.70
8. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาชาติไทย	3.100	.93	4.488	.64

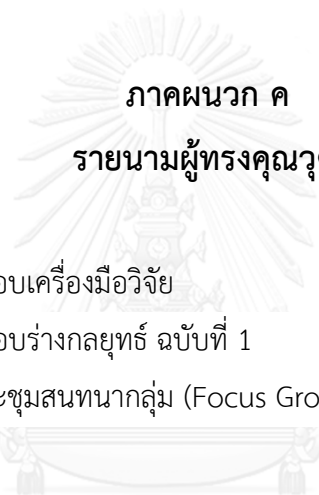
การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่ประสงค์	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
9. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.855	.98	4.333	.72
10. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.211	.95	4.437	.67
11. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.783	1.1	4.383	.72
12. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.011	1.0	4.405	.68
13. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.983	.92	4.416	.69
14. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ ในประชาธิปไตย	2.722	1.0	4.344	.77
15. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.077	.94	4.416	.70
16. นโยบายของรัฐบาลเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.061	.84	4.522	.62
17. สภาพเศรษฐกิจเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	2.972	.99	4.438	.64
18. สภาพสังคมเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นมีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.033	.96	4.550	.61

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่ประสงค์	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
19. สภาพเทคโนโลยีเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีความรอบรู้ในประชาธิปไตย	3.472	1.0	4.600	.59
20. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.005	1.0	4.444	.74
21. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.166	.98	4.511	.65
22. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห้วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.072	1.0	4.516	.67
23. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.974	1.0	4.277	.70
24. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.138	.92	4.466	.68
25. มหาวิทยาลัยมีการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.894	1.0	4.411	.76
26. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.172	.96	4.511	.64
27. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห้วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.044	.92	4.472	.69
28. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.783	.98	4.366	.76

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่ประสงค์	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
29. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.166	.95	4.444	.68
30. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.811	1.0	4.366	.78
31. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.955	1.0	4.405	.72
32. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.855	.99	4.444	.71
33. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.766	.98	4.344	.77
34. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.000	.98	4.455	.67
35. นโยบายของรัฐบาลเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	2.944	.94	4.550	.62
36. สภาพเศรษฐกิจเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.000	.89	4.572	.62
37. สภาพสังคมเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.000	1.0	4.533	.67
38. สภาพเทคโนโลยีเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีทักษะทางประชาธิปไตย	3.555	.94	4.544	.68

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่ประสงค์	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
39. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.044	1.0 94	4.416	.74
40. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.105	.97	4.477	.71
41. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.111	.97	4.488	.70
42. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	2.866	.97	4.405	.76
43. มหาวิทยาลัยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.161	9.7	4.466	.67
44. มหาวิทยาลัยมีการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมที่ในประชาธิปไตย	3.077	1.0	4.455	.71
45. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.138	.96	4.494	.65
46. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.077	.96	4.500	.66
47. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	2.905	1.0	4.377	.77
48. มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.138	.90	4.500	.65

การบริหารสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่ประสงค์	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
49. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดวิชาพลเมืองศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	2.916	.99	4.394	.78
50. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปบริการสังคม ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.005	.96	4.433	.70
51. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	2.927	.97	4.422	.70
52. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ระดับนานาชาติและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมที่ในประชาธิปไตย	2.772	.94	4.372	.74
53. มหาวิทยาลัยมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยการใช้โครงการเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.038	.94	4.416	.69
54. นโยบายของรัฐบาลเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.016	.98	4.555	.60
55. สภาพเศรษฐกิจเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.005	.94	4.472	.68
56. สภาพสังคมเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.022	.99	4.560	.65
57. สภาพเทคโนโลยีเอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีส่วนร่วมในประชาธิปไตย	3.333	.94	4.572	.60

ภาคผนวก ค
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
2. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบร่างกลยุทธ์ ฉบับที่ 1
3. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมีอวัยวะ

1. อาจารย์ ดร.บุรพิศ พลอยสุวรรณ
อธิตอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
อาจารย์ประจำสาขาบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2. อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า
รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ประธานสาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. อาจารย์ ดร.ศักดา สถาพรวงษา
ประธานสาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
4. อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ
ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ภราดา ดร. ศักดา สกนธวัฒน์
ผู้อำนวยการและผู้จัดการโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม กรุงเทพมหานคร

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์
ฉบับที่ 1**

นักวิชาการด้านการบริหาร จากกระทรวงศึกษาธิการ

1. ดร.ปรัชญาวรณ วนานันท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล
2. ดร.สอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. ดร.วัชรพงษ์ แพร์หลาย	รองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ดร.มยุรี แพร์หลาย	ผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะ อ่างทอง
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ดร.สุมาลี สุธีกุล	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2

นักวิชาการด้านการบริหารสถาบันอุดมศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา

1. อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า	รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. อาจารย์ ดร.ศักดา สถาพรวงษา	ประธานสาขาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
3. อาจารย์ ดร.วราภรณ์ แยมทิม	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. อาจารย์ ดร.สุรรัตน์ จินพงษ์	รองคณบดีฝ่ายประกันคุณภาพ คณะศิลปกรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์.ดร. ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์	รองคณบดี คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพชรสุดา เพชรใส	คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. ดร.อมรรัตน์ สนั่นเสียง	คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดาภรณ์ อมรชีวิน	ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวัฒน์ พัฒนกุลชัย	อดีตรองอธิการบดี ม.ราชภัฏรำไพพรรณี
ประธานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 17 จันทบุรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดิ์ชาย เพชรช่วย	อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

นักวิชาการที่เกี่ยวข้องชาวยุทธด้านการจัดทำกลยุทธ์

1. ภราดา ดร. ศักดา สกนธวัฒน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม
2. ดร.ฤทัยวรรณ หาญกล้า	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนโพธิ์ทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 1
3. ดร.สุรดา ไชยสงคราม	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดช่างเหล็ก
กรุงเทพมหานคร
4. ดร. พันธุ์พัฒน์ กัลยา	ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาด
โรงแรมชาเทรียม ริเวอร์ไซด์ กรุงเทพฯ
5. คุณลักษณะ สมานสินธุ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็น (Focus Group)

ร่างกลยุทธ์ ฉบับที่ 2

ด้านการจัดทำกลยุทธ์ทางการศึกษา

1. ดร.ปรัชญาวรณ วนานันท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล
2. ดร.สอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. ดร.สุมาลี สุธีกุล	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2

ด้านการพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียน

4. ดร.สุรดา ไชยสงคราม	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดช่างเหล็ก
กรุงเทพมหานคร
5. ดร.ฤทัยวรรณ หาญกล้า	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนโพธิ์ทอง
สุพรรณบุรี
6. ภารดา ดร.ศักดา สกนธวัฒน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม

ด้านการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

7. ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า	รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
8. ดร.วราภรณ์ แยมทิม	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และ
พัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
9. ผศ.ดร.วีรวัดน์ พัฒนกุลชัย	อดีตรองอธิการบดี ม.ราชภัฏรำไพพรรณี
ประธานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 17 จันทบุรี
10. อาจารย์ ดร.สุรรัตน์ จินพงษ์	รองคณบดีฝ่ายประกันคุณภาพ คณะศิลปกรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
11. ผศ.ศักดิ์ชาย เพชรช่วย	อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ประธานสมาคมอาจารย์และข้าราชการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
12. คุณลักษณะ สมานสินธุ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย

1. ขอทดลองใช้เครื่องมือวิจัย
2. ขอเก็บข้อมูลวิจัย
3. ขอเป็นผู้ทรงตรวจสอบกลยุทธ์
4. ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุม (Focus Group)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ที่ ศธ 0512.6(2771)/57- 3509

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

22 ตุลาคม 2557

เรื่อง ขอตกลงใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวกัญญกร เลาสวัสดิกุล นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล และศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม กับ อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไปและขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-2 ต่อ 608

ที่ ศธ 0512.6 (2771)/57- **3666**คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

7 พฤศจิกายน 2557

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวกัญญา เลาสวัสดิกุล นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล และ ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอเก็บข้อมูลวิจัยด้วยแบบสอบถามกับอธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นาวาณิตย์ สงคราม)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2681-2 ต่อ 608

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/58- ๑ : 57

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

มีนาคม 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบกลยุทธ์

เรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงร่างวิทยานิพนธ์
2. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์

ด้วย นางสาวกัญญา เลาสวัสดิกุล นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล และ ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพัทธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญ ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-2 ต่อ 612

เบอร์โทรติดต่อนิสิตผู้วิจัย 082-083-0234 Email : Sayakorn@hotmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/58- 1158

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

มีนาคม 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุม (Focus Group)

เรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงร่างวิทยานิพนธ์
2. ร่างกลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา

ด้วย นางสาวกัญญา เลาสวัสดิกุล นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มันท์รัตน์ เจริญกุล และ ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญ ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุม (Focus Group) เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ (ร่าง) กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา ในวันศุกร์ที่ 27 มีนาคม 2558 เวลา 13.00-15.00 น. ณ ห้องประชุม 704 ชั้น 7 อาคารพระมิ่งขวัญการศึกษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

เบอร์โทรติดต่อนิสิตผู้วิจัย 082-083-0234 Email : Sayakorn@hotmail.com

รายการอ้างอิง

- Abowitz, K. K., & Harnish, J. (2006). Contemporary Discourses of Citizenship. *Review of Educational Research, 76*(4), 653-690.
- Ahmet, D. (2012). A curriculum framework for active democratic citizenship education *Schools, Curriculum and Civic Education for Building Democratic Citizens*. Netherlands: Sense Publishers.
- Annette, J. (2005). Character, civic renewal and service learning for democratic citizenship in higher education. *British journal of educational studies, 53*(3), 326-340.
- Barber, B. R. (2003). *Strong democracy : participatory politics for a new age*. Berkeley: Berkeley : University of California Press.
- Bryson, J. M. (2011). *Strategic planning for public and nonprofit organizations : A guide to strengthening and sustaining organizational achievement*. San Francisco: San Francisco : Jossey-Bass.
- Certo, S. C., & Peter, J. P. (1995). *Strategic management : concepts and applications*. Chicago, Ill.: Chicago, Ill. : Irwin.
- Chandler, A. D. (2003). *Strategy and Structure: Chapters in the History of the American Industrial Enterprise*: Beard Books.
- Citizenship Foundation. (2006). *Making Sense of Citizenship. A continuing Professional Development handbook*. London: Hodder Murray.
- Cogan, J. J. (1997). *Multidimensional Citizenship: Educational Policy for the Twenty-first Century*. University of Nebraska Omaha: The Citizenship Education Policy Study Project Researchers.
- Crick, B. (2000). *Essays on citizenship*. London New York: London New York : Continuum.
- Davies Ian, Gorard Stephen, & McGuinn Nick. (2005). Citizenship education and character education: similarities and contrasts. *British journal of educational studies, 53*(3), 341-358.
- Harvey, J., & Immerwahr, J. (1995). *The fragile coalition: Public support for higher education in the 1990s* Washington, Dc: American Council on Education.
- Hébert, Y., & Sears, A. (2001). *Citizenship Education*: Canadian Education Association.

- Jones, G. R. (2009). *Strategic management essentials*. Nelson: Nelson : South-Western/Cengage.
- Koontz, H., & Weihrich, H. (1990). *Essentials of management*. New York: New York : McGraw-Hill.
- Kotler, P., & Murphy, P. E. (1981). Strategic Planning for Higher Education. *The Journal of Higher Education*, 52(5), 470-489. doi: 10.2307/1981836
- Owen, J. M. (1993). *Program Evaluation forms and Approach*. Sydney: Southwood Press.
- Patrick, J. J. (2002). Defining, Delivering, and Defending a Common Education for Citizenship in a Democracy.
- Print, M. (2012). Developing Political Citizens in Australia *Citizenship and the future of Thai democracy*. Thirteenth annual King Prajadhipok Institute Congress: King Prajadhipok Institute.
- Rothwell, W. J. (2010). *Effective Succession Planning: Ensuring Leadership Continuity and Building Talent from Within*: AMACOM.
- Smith, A. (2005). *Civic and Citizenship Education in contested divided societies*. University of Ulster Ireland.: Unesco Chair.
- Thai Civic Education. (2556). กรอบแนวคิดหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของไทย = *Conceptual framework for Thai democratic citizenship education curriculum*. กรุงเทพฯ มูลนิธิฟรีดริช เอแบร์ท และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรุงเทพฯ มูลนิธิฟรีดริช เอแบร์ท และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Thompson, A. A. (2012). การจัดการเชิงกลยุทธ์ : การสร้างและการดำเนินกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : แมคกรอ-ฮิล.
- Turner, B. S. (1993). Contemporary problem in the theory of citizenship *Citizenship and social theory* London: London : SAGE.
- Wheelen, T. L., & Hunger, J. D. (2010). *Strategic management and business policy*. Upper Saddle River, NJ: Upper Saddle River, NJ : Pearson/Prentice Hall.
- Yamane, T. (1973). *Statistics : an introductory analysis*. Tokyo: Tokyo : Aoyama Gakuin University.

- Zemon, M. (1997). *Escape from the ivory tower: Student adventures in democratic experimental education*: by David H. Lempert in association with Xavier N. de Souza Briggs and Contributors. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 1996. 350p. \$29.95. ISBN 0-7879-0136-9 (Vol. 23, pp. 531-532).
- กล้า ทองขาว และคณะ. (2552). เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนนโยบายโครงการและการบริหารโครงการ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี. (2554). ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายด้านพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2551). การพัฒนาพลเมืองในฐานะองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วม การให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อพัฒนาพลเมือง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ ฟรีดริค เอแบร์ท.
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2555). การใช้สื่อบูรณาการเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย. วารสาร *Veridian E-Journal, SU* มหาวิทยาลัยศิลปากร, 5(1).
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2555). ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย เอกสารเผยแพร่ในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2554). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). การวางแผนเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2555). ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา *GE138* การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา รายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นวรรตน์ รามสูตร, & บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2554). ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 148/2554 รวมพลังสร้างความเป็นพลเมือง. Retrieved 31 กรกฎาคม, 2554, from <http://www.moe.go.th/websm/2011/apr/148.html>.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย. (2545). บทบาทของนักการศึกษาในการร่วมสร้างการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. วารสารศึกษาศาสตร์, 26(2), 11-17.
- ปกรณ์ ปรียากร. (2546). การวางแผนกลยุทธ์ : แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2543). นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.

- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2551). การพัฒนาพลเมืองในฐานะองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วม. การให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อพัฒนาพลเมือง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ ฟรีดริค เอแบร์ท.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ปรีชา หงส์ไกรเลิศ. (2547). การวางแผนกลยุทธ์. วารสารกรมบัญชีกลาง, 45(4).
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2552). การบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อโลกใบเล็ก = *Management and provision of education for a small planet*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : 프리ทหวานกราฟฟิค.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2539). การพัฒนากระบวนการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวความคิดการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ : กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ (ค.ด.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช. (2550). นโยบายสาธารณะและการวางแผน (3 ed.). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- รสสุคนธ์ มกรมณี, & ศุภานัน สิริเลิศ. (2554). พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2551). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ไรน์ฮาร์ด ไวลด์. (2551). บทบาทและโครงสร้างของการจัดการพัฒนาพลเมืองในประเทศเยอรมันนี้ การให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อพัฒนาพลเมือง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ ฟรีดริค เอแบร์ท.
- วารกรณ์ สามโกเศศ. (2554). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. Retrieved 31 กรกฎาคม, 2554, from <http://www.varakorn.com/page.php?id=27>.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2548). การวางแผนกลยุทธ์ : ศิลปะการกำหนดแผนองค์การสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- วิชัย ต้นศิริ. (2551). วัฒนธรรมพลเมือง. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.
- วีณา วงศ์ศรีเผือก. (2553). ผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดของโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 4. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วีรพงษ์ นกน้อย. (2546). ลักษณะความเป็นพลเมืองดี:กรณีศึกษานิสิตระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2550). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง. วารสาร สถาบันพระปกเกล้า, 2(6), 101-115.
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. (2548). การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี : รายงานการวิจัย เอกสาร. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : กลุ่มประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม = *Classical test theory*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2552). การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). สถาบันอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด สกอ. Retrieved 14 สิงหาคม 2557, 2557, from <http://www.mua.go.th/university.html>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). นโยบายหลักเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ.๒๕๕๔ - ๒๕๖๑). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2556). พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2554). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- สุจิตรา วันทอง. (2554). การวิจัยและพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุทธิพร บุญส่ง. (2550). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวความคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืนสำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา ปทุมธานีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- สุมน อมรวิวัฒน์. (2550). องค์ 4 ของการศึกษาไทย. In สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (Ed.), สารานุกรมวิชาซีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี (pp. 461). กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2553). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิชัย นาคธรรมพ. (2540). ในกระแสแห่งคุณภาพ. กรุงเทพฯ: พี.พี. พรินติ้ง. .

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวภัศยกร เลาสวัสดิกุล เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2523 ที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากสถาบันราชภัฏเทพสตรี ปี พ.ศ. 2545 ระดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเข้ารับการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2553 เข้าทำงานในสาขาจิตวิทยาและการแนะแนวคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าสาขาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

